

**UCHWAŁA NR LVII/594/2023
RADY GMINY JUCHNOWIEC KOŚCIELNY**

z dnia 15 grudnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Lokalnej Strategii Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028
dla Gminy Juchnowiec Kościelny**

Na podstawie art.7 ust. 1 pkt 5 i art.18 ust.1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.¹⁾) w związku z art.7 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.²⁾), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Lokalną Strategię Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Joanna Januszewska

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 572, 1463 i 1688.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2022 r. poz. 2674 i 2770 oraz z 2023 r. poz. 605, 650, 658, 1234, 1675, 1692, 1733, 1831, 1872 i 1938.

Załącznik do uchwały Nr LVII/594/2023
Rady Gminy Juchnowiec Kościelny
z dnia 15 grudnia 2023 r.

Lokalna Strategia Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny

Juchnowiec Kościelny, 2023

Lokalną Strategię Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny opracowano pod kierunkiem zespołu koordynującego jego realizację z ramienia Urzędu Gminy Juchnowiec Kościelny.

Strategia powstała przy współpracy z firmą CHILICO – Karolina Sobczyk, w ramach której możliwy był merytoryczny udział i wsparcie niniejszych osób:

- 1) dr n. o zdrowiu Karolina Sobczyk,
- 2) dr n. o zdrowiu Mateusz Grajek.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	6
2. Podstawy prawne opracowania dokumentu	12
3. Metodologia badań i opracowania strategii.....	16
3.1. Cel główny i cele szczegółowe.....	16
3.2. Okres realizacji i materiał badawczy	16
3.3. Metody badawcze	17
3.4. Wykorzystane oprogramowanie	18
3.5. Opracowanie celów strategicznych i operacyjnych dla regionalnej polityki działań zdrowotnych Gminy Juchnowiec Kościelny	18
4. Struktura demograficzna i ruch naturalny ludności	21
5. Zasoby ochrony zdrowia.....	27
5.1. Podstawowa opieka zdrowotna.....	27
5.2. Nocna i świąteczna opieka zdrowotna	28
5.3. Ambulatoryjna opieka specjalistyczna.....	28
5.4. Leczenie szpitalne.....	30
5.5. Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	32
5.6. Rehabilitacja lecznicza.....	34
5.7. Leczenie stomatologiczne	35
5.8. Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze	35
5.9. Opieka paliatywna i hospicyjna	36
5.10. Ratownictwo medyczne	37
5.11. Apteki	37
6. Stan zdrowia ludności.....	40
6.1. Problemy zdrowotne dzieci i młodzieży w Gminie Juchnowiec Kościelny.....	41
6.2. Problemy zdrowotne dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny	43
6.3. Umieralność	64

6. 4. Ocena zaspokojenia potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia publicznego w populacji dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny ..	70
7. Priorytety dla regionalnej polityki zdrowotnej dla Gminy Juchnowiec Kościelny ...	81
PRIORYTET 1: Profilaktyka chorób układu krążenia	81
PRIORYTET 2: Profilaktyka i wczesne wykrywanie nowotworów	83
PRIORYTET 3: Profilaktyka nadwagi i otyłości	85
PRIORYTET 4: Profilaktyka uzależnień	88
PRIORYTET 5: Promocja zdrowia psychicznego	95
PRIORYTET 6: Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.....	97
PRIORYTET 7: Wyzwania demograficzne.....	99
8. Koszty realizacji zaplanowanych działań	102
9. Monitoring i ewaluacja	102
10. Spis tabel.....	103
11. Spis rycin	106
12. Piśmiennictwo.....	107
13. Załącznik 1 – kwestionariusz ankiety.....	110

Wykaz skrótów

AOS – Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna

BDL – Bank Danych Lokalnych

CAWI – ankieta internetowa (ang. *Computer Assisted Web Interviews*)

COVID-19 – choroba zakaźna układu oddechowego wywołana wirusem SARS-CoV-2

GUS – Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

IEA – Międzynarodowe Stowarzyszenie Epidemiologów

INFZ – Informator NFZ o Zawartych Umowach

GKRPAiNiN – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GPPiRPA/PN – Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO – organizacja pozarządowa

NPZ – Narodowy Program Zdrowia

PES – podmioty ekonomii społecznej

Podlaski OW NFZ – Podlaski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PPZ – Program Polityki Zdrowotnej

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

RPWDL – Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą

SLiRPS – Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych

UG – Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny

WHO – Światowa Organizacja Zdrowia (ang. *World Health Organization*)

ZIP – Zintegrowany Informator Pacjenta

1. WPROWADZENIE

Lokalna Strategia Polityki Zdrowotnej dla Gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2023-2028 została opracowana w celu określenia potrzeb zdrowotnych mieszkańców, co pozwoliło na zdefiniowanie priorytetów dla regionalnej polityki zdrowotnej Gminy Juchnowiec Kościelny, których realizację uznano za niezbędną dla poprawy kondycji zdrowotnej i bezpieczeństwa zdrowotnego ludności gminy. Sporządzenie Strategii poprzedziła szczegółowa analiza aktualnej sytuacji epidemiologicznej i demograficznej, a także identyfikacja zasobów w zakresie lokalnego potencjału ochrony zdrowia.

Według definicji Międzynarodowego Stowarzyszenia Epidemiologów (IEA) zdrowie publiczne jest to „zorganizowany wysiłek społeczeństwa na rzecz ochrony, promowania i przywracania zdrowia”¹, realizowany zgodnie z zasadami solidaryzmu społecznego i współodpowiedzialności oraz bardzo silnie powiązany z odpowiedzialnością państwa za bezpieczeństwo zdrowotne obywateli. W polskim ustawodawstwie możemy znaleźć odniesienie do tego zapisu, pod postacią zadań i obowiązków władzy publicznej w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń zdrowotnych (art. 68 Konstytucji Rzeczypospolitej)².

Definicja zdrowia publicznego wg Winslowa określa zdrowie publiczne jako „naukę i sztukę zapobiegania chorobom, przedłużania życia i promocji zdrowia fizycznego poprzez wysiłek społeczności, higienę środowiska, kontrolę zakażeń, nauczanie zasad higieny indywidualnej, organizację służb medycznych i pielęgniarskich, ukierunkowaną na zapobieganie chorobom i wczesną diagnozę, rozwój mechanizmów społecznych zapewniających każdemu indywidualnie i społeczności, warunki życia pozwalające na utrzymanie zdrowia”³. W świetle powyższej definicji jednym z celów jest również zapewnienie całej populacji świadczeń zdrowotnych, zgodnie z ich potrzebami zdrowotnymi. To w odniesieniu do świadczeń zdrowotnych inicjowane są i organizowane wysiłki instytucji rządowych,

¹ Miquel Porta: A Dictionary of Epidemiology. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-53149-6.

² Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.].

³ C. E. A. Winslow, The untilled fields of public health. Science N.S. 1920, 51, 22 - 33 [za:] C.E.A. Winslow. The evolution and significance of the modern public health campaign. New Haven, Yale University Press, 1923.

samorządowych i pozarządowych, w celu osiągnięcia zdrowia na odpowiednim, pożądanym poziomie⁴.

Pojęcie zdrowia publicznego podlegało prawom ewolucji, która pozwoliła z czasem na wyłonienie tzw. nowego zdrowia publicznego. Zdaniem Millera i Wysockiego pojęcie to oznacza: „naukę i kompleksowe postępowanie zmierzające do zachowania i umacniania zdrowia ludności w wymiarze makrospołecznym i lokalnym”⁵. Wiąże się to z aktywnym zaangażowaniem ludzi, a także podmiotów z różnych sektorów społecznych i gospodarczych, administracji państwowej, a w szczególności samorządów terytorialnych w celu poprawy stanu zdrowia ludności. Inaczej mówiąc zdrowie publiczne łączy teorię z praktyką działań systemowych i populacyjnych⁶.

Promocja zdrowia wyłoniła się jako ruch społeczny w latach 70-tych XX wieku, będąc pokłosiem badań epidemiologicznych, które wskazywały na indywidualne zachowania ludzi jako główny czynnik determinujący zdrowie jednostek i w konsekwencji całych społeczeństw. Wskutek badań takich, jak np. Framingham Heart Study⁷ czy Raport Lalonde’a⁸, stopniowo zmieniano tradycyjny paradygmat biomedyczny zdrowia na podejście holistyczne, uwzględniające biopsychospołeczny kontekst determinantów zdrowia. Nowe Zdrowie Publiczne, którego początek datowany jest na lata 80-tych XX wieku, stanowi pokłosie tych badań i obecnie obejmuje różnego rodzaju programy i działania promocji zdrowia, skoncentrowane wokół takich dziedzin jak: edukacja zdrowotna, polityka zdrowotna i profilaktyka chorób i obejmując swoim zasięgiem oddziaływania ukierunkowane na poprawę i umocnienie zdrowia społeczeństwa⁹.

Rozwój promocji zdrowia wynikał przede wszystkim z faktu, iż w strukturze zachorowalności oraz umieralności zaczynają dominować nowe zagrożenia zdrowotne, które powiązane są w sposób ścisły z rozwojem

---

⁴ J. Frank, J.L. Bobadilla, J. Sapielveda, J. Rosenthal, E. Ruelas, A conceptual model for Public Health Research; PAHO Bulletin 1988, 22, s. 60-71.

⁵ M. Wysocki. M. Miller, Paradygmat Lalonde'a, Światowa Organizacja Zdrowia i Nowe Zdrowie Publiczne, Przegląd Epidemiologiczny, 2003; 57. (3): 506 – 511, [za:] Janusz Opolski (red.), Zdrowie Publiczne, Wybrane zagadnienia tom. I, Szkoła Zdrowia Publicznego CMKP w Warszawie, Warszawa 2011, s. 20.

⁶ J. Opolski, Zdrowie publiczne – geneza, przedmiot i zakres. Wprowadzenie do zagadnienia [w:] Janusz Opolski (red.), Zdrowie Publiczne, Wybrane zagadnienia tom. I, Szkoła Zdrowia Publicznego CMKP w Warszawie, Warszawa 2011, s. 16.

⁷ M. Higgins, W. Kannel, R. Garrison et al.: Hazards of obesity: the Framingham experience. Acta Med. Scand. 1988; 723: 23-36.

⁸ M. Lalonde A New perspective on the health of Canadians, A working document Government of Canada, Ottawa, 1974.

⁹ Ibidem.

technologicznym oraz rozwojem cywilizacyjnym. Ponadto stwierdzono, że dotychczasowe metody czy środki wykorzystywane do szeroko pojętej ochrony zdrowia okazywały się niewystarczające dla uzyskania poprawy stanu zdrowia społeczeństw na całym świecie, zakładanej przez międzynarodowe grupy eksperckie. Biorąc pod uwagę charakterystykę tych nowych zagrożeń zdrowotnych oraz niejednokrotnie ich przewlekły charakter, coraz większe znaczenie zaczęto przypisywać działaniom edukacji zdrowotnej i profilaktyki, zarówno zdrowotnej, jak i profilaktyki chorób¹⁰.

Wynikiem prac ekspertów w trakcie Pierwszej Międzynarodowej Konferencji Promocji Zdrowia, która odbyła się w 1986 roku w Ottawie, było określenie pięciu priorytetowych kierunków działań, których podjęcie było niezbędne dla stworzenia efektywnej strategii promocji zdrowia¹¹. Pierwszym priorytetem jest budowanie polityki zdrowia publicznego. Rozwój polityki zdrowia publicznego zależy od prywatnych i publicznych sektorów, leżących głównie poza konwencjonalnymi interesami agencji zdrowia. Znajdują się one w ustawodawstwie dotyczącym ochrony środowiska, polityce podatkowej, zaopatrzeniowej, warunkach pracy, prawie i jego egzekwowaniu oraz w dziedzinie bezpieczeństwa. Kolejny element to tworzenie środowisk wspierających, czyli kreowanie obszaru, w którym ludzie mogą rozwijać potencjał zdrowotny. Karta wskazuje na istotność socjalnych, ekonomicznych, i środowiskowych czynników w budowaniu ludzkiego doświadczenia zdrowotnego. Trzeci priorytet działań stanowi rozwój umiejętności indywidualnych, ponieważ zachowanie i styl życia odgrywają kluczową rolę w promowaniu zdrowia. Następne wyzwanie stojące przed promocją zdrowia to wzmacnianie działań społecznych. Zwiększanie aktywności społecznej odnosi się do tych czynności, które potęgują zdolność społeczeństw do osiągania zmian w ich fizycznym środowisku w celu budowania doświadczeń zdrowotnych. Wśród działań na rzecz wzmacniania środowisk wspierających zdrowie szczególną uwagę należy zwrócić na stwarzanie lokalnemu społeczeństwu warunków do działań na rzecz zdrowia, a zwłaszcza na popieranie prozdrowotnych postaw oraz poszerzanie wiedzy i umiejętności w promowaniu własnego i wspólnego zdrowia, a także na wzrost jakości życia obywateli, pamiętając, że angażowanie społeczeństwa do działań prozdrowotnych

---

¹⁰ Woźniak-Holecka J. Cele i zadania promocji zdrowia [w:] Promocja zdrowia i edukacja zdrowotna z elementami pedagogiki (red. Woźniak-Holecka J., Braczkowski R.), SUM, Katowice 2014, s. 9.

¹¹ Ottawa Charter for Health Promotion. First International Conference on Health Promotion. Ottawa, 21 November 1986–WHO/HPR/HEP/95.1.

i stałe zwiększanie jego uczestnictwa stanowi jeden z podstawowych elementów promocji zdrowia. Ostatnim punktem jest zadanie reorientacji organizacji opieki zdrowotnej w kierunku kształtowania systemu opartego na społeczeństwie, przyjaznego dla pacjentów i dobrze kontrolowanego, a równocześnie skupionego głównie na zdrowiu. Założenia Karty Ottawskiej pozostają aktualne do dziś.

Za podstawowe narzędzie promocji zdrowia uważa się edukację zdrowotną, czyli proces oparty na naukowych zasadach, stwarzający sposobność planowego uczenia się i zmierzający do umożliwienia jednostkom podejmowania świadomych decyzji dotyczących zdrowia i postępowanie zgodnie z nimi. Edukacja, odpowiadając na wyzwania związane z promocją zdrowia, powinna w celu zwiększenia skuteczności podejmowanych działań stosować innowacyjne rozwiązania i technologie edukacyjne, jak również wielosektorowe i wielodyscyplinarne podejście, formułować strategie związane z różnymi poziomami społecznego oddziaływania (od rządowego poprzez wszystkie poziomy polityki samorządowej aż po poziom indywidualny)¹². Szczególnie istotny jest tu poziom indywidualny, obejmujący aktywność, chęć udziału i zaangażowanie jednostek, co w następstwie zdarzeń wpływa na poziom zdrowotności globalnej.

Profilaktyka zdrowotna stanowi wraz z edukacją zdrowotną i polityką zdrowotną istotę promocji zdrowia i dostarcza narzędzi do zapobiegania chorobom cywilizacyjnym. Prewencja chorób jest możliwa na każdym etapie naturalnej historii choroby i polega na¹³:

- minimalizowaniu wpływu czynników ryzyka chorób (profilaktyka I-rzędowa),
- wczesnym wykrywaniu choroby przy użyciu testów przesiewowych (profilaktyka II-rzędowa),
- zapobieganiu nawrotom lub następstwom choroby – powikłaniom i inwalidztwu (profilaktyka III-rzędowa), na każdym stopniu oferując szerokie spektrum narzędzi i użytecznych metod.

---

¹² J. Woźniak-Holecka, T. Holecki, Promocja zdrowia w kompetencjach samorządu województwa, w: Ryszard Walkowiak, Roman Lewandowski (red.) Zarządzanie w ochronie zdrowia. Finanse i zasoby ludzkie, Wydawnictwo Olsztyńskiej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania im. Prof. Kotarbińskiego, Olsztyn 2011.

¹³ Caplan R. The importance of social theory for healthpromotion: from description to reflexivity. Health Promot Int 1993, 8(2): 147-157.

Z kolei podział względem stopnia ryzyka zakłada profilaktykę¹⁴:

- selektywną (skierowaną do grupy zwiększonego ryzyka),
- wskazującą (kierowaną do grupy, u której rozwinęły się już symptomy zaburzeń),
- uniwersalną (skierowaną do całej populacji).

Opisana wyżej klasyfikacja jest przydatna w trakcie planowania programów zdrowotnych i innych działań uwzględniających charakterystykę grupy docelowej. Realizacja poszczególnych rodzajów prewencji chorób nie jest oczywiście możliwa bez instytucjonalnych, zaplanowanych i koordynowanych przez odpowiednie instytucje działań.

Na poziomie samorządów profilaktyka chorób realizowana jest we współpracy z Narodowym Funduszem Zdrowia i właściwymi ministrami (lub niezależnie od nich), w ramach tzw. programów polityki zdrowotnej (PPZ). Opracowywanie, wdrażanie, realizacja i finansowanie świadczeń medycznych w ramach założeń programów zdrowotnych wynika z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹⁵. Programy zdrowotne są definiowane jako „zespół zaplanowanych i zamierzonych działań z zakresu opieki zdrowotnej, ocenianych jako skuteczne, bezpieczne i uzasadnione, umożliwiających w przyjętych ramach czasowych osiągnięcie założonych celów, polegających na wykrywaniu i realizowaniu określonych potrzeb zdrowotnych oraz poprawy stanu zdrowia określonej grupy świadczeniobiorców”. Programy te dotyczą przede wszystkim aktualnych zjawisk epidemiologicznych lub innych istotnych problemów zdrowotnych i są kierowane do lokalnych społeczności.

Państwo nie tylko pełni rolę gwaranta sprawiedliwej dystrybucji produktów zakwalifikowanych do kategorii świadczeń zdrowotnych, ale w szczególnych przypadkach nawet do niej przymusza, np. w sytuacji wystąpienia epidemii chorób zakaźnych, czego dobitnym przykładem była pandemia koronawirusa. Epidemia COVID-19, nakładając się na epidemię przewlekłych chorób niezakaźnych, szybko wywarła wpływ nie tylko na decyzje podejmowane przez rządy poszczególnych państw, ale i na wydolność publicznych systemów opieki zdrowotnej¹⁶. W warunkach

---

¹⁴Szymańska J. Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki, wyd. Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012.

¹⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2561 z późn. zm.].

¹⁶ European Observatory of Health Systems and Policies [<https://www.covid19healthsystem.org/mainpage.aspx>; dostęp: 03.08.2023].

pandemii zareagowano wprowadzając nadzwyczajne środki w celu zapobiegania i ograniczenia rozprzestrzeniania się epidemii. Zachowanie milionów osób uległo znaczącym zmianom, a globalny, wielopoziomowy i wymagający przygotowania do nowych warunków życia i pracy proces dostosowawczy, rozpoczął się wraz z wydaniem przez Światową Organizację Zdrowia wytycznych dotyczących zarządzania bezpieczeństwem zdrowotnym¹⁷. Wiele organizacji, w trosce o swoich pracowników, zmieniło dotychczasowe procedury zarządzania. Przed szczególnie trudnymi wyzwaniami stanęli zarządzający w organizacjach świadczących usługi medyczne, ponieważ poziom ekspozycji ich pracowników na negatywne czynniki uniemożliwiający prawidłowe świadczenie pracy był najwyższy.

Z konstytucyjnej odpowiedzialności państwa za zdrowie swoich obywateli wynika także obowiązek planowania i realizowania społecznej polityki zdrowotnej. Najważniejszą strategią służącą poprawie stanu zdrowia populacji Polski, z punktu widzenia promocji zdrowia, jest Narodowy Program Zdrowia¹⁸, do którego realizacji zaangażowanych jest wiele różnych podmiotów, od poziomu centralnego do lokalnego. Drugim istotnym programem jest Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego¹⁹, wychodzący naprzeciw narastającym problemom psychicznym, z jakimi w ostatnich latach boryka się coraz więcej osób w Polsce. Strategie te, wzajemnie się uzupełniając, mogą w perspektywie wieloletniej przyczynić się do trwałej poprawy stanu zdrowia populacji Polski.

Opracowana Lokalna Strategia Polityki Zdrowotnej dla Gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2023-2028 ma charakter wielosektorowy, obejmujący realizację przedsięwzięć z obszaru placówek ochrony zdrowia, organizacji edukacyjnych, społecznych i innych. Zaplanowane priorytety dla polityki zdrowotnej gminy obejmują liczne zadania zdrowia publicznego, przede wszystkim z zakresu opisywanej powyżej promocji zdrowia i jej głównych narzędzi (edukacji zdrowotnej, profilaktyki i polityki zdrowotnej). Niniejsza strategia przyczynić się może do pozytywnych zmian, mających na celu poprawę stanu zdrowia mieszkańców Juchnowiec Kościelny.

---

¹⁷ Social Europe [www.socialeurope.eu/a-european-public-health-facility; dostęp: 21.08.2023].

¹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 [Dz.U. 2021 poz. 642].

¹⁹ Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [https://legislacja.rcl.gov.pl/].

2. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA DOKUMENTU

Lokalną Strategię Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny opracowano na podstawie:

- 1) art. 68 ust. 2-3 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.], zgodnie z którym *„2. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Warunki i zakres udzielania świadczeń określa ustawa”* oraz *„3. Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku”*;
- 2) art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym [tekst jedn. Dz.U. 2023 poz. 40 z późn. zm.], zgodnie z którym *„1. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: 5) ochrony zdrowia”*;
- 3) art. 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2561 z późn. zm.], zgodnie z którym *„Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej obejmują w szczególności: 1) tworzenie warunków funkcjonowania systemu ochrony zdrowia; 2) analizę i ocenę potrzeb zdrowotnych oraz czynników powodujących ich zmiany; 3) promocję zdrowia i profilaktykę, mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu; 4) finansowanie w trybie i na zasadach określonych ustawą świadczeń opieki zdrowotnej”*;
- 4) art. 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2561], zgodnie z którym *„Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności: 1) opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów polityki zdrowotnej wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia*

- mieszkańców gminy; 3) inicjowanie i udział w wytyczaniu kierunków przedsięwzięć lokalnych zmierzających do zaznajamiania mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami; 4) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy”);*
- 5) art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [Dz.U. 2022 poz. 1608], zgodnie z którym *„Zadania z zakresu zdrowia publicznego realizują, współdziałając ze sobą, organy administracji rządowej, państwowe jednostki organizacyjne, w tym agencje wykonawcze, a także jednostki samorządu terytorialnego, realizujące zadania własne polegające na promocji lub ochronie zdrowia”;*
- 6) art. 2 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym [Dz.U. 2022 poz. 1608], zgodnie z którym *„Zadania z zakresu zdrowia publicznego obejmują: 1) monitorowanie i ocenę stanu zdrowia społeczeństwa, zagrożeń zdrowia oraz jakości życia związanej ze zdrowiem społeczeństwa; 2) edukację zdrowotną dostosowaną do potrzeb różnych grup społeczeństwa, w szczególności dzieci, młodzieży i osób starszych; 3) promocję zdrowia; 4) profilaktykę chorób; 5) działania w celu rozpoznawania, eliminowania lub ograniczania zagrożeń i szkód dla zdrowia fizycznego i psychicznego w środowisku zamieszkania, nauki, pracy i rekreacji; 6) analizę adekwatności i efektywności udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej w odniesieniu do rozpoznanych potrzeb zdrowotnych społeczeństwa”; 9) ograniczanie nierówności w zdrowiu wynikających z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych.*
- 7) pkt. II załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 [Dz.U. 2021 poz. 642], zgodnie z którym *jednostki samorządu terytorialnego są realizatorem wybranych zadań służących realizacji celów operacyjnych NPZ.*

Diagnoza stanu zdrowia oraz ocena stanu zaspokojenia potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia publicznego, będąca integralną częścią Lokalnej Strategii Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny, stanowi rozpoznanie potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców gminy, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r.

o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych²⁰. Ponadto dokument ten wpisuje się w cel strategiczny Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025²¹ pn. „Zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu”.

Strategia stanowić będzie punkt wyjścia do opracowywania programów polityki zdrowotnej, o których mowa w art. 48-48d ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych²². Diagnozę stanu zdrowia mieszkańców wykonano zgodnie z rekomendacją Najwyższej Izby Kontroli, w ocenie której *„Punktem wyjścia do opracowywania i skutecznego wdrażania programów polityki zdrowotnej powinny być lokalne/regionalne strategie zdrowotne, uwzględniające m.in. dane z zakresu demografii, epidemiologii oraz informacje o zasobach systemu ochrony zdrowia wraz z analizą uwarunkowań społecznych”*²³.

Ponadto Lokalna Strategia Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny wpisuje się w założenia następujących dokumentów strategicznych:

- 1) Światowa Deklaracja Zdrowia „Zdrowie dla wszystkich w XXI wieku”²⁴,
- 2) „Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030 r”²⁵,
- 3) Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych²⁶,
- 4) Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030²⁷,
- 5) Wojewódzki plan transformacji województwa podlaskiego na lata 2022-2026²⁸,
- 6) Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025²⁹,

---

²⁰ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2561 z późn. zm.].

²¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 [Dz.U. 2021 poz. 642]

²² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych... op. cit.

²³ Informacja o wynikach kontroli „Realizacja programów polityki zdrowotnej przez jednostki samorządu terytorialnego”, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 19.08.2016, s. 8, 41 [10/2016/P/15/063/KZD].

²⁴ HEALTH21: the health for all policy framework for the WHO European Region [euro.who.int].

²⁵ Załącznik do uchwały nr 196/2021 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. [www.gov.pl/web/zdrowie].

²⁶ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie priorytetów zdrowotnych [Dz.U. 2021 poz. 2144].

²⁷ Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [https://legislacja.rcl.gov.pl/].

²⁸ Obwieszczenie nr 21/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie wojewódzkiego planu transformacji [https://puw.bip.gov.pl/].

- 7) Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2025³⁰,
- 8) Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2023³¹,
- 9) Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023³²,

---

²⁹ Uchwała XXXVII/411/2022 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 7 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025 (ze zm.).

³⁰ Uchwała NR XXXVII/409/2022 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 7 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2025.

³¹ Uchwała NR XXXVI/395/2022 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2024.

³² Uchwała NR III/23/2018 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 27 grudnia 2018 r. w sprawie zmiany Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023.

3. METODOLOGIA BADAŃ I OPRACOWANIA STRATEGII

3.1. Cel główny i cele szczegółowe

Zasadniczym celem opracowania Lokalnej Strategii Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny jest określenie kierunków i obszarów działań służących poprawie stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców gminy.

Wśród celów szczegółowych znajdują się:

- 1) Analiza struktury demograficznej Gminy Juchnowiec Kościelny;
- 2) Ocena dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny z ograniczeniem do liczby podmiotów leczniczych działających na rynku publicznym;
- 3) Określenie potrzeb zdrowotnych oraz oczekiwań w zakresie zdrowia publicznego mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny;
- 4) Wskazanie priorytetowych kierunków działań dla Gminy Juchnowiec Kościelny w obszarze polityki zdrowotnej, w tym szczególnie w odniesieniu do realizacji samorządowych programów polityki zdrowotnej oraz innych zadań z zakresu zdrowia publicznego.

3.2. Okres realizacji i materiał badawczy

Prace nad opracowaniem Lokalnej Strategii Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny prowadzono w okresie 07.07.2023-10.11.2023.

W ramach pracy dokonano przeglądu i analizy obowiązujących aktów prawnych dotyczących zadań samorządów powiatowych w obszarze polityki zdrowotnej w Polsce oraz pozyskano materiał badawczy, który stanowiły:

- 1) Dane statystyczne pochodzące z następujących ogólnodostępnych baz danych:
  - Bank Danych Lokalnych (BDL; bdl.stat.gov.pl),
  - Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą (RPWDL; rpwdl.csioz.gov.pl),

- Informator NFZ o Zawartych Umowach (INFZ; aplikacje.nfz.gov.pl/umowy),
  - Zintegrowany Informator Pacjenta (ZIP; zip.nfz.gov.pl);
- 2) Dane statystyczne publikowane w postaci raportów przez Główny Urząd Statystyczny (GUS; <http://stat.gov.pl>);
  - 3) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Podlaskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia - liczba rozpoznań chorób i problemów zdrowotnych wg klasyfikacji ICD-10 z wyłączeniem grupy O00-O99 (Cięża, poród i połóg), grupy R00-R99 (Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań) oraz Z00-Z99 (Czynniki wpływające na stan zdrowia i kontakt ze służbą zdrowia);
  - 4) Dane statystyczne pozyskane na wniosek o udostępnienie informacji publicznej z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
  - 5) Dane pochodzące z autorskiego kwestionariusza ankiety skierowanego do mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

3.3. Metody badawcze

Metodologię badania oparto na analizie porównawczo-opisowej. Część teoretyczna poprzedzona została pogłębionymi studiami literatury przedmiotu, studiami prawa krajowego, analizą dokumentów strategicznych oraz informacji udostępnianych przez wyspecjalizowane instytucje publiczne.

W części empirycznej przeprowadzono badanie kwestionariuszowe nakierowane na ocenę stanu zdrowia, rozpoznanie potrzeb zdrowotnych oraz oczekiwań w zakresie zdrowia publicznego mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny (załącznik 1). Badanie przeprowadzono metodą ankiety internetowej CAWI (Computer Assisted Web Interviews). Kwestionariusze zostały przygotowane w Formularzach Google, a odpowiedzi gromadzone były automatycznie w Arkuszach Google. Do dystrybucji ankiet wykorzystano kontakt z potencjalnymi odbiorcami w formie:

- mailingu – linki do kwestionariuszy, wraz z prośbą o dalsze udostępnianie wiadomości, zostały wysłane drogą elektroniczną do wszystkich przedszkoli oraz szkół na terenie gminy, a także licznych instytucji sektora finansów

publicznych (urzędy i ich jednostki organizacyjne), wybranych podmiotów leczniczych oraz największych przedsiębiorców działających na terenie gminy;

- publikacji w serwisie internetowym Gminy – post z linkiem do kwestionariusza ankiety opublikowano na stronie internetowej urzędu www.juchnowiec.gmina.pl;
- publikacji w mediach społecznościowych – post z linkiem do kwestionariusza ankiety opublikowano na profilu Facebook należącym do Wykonawcy, gdzie korzystano z usług promowania posta wśród osób z grupy docelowej (dorośli mieszkańcy Gminy Juchnowiec Kościelny).

3.4. Wykorzystane oprogramowanie

Lokalną Strategię Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny opracowano przy użyciu programów Microsoft Word oraz Microsoft Excel pakietu Microsoft Office.

3.5. Opracowanie celów strategicznych i operacyjnych dla regionalnej polityki działań zdrowotnych Gminy Juchnowiec Kościelny

Priorytety dla regionalnej polityki zdrowotnej dla Gminy Juchnowiec Kościelny opracowano na podstawie wniosków płynących z analizy pozyskanych danych, a także z uwzględnieniem określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia priorytetów zdrowotnych [Dz.U. 2021 poz. 2144], celów Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 [Dz.U. 2021 poz. 642], Wojewódzkiego Planu Transformacji województwa podlaskiego³³ oraz Map Potrzeb Zdrowotnych na okres 2022-2026 (rekomendowane kierunki działań dla województwa podlaskiego)³⁴.

Aktualne ogólnokrajowe priorytety zdrowotne są następujące³⁵:

- 1) zmniejszenie zapadalności i przedwczesnej umieralności z powodu: chorób układu sercowo-naczyniowego, w tym zawałów serca, niewydolności serca i udarów mózgu, nowotworów złośliwych, przewlekłych chorób układu oddechowego oraz cukrzycy;
- 2) rehabilitacja;

³³ Obwieszczenie nr 21/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie... op. cit.

³⁴ Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie mapy potrzeb zdrowotnych [DZ. URZ. Min. Zdr. 2021.69].

³⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2021 r. zmieniające... op. cit.

- 3) przeciwdziałanie występowaniu otyłości;
- 4) ograniczanie następstw zdrowotnych spowodowanych stosowaniem substancji psychoaktywnych lub uzależnieniem od tych substancji;
- 5) zapobieganie, leczenie i rehabilitacja zaburzeń psychicznych;
- 6) zwiększenie skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym i zakażeniom, w tym przeciwdziałanie skutkom nieprawidłowej antybiotykoterapii;
- 7) tworzenie warunków sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia w środowisku nauki, pracy i zamieszkania;
- 8) poprawa jakości skuteczności opieki okołoporodowej oraz opieki zdrowotnej nad matką, noworodkiem i dzieckiem do lat 3;
- 9) poprawa jakości leczenia bólu oraz monitorowania skuteczności tego leczenia;
- 10) zwiększenie koordynacji opieki nad pacjentami starszymi i niepełnosprawnymi.

Celem strategicznym Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu. Cele operacyjne obejmują³⁶:

- 1) profilaktykę nadwagi i otyłości,
- 2) profilaktykę uzależnień,
- 3) promocję zdrowia psychicznego,
- 4) zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne,
- 5) wyzwania demograficzne.

Wśród głównych obszarów działań w województwie, zgodnie z Wojewódzkim Planem Transformacji województwa podlaskiego, znajdują się³⁷:

- 1) Czynniki ryzyka i profilaktyka,
- 2) Ambulatoryjna opieka specjalistyczna,
- 3) Leczenie szpitalne,
- 4) Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień,
- 5) Rehabilitacja medyczna,
- 6) Opieka długoterminowa,
- 7) Opieka paliatywna i hospicyjna,
- 8) Kadry,
- 9) Sprzęt medyczny,
- 10) Stomatologia,

---

³⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu... op. cit.

³⁷ Obwieszczenie nr 21/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie ... op. cit.

11)Pozostałe.

4. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Gminę Juchnowiec Kościelny według GUS w roku 2022 zamieszkiwały 18 264 osoby, z czego 50% stanowili mężczyźni (9 123 osoby), a 50% kobiety (9 141 osób). W roku 2012 mieszkańców było 15 048 – w analizowanym okresie (2012-2022) odnotowano wzrost liczby mieszkańców na poziomie ok. 21%.

Struktura płci ludności w gminie Juchnowiec Kościelny jest zbliżona do struktur obserwowanych w województwie podlaskim oraz w kraju. Za trend pozytywny uznać należy wyższy, w porównaniu do całego województwa oraz kraju, udział procentowy ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności. Odsetek mieszkańców gminy w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności jest o 4,5 p.p. (punktu procentowego) wyższy od tego obserwowanego w województwie oraz o 4,3 p.p. wyższy wartości ogólnokrajowej. Z kolei odsetek mieszkańców gminy w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności jest o 6,5 p.p. niższy od odnotowanego w województwie podlaskim oraz w kraju. Wartość wskaźnika obciążenia demograficznego w gminie Juchnowiec Kościelny wynosi 64,5 – wskaźnik ten jest aż o 5,9 p.p. niższy niż w kraju, ale też niższy o 5,2 p.p. od wartości dla województwa. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Juchnowiec Kościelny w ciągu ostatnich 10 lat zwiększył się z 51,4 do 64,5, na co wpływ miał przede wszystkim wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o ponad 46%. Szczegółowe dane demograficzne dla Gminy Juchnowiec Kościelny na tle województwa podlaskiego i kraju przedstawiono za pomocą tabel I-II oraz ryciny 1.

Tab. I. Ludność Gminy Juchnowiec Kościelny na tle woj. podlaskiego i kraju – dane ogólne.

Wyszczególnienie		Juchnowiec Kościelny		województwo podlaskie	Polska
		2012	2022	2022	2022
Ludność ogółem		15 048	18 264	1 143 355	37 766 327
Mężczyźni	liczba	7 511	9 123	556 184	18 249 321
	%	49,9	50,0	48,6	48,3
Kobiety	liczba	7 537	9 141	587 171	19 517 006
	%	50,1	50,0	51,4	51,7

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

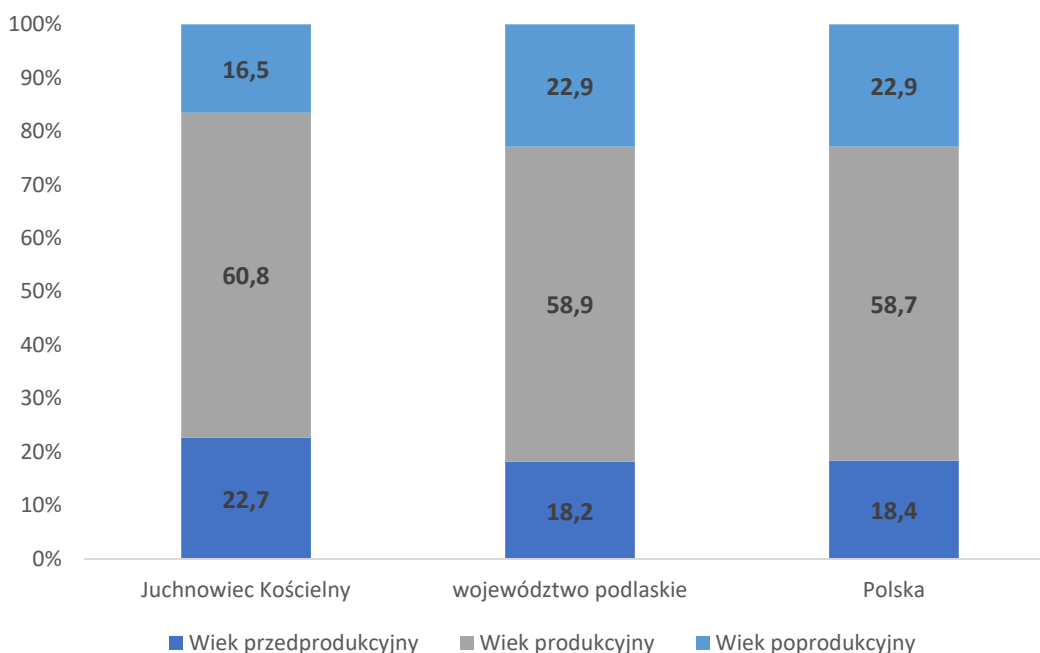
Tab. II. Ludność Gminy Juchnowiec Kościelny wg ekonomicznych grup wieku i płci na tle woj. podlaskiego i kraju.

Wyszczególnienie		Juchnowiec Kościelny		województwo podlaskie	Polska
		2012	2022	2022	2022
Ludność ogółem		15 048	18 264	1 143 355	37 766 327
Wiek przedprodukcyjny ogółem	liczba	3 049	4 143	208 012	6 950 826
	%	20,3	22,7	18,2	18,4
Wiek przedprodukcyjny mężczyźni	liczba	1 601	2 177	106 676	3 567 206
	%	52,5	52,5	51,3	51,3
Wiek przedprodukcyjny kobiety	liczba	1 448	1 966	101 336	3 383 620
	%	47,5	47,5	48,7	48,7
Wiek produkcyjny ogółem*	liczba	9 936	11 103	673 675	22 169 304
	%	66,0	60,8	58,9	58,7
Wiek produkcyjny mężczyźni	liczba	5 229	5 867	361 728	11 730 441
	%	52,6	52,8	53,7	52,9
Wiek produkcyjny kobiety	liczba	4 707	5 236	311 947	10 438 863
	%	47,4	47,2	46,3	47,1
Wiek poprodukcyjny ogółem	liczba	2 063	3 018	261 668	8 646 197
	%	13,7	16,5	22,9	22,9
Wiek poprodukcyjny mężczyźni	liczba	681	1 079	87 780	2 951 674
	%	33,0	35,8	33,5	34,1
Wiek poprodukcyjny kobiety	liczba	1 382	1 939	173 888	5 694 523
	%	67,0	64,2	66,5	65,9
Wskaźnik obciążenia demograficznego**		51,4	64,5	69,7	70,4

* 18-64 lata mężczyźni, 18-59 lat kobiety

** ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ryc. 1. Ludność Gminy Juchnowiec Kościelny wg grup wieku na tle woj. podlaskiego i kraju w roku 2022 (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

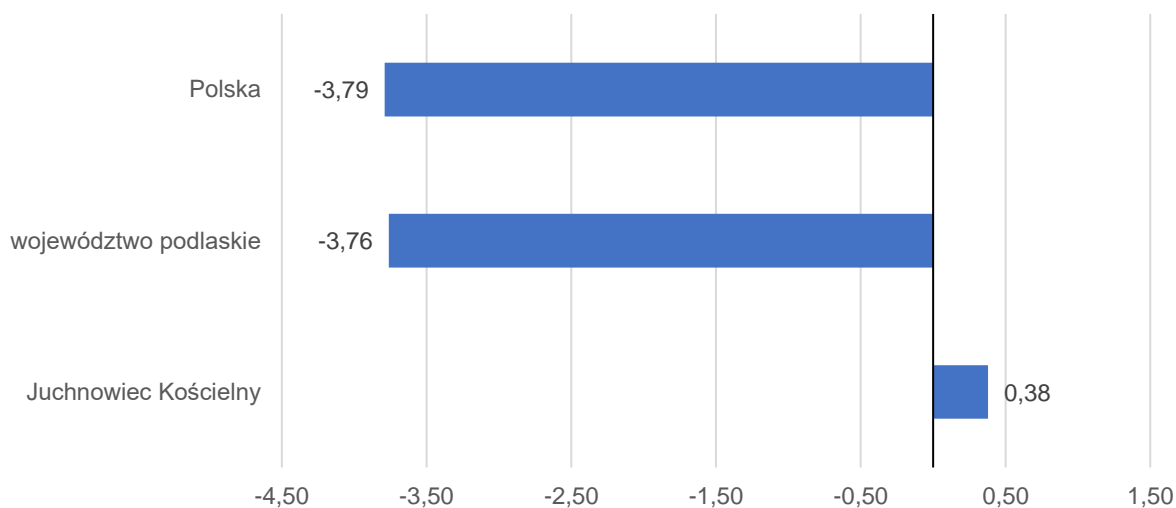
W gminie Juchnowiec Kościelny według GUS, w roku 2022 odnotowano 162 żywe urodzenia oraz 155 zgonów (mieszkańcy gminy Juchnowiec Kościelny). Przyrost naturalny na 1000 ludności wyniósł -0,38, co stanowi pozytywną obserwację, ponieważ w przypadku województwa podlaskiego osiągnął on wartość -3,76, a wartość dla kraju to -3,79. Szczegółowe dane dotyczące ruchu naturalnego ludności w gminie Juchnowiec Kościelny na tle województwa podlaskiego i kraju ukazano w tabeli III oraz na rycinie 2.

Tab. III. Ruch naturalny ludności w gminie Juchnowiec Kościelny na tle województwa podlaskiego i kraju.

Wyszczególnienie	Juchnowiec Kościelny		województwo podlaskie	Polska
	2012	2022	2022	2022
Ludność ogółem	15 048	18 264	1 143 355	37 766 327
Urodzenia żywe	ogółem	137	162	9 150
	na 1000 ludności	9,16	8,90	7,99
Zgony	ogółem	128	155	13 464
	na 1000 ludności	8,56	8,51	11,75
Przyrost naturalny	ogółem	9	7	-4 314
	na 1000 ludności	0,60	0,38	-3,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ryc. 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Juchnowiec Kościelny na tle woj. podlaskiego i kraju w roku 2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według ostatnich danych GUS w roku 2021 w Polsce przeciętna długość życia mężczyzn wynosiła 71,8 lat, w przypadku kobiet – była o 7,9 roku dłuższa i wynosiła 79,7 lat. W województwie podlaskim było to odpowiednio dla mężczyzn 71,5 lat oraz dla kobiet 80,5 lat. W podregionie białostockim, do którego przynależy gmina Juchnowiec Kościelny, były to następujące wartości: 72,0 lat w przypadku mężczyzn (o 0,2 roku dłużej w porównaniu do wartości dla Polski) oraz 80,7 lat w przypadku kobiet (o rok dłużej w porównaniu do wartości dla Polski). Analiza trendów w latach 2019-2021 pokazuje, że przeciętne dalsze trwanie życia w momencie narodzin na wszystkich analizowanych obszarach uległo skróceniu, na co wpływ niewątpliwie miała sytuacja epidemiologiczna związana z pandemią COVID-19. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli IV.

Tab. IV. Przeciętne dalsze trwanie życia (w latach) w momencie narodzin w podregionie białostockim na tle woj. podlaskiego i kraju w latach 2019-2021.

Wyszczególnienie	płeć					
	mężczyźni			kobiety		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Polska	74,1	72,6	71,8	81,8	80,7	79,7
województwo podlaskie	74,3	73,1	71,5	83,1	81,9	80,5
podregion białostocki	75,3	74,0	72,0	83,4	82,6	80,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wnioski

1. Gminę Juchnowiec Kościelny według GUS w roku 2022 zamieszkiwały 18 264 osoby, z czego 50% stanowili mężczyźni (9 123 osoby), a 50% kobiety (9 141 osób).
2. W roku 2012 mieszkańców było 15 048 – w analizowanym okresie (2012-2022) odnotowano wzrost liczby mieszkańców na poziomie ok. 21%. Wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Juchnowiec Kościelny w roku 2022 osiągnął wartość znacznie wyższą niż w kraju i województwie podlaskim.
3. Za trend pozytywny uznać należy wyższy, w porównaniu do całego województwa oraz kraju, udział procentowy ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogóle ludności. Niższy, w porównaniu do województwa i kraju, jest z kolei wskaźnik obciążenia demograficznego w gminie Juchnowiec Kościelny.
4. W gminie Juchnowiec Kościelny według GUS, w roku 2022 odnotowano 162 żywe urodzenia oraz 155 zgonów (mieszkańcy gminy Juchnowiec Kościelny). Przyrost naturalny na 1000 ludności wyniósł -0,38, co stanowi pozytywną obserwację, ponieważ w przypadku województwa podlaskiego osiągnął on wartość -3,76, a wartość dla kraju to -3,79.
5. Przeciętne dalsze trwanie życia kobiet i mężczyzn w podregionie białostockim, do którego przynależy gmina Juchnowiec Kościelny, jest dłuższe w porównaniu do kraju oraz województwa podlaskiego.

5. ZASOBY OCHRONY ZDROWIA

5.1. Podstawowa opieka zdrowotna

W ramach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) udzielane są świadczenia zdrowotne profilaktyczne, diagnostyczne, lecznicze, rehabilitacyjne oraz pielęgnacyjne z zakresu medycyny ogólnej, rodzinnej, chorób wewnętrznych i pediatrii. Usługi te realizowane są w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przez lekarza POZ, pielęgniarkę POZ, położną POZ oraz higienistkę/pielęgniarkę szkolną w środowisku nauczania i wychowania. Ponadto w ramach POZ udzielane są świadczenia transportu sanitarnego³⁸. W gminie Juchnowiec Kościelny świadczenia lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej udzielane są przez cztery podmioty wykonujące działalność leczniczą. Żaden podmiot na terenie gminy nie posiada umowy z NFZ na realizację świadczeń transportu sanitarnego. Wykaz i dane adresowe ww. podmiotów przedstawiono w tabeli V.

Tab. V. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna w gminie Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Podmiot leczniczy	Miejsce udzielania świadczeń	Zakres świadczeń
1	Ośrodek Zdrowia "Medfil"	ul. Białostocka 1A 16-061 Juchnowiec Góry	Świadczenia lekarza POZ
			Świadczenia pielęgniarki POZ
			Świadczenia położnej środowiskowo-rodzinnej
2	NZOZ "Przychodnia Rodzinna" Janina Skobodzińska	ul. Brata Alberta 2 16-005 Księżyno	Świadczenia lekarza POZ
			Świadczenia pielęgniarki POZ
			Świadczenia położnej środowiskowo-rodzinnej
3	NZOZ "Arte-Medica" Edyta Artemiuk	ul. Zambrowska 36 16-001 Kleosin	Świadczenia lekarza POZ
			Świadczenia pielęgniarki POZ
			Świadczenia położnej środowiskowo-rodzinnej
4	Centrum Medyczne KLEOSIN	ul. Zambrowska 14 16-001 Kleosin	Świadczenia lekarza POZ
			Świadczenia pielęgniarki POZ
			Świadczenia położnej POZ

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

³⁸ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej [Dz.U. 2013 poz. 1248 ze zm.].

5.2. Nocna i świąteczna opieka zdrowotna

Nocna i świąteczna opieka zdrowotna to świadczenia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej udzielane od poniedziałku do piątku w godzinach od 18.00 do 8.00 dnia następnego oraz całodobowo w dni ustawowo wolne od pracy³⁹. Dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny świadczenia te realizowane są w najbliższej odległości w Białymstoku (Samodzielny Szpital Miejski im. PCK – ul. Sienkiewicza 79; SP ZOZ Wojewódzki Szpital Zespolony im. J. Śniadeckiego – ul. Skłodowskiej-Curie 26; Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny im. L. Zamenhofa w Białymstoku – ul. Waszyngtona 17.

5.3. Ambulatoryjna opieka specjalistyczna

Świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS) obejmują porady specjalistyczne, badania diagnostyczne, procedury zabiegowe ambulatoryjne, świadczenia w chemioterapii oraz świadczenia wykonywane w celu realizacji programów lekowych⁴⁰. Świadczenia specjalistyczne finansowane przez NFZ obejmują ocenę stanu zdrowia lub przebiegu leczenia, w oparciu o badanie podmiotowe i przedmiotowe oraz posiadane lub przedstawione wyniki badań dodatkowych, a także uwzględniające, w uzasadnionych medycznie przypadkach, realizację procedur medycznych (diagnostycznych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych), pozyskiwanie w drodze skierowania uzupełniających wyników badań dodatkowych, wydanie orzeczeń i zaświadczeń lekarskich lub wydanie karty diagnostyki i leczenia onkologicznego⁴¹. Żaden z podmiotów leczniczych na terenie gminy Juchnowiec Kościelny nie posiada umowy z NFZ na świadczenie usług ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju AOS w województwie podlaskim dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. W przypadku wszystkich najpowszechniejszych zakresów

---

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej [Dz.U. 2013 poz. 1413 ze zm.].

⁴¹ Zarządzenie Nr 61/2022/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 6 maja 2022 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju ambulatoryjna opieka specjalistyczna (z późn. zm.).

świadczeń AOS mieszkańcy mogą skorzystać ze świadczeń w Białymstoku oraz w Łapach. Szczegóły przedstawiono w tabeli VI.

Tab. VI. Dostęp do świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Zakres ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń
1	Alergologia	Białystok
2	Alergologia dla dzieci	Białystok
3	Audiologia i foniatria	Białystok
4	Chirurgia dziecięca	Białystok
5	Chirurgia klatki piersiowej	Białystok
6	Chirurgia naczyniowa	Białystok
7	Chirurgia ogólna	Białystok Łapy
8	Chirurgia onkologiczna	Białystok
9	Chirurgia plastyczna	Białystok
10	Chirurgia szczękowo-twarzowa	Białystok
11	Dermatologia i wenerologia	Białystok Łapy
12	Diabetologia	Białystok Łapy
13	Diabetologia dla dzieci	Białystok
14	Endokrynologia	Białystok Łapy
15	Endokrynologia dla dzieci	Białystok
16	Gastroenterologia	Białystok Łapy
17	Geriatryka	Białystok
18	Hematologia	Białystok
19	Hepatologia	Białystok
20	Kardiologia	Białystok Łapy
21	Kardiologia dziecięca	Białystok
22	Laryngologia	Białystok Łapy
23	Leczenie bólu	Białystok
24	Leczenie chorób zakaźnych	Białystok
25	Leczenie chorób zakaźnych dla dzieci	Białystok
26	Leczenie gruźlicy i chorób płuc	Białystok Łapy
27	Leczenie gruźlicy i chorób płuc dla dzieci	Białystok
28	Leczenie osteoporozy	Białystok
29	Logopedia	Białystok
30	Medycyna sportowa	Białystok
31	Nefrologia	Białystok Łapy
32	Nefrologia dziecięca	Białystok

33	Neonatologia	Białystok
34	Neurochirurgia	Białystok
35	Neurochirurgia dziecięca	Neurochirurgia
36	Neurologia	Białystok Łapy
37	Okulistyka	Białystok Łapy
38	Okulistyka dla dzieci	Białystok
39	Onkologia	Białystok Łapy
40	Ortopedia i traumatologia narządu ruchu	Białystok Łapy
41	Ortopedia i traumatologia narządu ruchu dla dzieci	Białystok
42	Położnictwo i ginekologia	Białystok Łapy
43	Poradnia wad postawy	Białystok
44	Preluksacja	Białystok
45	Proktologia	Białystok
46	Reumatologia	Białystok
47	Reumatologia dla dzieci	Białystok
48	Urologia	Białystok Łapy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

Mieszkańcy Gminy Juchnowiec Kościelny na terenie Łap i Białegostoku mają także możliwość wykonania badań tomografii komputerowej oraz badań endoskopowych. Z kolei rezonans magnetyczny w ramach finansowania przez publicznego płatnika można wykonać najbliżej w Białymstoku.

5.4. Leczenie szpitalne

Na terenie gminy Juchnowiec Kościelny nie funkcjonuje żaden podmiot udzielający na rynku publicznym świadczeń z zakresu lecznictwa szpitalnego (LSZ). Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju LSZ w województwie podlaskim oraz ościennych, dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia, dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. W zdecydowanej większości przypadków mieszkańcy mogą skorzystać z tego typu usług w Białymstoku. Szczegóły przedstawiono w tabeli VII.

Tab. VII. Dostęp do świadczeń lecznictwa szpitalnego na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Zakres świadczeń lecznictwa szpitalnego (hospitalizacja)	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń
1	Alergologia	Białystok
2	Alergologia dziecięca	Białystok
3	Anestezjologia i intensywna terapia	Białystok Łapy
4	Anestezjologia i intensywna terapia dla dzieci	Białystok
5	Angiologia	Białystok
6	Audiologia i foniatria	Warszawa (woj. mazowieckie)
7	Chirurgia dziecięca	Białystok
8	Chirurgia klatki piersiowej	Białystok
9	Chirurgia naczyniowa	Białystok
10	Chirurgia ogólna	Białystok Łapy
11	Chirurgia onkologiczna	Białystok
12	Chirurgia plastyczna	Białystok
13	Chirurgia szczękowo-twarzowa	Białystok
14	Choroby płuc	Białystok Łapy
15	Choroby płuc dziecięce	Białystok
16	Choroby wewnętrzne	Białystok Łapy
17	Choroby zakaźne	Białystok
18	Choroby zakaźne dziecięce	Białystok
19	Dermatologia	Białystok
20	Dermatologia dziecięca	Warszawa (woj. mazowieckie)
21	Diabetologia	Białystok
22	Endokrynologia	Białystok
23	Endokrynologia dziecięca	Białystok
24	Gastroenterologia	Białystok
25	Gastroenterologia dziecięca	Białystok
26	Geriatrya	Białystok
27	Ginekologia onkologiczna	Białystok
28	Hematologia	Białystok
29	Kardiochirurgia	Białystok
30	Kardiochirurgia dziecięca	Warszawa (woj. mazowieckie)
31	Kardiologia	Białystok
32	Kardiologia dziecięca	Białystok
33	Nefrologia	Białystok
34	Nefrologia dziecięca	Białystok
35	Neonatologia	Białystok
36	Neurochirurgia	Białystok
37	Neurochirurgia dziecięca	Warszawa (woj. mazowieckie)

38	Neurologia	Białystok
39	Neurologia dziecięca	Białystok
40	Okulistyka	Białystok
41	Okulistyka dziecięca	Białystok
42	Onkologia i hematologia dziecięca	Białystok
43	Onkologia	Białystok
44	Ortopedia i traumatologia narządu ruchu	Białystok
45	Ortopedia i traumatologia narządu ruchu dziecięca	Białystok
46	Otolaryngologia	Białystok
47	Otolaryngologia dziecięca	Białystok
48	Pediatria	Białystok
49	Położnictwo i ginekologia	Białystok Łapy
50	Reumatologia	Białystok
51	Reumatologia dziecięca	Białystok
52	Urologia	Białystok
53	Urologia dziecięca	Białystok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

5.5. Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień

Świadczenia w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień udzielane są w warunkach stacjonarnych, dziennych oraz ambulatoryjnych⁴². W gminie Juchnowiec Kościelny świadczenia tego rodzaju nie są udzielane w ramach rynku publicznego. Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w województwie podlaskim oraz ościennych, dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. W większości przypadków z ww. świadczeń mieszkańcy mogą skorzystać w Białymstoku. Szczegóły ukazano w tabeli VIII.

Tab. VIII. Dostęp do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń
1	Poradnia zdrowia psychicznego	Białystok Łapy
2	Poradnia zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	Białystok

⁴² Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2013 poz. 1386 ze zm.]

3	Poradnia terapii uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu	Białystok Bielsk Podlaski
4	Poradnia terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży	Białystok
5	Poradnia dla osób z autyzmem dziecięcym	Białystok
6	Świadczenia psychiatryczne (hospitalizacja)	Białystok
7	Ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej	Białystok
8	Centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży	Białystok
9	Ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży	Grajewo
10	Rehabilitacja psychiatryczna	Warszawa (woj. mazowieckie)
11	Świadczenia psychiatryczne dla chorych somatycznie	Choroszcz
12	Świadczenia psychiatryczne dla przewlekle chorych	Lipsko (woj. mazowieckie)
13	Świadczenia psychogeriatryczne	Warszawa (woj. mazowieckie)
14	Świadczenia dzienne psychiatryczne geriatryczne	Choroszcz
15	Świadczenia dzienne psychiatryczne dla dorosłych	Białystok
16	Świadczenia dzienne rehabilitacyjne dla osób z całościowymi zaburzeniami rozwojowymi	Ostrołęka (woj. mazowieckie)
17	Świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne	Suwałki
18	Świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży	Łomża
19	Świadczenia dzienne leczenia zaburzeń nerwicowych	Białystok
20	Świadczenia opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne	Choroszcz
21	Świadczenia opiekuńczo-lecznicze psychiatryczne dla dzieci i młodzieży	Garwolin (woj. mazowieckie)
22	Poradnia seksuologiczna i patologii współżycia	Warszawa (woj. mazowieckie)
23	Poradnia psychologiczna	Białystok
24	Leczenie uzależnień stacjonarne	Białystok
25	Terapia uzależnień dla dzieci i młodzieży	Białystok
26	Terapia uzależnienia i współuzależnienia od alkoholu	Białystok Choroszcz
27	Terapia dzienna uzależnienia od alkoholu	Białystok Sokoły
28	Leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych (detoksykacja)	Choroszcz
29	Terapia uzależnienia od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol	Białystok
30	Świadczenia rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży uzależnionych od substancji psychoaktywnych	Białystok
31	Leczenie środowiskowe domowe	Białystok

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

5.6. Rehabilitacja lecznicza

Świadczenia w rodzaju rehabilitacja lecznicza udzielane są w warunkach stacjonarnych, dziennych, ambulatoryjnych oraz domowych⁴³. W gminie Juchnowiec Kościelny świadczeń tego rodzaju w ramach umowy z NFZ nie udziela żaden podmiot wykonujący działalność leczniczą. Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju rehabilitacja lecznicza w województwie podlaskim oraz ościennych, dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. Z najczęściej realizowanych świadczeń (porada lekarza rehabilitacji, fizjoterapia) mieszkańcy gminy mogą skorzystać w Białymstoku, Zabłudowie i Łapach. Szczegóły ukazano w tabeli IX.

Tab. IX. Dostęp do świadczeń rehabilitacji leczniczej na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń
1	Lekarska ambulatoryjna opieka rehabilitacyjna	Białystok Zabłudów Łapy
2	Fizjoterapia ambulatoryjna	Białystok Zabłudów Łapy
3	Fizjoterapia domowa	Białystok Łapy
4	Rehabilitacja dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego w ośrodku/oddziale dziennym	Białystok
5	Rehabilitacja ogólnoustrojowa w ośrodku/oddziale dziennym	Białystok
6	Rehabilitacja ogólnoustrojowa w warunkach stacjonarnych	Wysokie Mazowieckie
7	Rehabilitacja osób z dysfunkcją narządu słuchu i mowy	Białystok
8	Rehabilitacja osób z dysfunkcją narządu wzroku	Warszawa (woj. mazowieckie)
9	Rehabilitacja kardiologiczna lub kardiologiczna telerehabilitacja hybrydowa w ośrodku/ oddziale dziennym	Białystok
10	Rehabilitacja kardiologiczna lub kardiologiczna telerehabilitacja hybrydowa w warunkach stacjonarnych	Supraśl
11	Rehabilitacja pulmonologiczna w warunkach stacjonarnych	Wysokie Mazowieckie
12	Rehabilitacja neurologiczna	Choroszcz

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

⁴³ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji leczniczej [Dz.U. 2013 poz. 1522 ze zm.].

5.7. Leczenie stomatologiczne

W gminie Juchnowiec Kościelny świadczeń w rodzaju leczenia stomatologicznego w ramach umowy z NFZ udziela 5 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym jedna praktyka stomatologiczna z umową na udzielanie świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży oraz jedna – dla uczniów. Listę ww. podmiotów przedstawiono w tabeli X.

Tab. X. Podmioty wykonujące działalność leczniczą i praktyki lekarzy dentyków udzielające finansowanych ze środków NFZ świadczeń leczenia stomatologicznego w gminie Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Podmiot leczniczy/ Praktyka lekarska	Adres	Zakres świadczeń
1	Gabinet Stomatologiczny Lek. Stom. Anna Małgorzata Czatowska	ul. Białostocka 1a 16-061 Juchnowiec Górny	Świadczenia ogólnostomatologiczne
2	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Joanna Safiejko	ul. Szkolna 5 16-061 Juchnowiec Górny	Świadczenia ogólnostomatologiczne
			Świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane uczniom
3	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej "Dr Ania" Lek. Stom. Anna Strzymińska	ul. Niedźwiedzia 5a 16-001 Księżyno	Świadczenia ogólnostomatologiczne
4	Prywatna Praktyka Stomatologiczna Ewa Beata Strycharska	ul. Zambrowska 14 16-001 Kleosin	Świadczenia ogólnostomatologiczne
5	Prywatny Gabinet Stomatologiczny Hanna Daniszewska	ul. Zambrowska 20 16-001 Kleosin	Świadczenia ogólnostomatologiczne
			Świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

5.8. Świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze

Świadczenia gwarantowane z zakresu świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej udzielane są w warunkach stacjonarnych oraz domowych⁴⁴. W gminie Juchnowiec Kościelny usługi tego typu na rynku publicznym nie są świadczone. Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w województwie podlaskim dokonano oceny

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej [Dz.U. 2013 poz. 1480 ze zm.].

dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. Szczegóły ukazano w tabeli XI.

Tab. XI. Dostęp do świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń
1	Świadczenia zespołu długoterminowej opieki domowej	Białystok
2	Świadczenia zespołu długoterminowej opieki domowej - dla pacjentów wentylowanych mechanicznie	Białystok
3	Świadczenia w zakładzie pielęgnacyjno- opiekuńczym/opiekuńczo- leczniczym	Białystok Łapy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

5.9. Opieka paliatywna i hospicyjna

Świadczenia gwarantowane z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej udzielane są w warunkach stacjonarnych, domowych oraz ambulatoryjnych⁴⁵. W gminie Juchnowiec Kościelny usługi tego typu na rynku publicznym nie są świadczone. Na podstawie danych o liczbie umów podpisanych przez NFZ na udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju opieka paliatywna i hospicyjna w województwie podlaskim dokonano oceny dostępności do poszczególnych zakresów świadczeń w ramach publicznej ochrony zdrowia dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. Szczegóły ukazano w tabeli XII.

Tab. XII. Dostęp do świadczeń opieki paliatywnej i hospicyjnej na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Zakres świadczeń	Najbliżej zlokalizowany podmiot udzielający świadczeń
1	Porada w poradni medycyny paliatywnej	Białystok
2	Świadczenia w hospicjum domowym	Białystok
3	Świadczenia w hospicjum domowym dla dzieci	Sochonie
4	Świadczenia w oddziale medycyny paliatywnej lub hospicjum stacjonarnym	Białystok Łapy
5	Prenatalna opieka paliatywna	Sochonie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych RPWDL, ZIP oraz INFZ.

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej [Dz.U. 2013 poz. 1347 ze zm.].

5.10. Ratownictwo medyczne

Świadczeń gwarantowanych z zakresu ratownictwa medycznego udzielają podstawowe, specjalistyczne oraz lotnicze zespoły ratownictwa medycznego. Mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny świadczenia te zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Białymstoku (ul. Poleska 89, 15-874 Białystok).

5.11. Apteki

Mieszkańcy Gminy Juchnowiec Kościelny mogą zaopatrywać się w leki i wyroby medyczne w 4 aptekach posadowionych na terenie gminy. Wykaz aptek przedstawiono za pomocą tabeli XIII.

Tab. XIII. Apteki na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny.

Lp.	Nazwa	Adres
1	Apteka Bliska Samoobsługowa	ul. Zambrowska 18, 16-001 Kleosin
2	DOZ Apteka Dbam o Zdrowie	ul. Zambrowska 14, 16-001 Kleosin
3	Apteka Centrum Medyczne Agnieszka Geresz	ul. Białostocka 2, 16-061 Juchnowiec Kościelny
4	Apteka Od Serca	ul. Horodniany 14e lok. 4 i 5, 16-001 Juchnowiec Kościelny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZIP.

Wnioski

1. W gminie Juchnowiec Kościelny **świadczenia lekarza podstawowej opieki zdrowotnej** udzielane są przez 4 podmioty, w związku z czym ryzyko pojawienia się trudności w zakresie wyłonienia realizatorów programów polityki zdrowotnej, na tym poziomie opieki zdrowotnej, jest niewielkie. Poradnie POZ mogą być wykonawcami programów polityki zdrowotnej w obszarze tematycznym szczepień ochronnych, profilaktyki chorób układu krążenia, profilaktyki i wczesnego wykrywania wybranych nowotworów, profilaktyki cukrzycy typu 2, a także wczesnego wykrywania i profilaktyki boreliozy, zakażeń HCV oraz nadwagi/otyłości.
2. Żaden z podmiotów leczniczych na terenie gminy Juchnowiec Kościelny nie posiada umowy z NFZ na świadczenie usług **ambulatoryjnej opieki specjalistycznej**. W przypadku wszystkich najpowszechniejszych zakresów świadczeń AOS mieszkańcy mogą skorzystać ze świadczeń w Białymstoku oraz w Łapach. W związku z brakiem zasobów infrastrukturalnych nie rekomenduje się planowania realizacji programów polityki zdrowotnej organizowanych na tym poziomie opieki.
3. Na terenie gminy Juchnowiec Kościelny nie funkcjonuje żaden podmiot udzielający na rynku publicznym świadczeń z zakresu **lecznictwa szpitalnego**. W związku z powyższym planowanie realizacji programów polityki zdrowotnej opartych o warunki leczenia szpitalnego należy w tym przypadku uznać za niezasadne.
4. **Świadczenia w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień** na rynku publicznym nie są udzielane w gminie Juchnowiec Kościelny. W większości przypadków ze świadczeń tych mieszkańcy mogą skorzystać w Białymstoku. W związku z brakiem zasobów infrastrukturalnych nie rekomenduje się planowania programów polityki zdrowotnej realizowanych przez podmioty zajmujące się zdrowiem psychicznym.
5. Na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny nie funkcjonują podmioty lecznicze udzielające finansowanych ze środków publicznych **świadczeń rehabilitacji leczniczej**, co stanowi istotną barierę dla realizacji programów polityki zdrowotnej w tym obszarze.

6. W gminie Juchnowiec Kościelny świadczeń w rodzaju leczenia stomatologicznego w ramach umowy z NFZ udziela 5 podmiotów wykonujących działalność leczniczą. W związku z powyższym nie przewiduje się problemów ze znalezieniem realizatorów programu polityki zdrowotnej w obszarze tematycznym profilaktyki i wczesnego wykrywania próchnicy.
7. W gminie Juchnowiec Kościelny w ramach publicznego finansowania nie są udzielane **świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze** oraz **świadczenia w rodzaju opieka paliatywna i hospicyjna**.
8. Mieszkańcy Gminy Juchnowiec Kościelny mogą **zaopatrywać się w leki i wyroby medyczne** w 4 aptekach posadowionych na terenie gminy.

6. STAN ZDROWIA LUDNOŚCI

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny postawiono 59 613 rozpoznań chorób i problemów zdrowotnych. Ponad 34,3 tys. rozpoznań dotyczyło kobiet (57,6% ogółu), natomiast ponad 25,2 tys. – mężczyzn (42,4%). W analizowanym okresie zdecydowanie największa liczba rozpoznań dotyczyła mieszkańców w wieku 60 lat i więcej (30,5% ogółu), najmniejsza – osób w wieku 18-29 lat (8,3%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XIV.

Tab. XIV. Liczba rozpoznań będących przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na płeć oraz grupy wiekowe.

Płeć Grupa wiekowa	K		M		Razem	
	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu	liczba	% ogółu
<18	6 137	17,9	7 051	27,9	13 188	22,1
18-29	2 951	8,6	2 003	7,9	4 954	8,3
30-39	3 857	11,2	2 597	10,3	6 454	10,8
40-49	5 179	15,1	2 988	11,8	8 167	13,7
50-59	5 401	15,7	3 291	13,0	8 692	14,6
60+	10 805	31,5	7 353	29,1	18 158	30,5
Razem	34 330	100,0	25 283	100,0	59 613	100,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.1. Problemy zdrowotne dzieci i młodzieży w gminie Juchnowiec Kościelny

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku poniżej 18 r.ż. postawiono ponad 13,1 tys. rozpoznań, w tym ponad 7 tys. w przypadku chłopców (53,5%) oraz ponad 6,1 tys. w przypadku dziewcząt (46,5%). Rozpoznania te należały najczęściej do grupy chorób układu oddechowego (ok. 36,4% ogółu), pokarmowego (ok. 21,5%) oraz chorób oka i przydatków oka (ok. 10,9%).

Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dzieci i młodzieży zamieszkujących gminę Juchnowiec Kościelny, korzystających z usług publicznej opieki zdrowotnej w roku 2022, wskazać należy przede wszystkim jednostki chorobowe z grupy chorób układu oddechowego, w tym ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (10,8% ogółu rozpoznań; 34,3% populacji w tej grupie wiekowej) oraz ostre zapalenie nosa i gardła (7,4%; 23,6%). Wymienione wyżej problemy zdrowotne dotyczyły większej liczby chłopców. Wśród najczęstszych rozpoznań pojawiła się także próchnica zębów (7,4% wszystkich rozpoznań; 23,7% populacji w tej grupie wiekowej), z powodu której w roku 2022 z publicznych usług stomatologicznych również korzystała większa liczba chłopców. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XV.

Tab. XV. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku poniżej 18 r.ż. w roku 2022 w podziale na płeć.

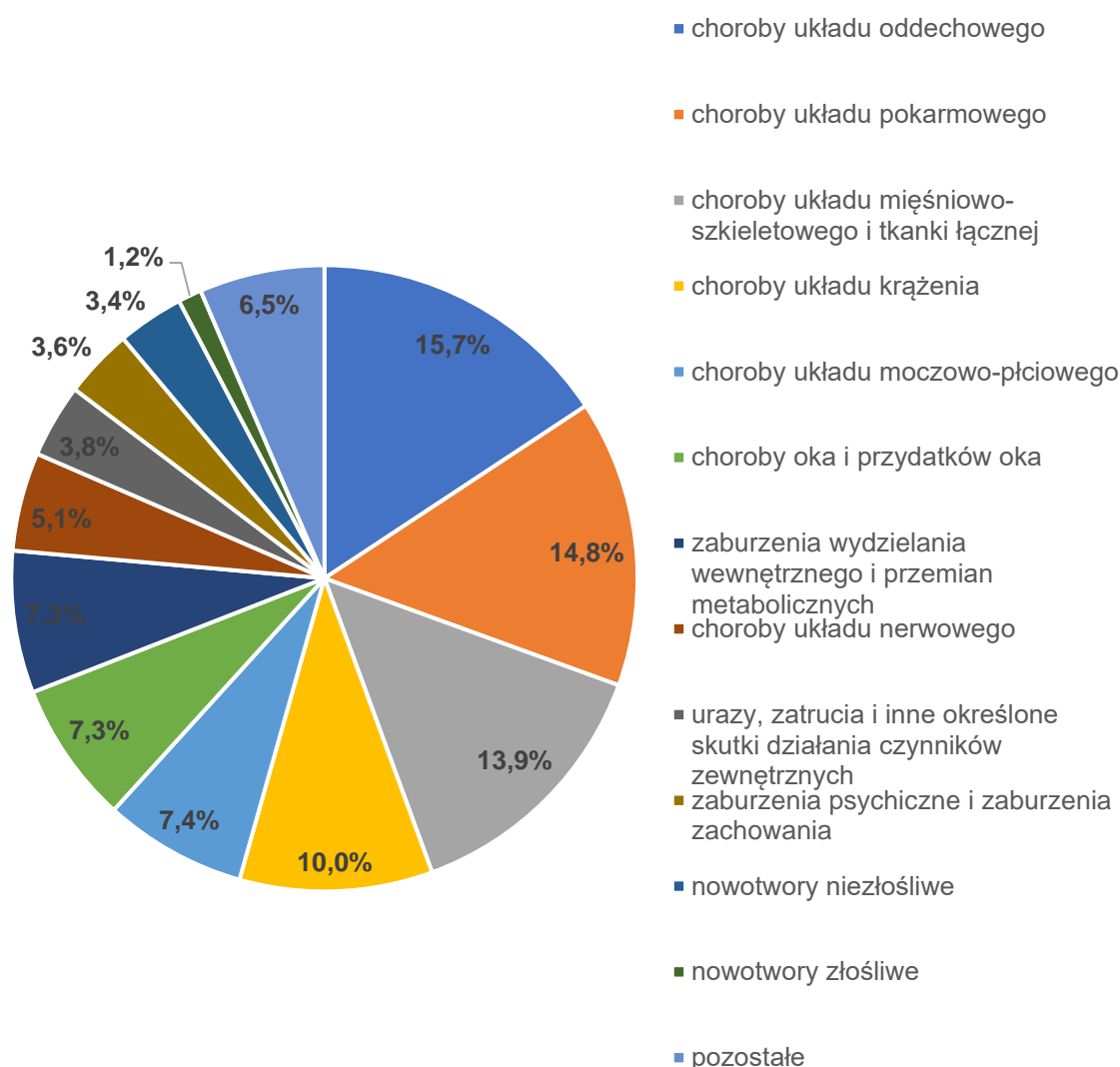
ICD -10	Nazwa rozpoznania	K	M	Razem	% populacji
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	678	743	1 421	34,3
K02	Próchnica zębów	461	520	981	23,7
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	455	523	978	23,6
K03	Inne choroby tkanek twardych zębów	240	267	507	12,2
J20	Ostre zapalenie oskrzeli	184	242	426	10,3
J02	Ostre zapalenie gardła	181	207	388	9,4
H65	Nieropne zapalenie ucha środkowego	153	185	338	8,2
H66	Ropne i nieokreślone zapalenie ucha środkowego	141	178	319	7,7
K07	Nieprawidłowości zębowo-twarzowe /łącznie z wadami zgryzu/	159	131	290	7,0
J30	Naczynioruchowe i uczuleniowe zapalenie (błony śluzowej) nosa	108	178	286	6,9
J22	Nieokreślone ostre zakażenie dolnych dróg oddechowych	111	149	260	6,3
T78	Ujemne skutki, niesklasyfikowane gdzie indziej	117	141	258	6,2
J03	Ostre zapalenie migdałków	106	130	236	5,7
H52	Zaburzenia refrakcji i akomodacji	116	101	217	5,2

B01	Ospa wietrzna /varicella/	107	99	206	5,0
H10	Zapalenie spojówek	66	106	172	4,2
F80	Specyficzne zaburzenia rozwoju mowy i języka	55	112	167	4,0
J04	Ostre zapalenie krtani i tchawicy	69	96	165	4,0
K04	Choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych	67	92	159	3,8
M41	Boczne skrzywienie kręgosłupa /skolioza/	92	59	151	3,6
K05	Zapalenie dziąseł i choroby przyzębia	71	79	150	3,6
J18	Zapalenie płuc wywołane nieokreślonym drobnoustrojem	74	64	138	3,3
J45	Dychawica oskrzelowa	43	76	119	2,9
B34	Zakażenia wirusowe o nieustalonym umiejscowieniu	51	61	112	2,7
K21	Zarzucanie (reflaks) żołądkowo-przełykowe	60	51	111	2,7
K30	Dyspepsja	46	60	106	2,6
K52	Inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego	56	49	105	2,5
M95	Inne nabyte zniekształcenia układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej	53	52	105	2,5
N39	Inne zaburzenia układu moczowego	64	41	105	2,5
L20	Atopowe zapalenie skóry	40	56	96	2,3
K00	Zaburzenia rozwoju i wyrzynania zębów	43	52	95	2,3
S93	Zwichnięcie, skręcenie i naderwanie stawów i więzadeł stawu skokowego i poziomego stopy	52	38	90	2,2
J35	Przewlekłe choroby migdałków podniebiennych i migdałka gardłowego	30	59	89	2,1
K59	Inne czynnościowe zaburzenia jelit	50	36	86	2,1
M40	Kifoza i lordoza	35	47	82	2,0
K08	Inne zaburzenia zębów i struktur podtrzymujących	38	43	81	2,0
J31	Przewlekłe zapalenie błony śluzowej jamy nosowej i gardła	36	41	77	1,9
L70	Trądzik pospolity	42	35	77	1,9
M21	Inne nabyte zniekształcenia kończyn	32	44	76	1,8
D22	Znamiona barwnikowe /melanocytowe/	24	43	67	1,6
J01	Ostre zapalenie zatok przynosowych	37	28	65	1,6
H61	Inne choroby ucha zewnętrznego	35	29	64	1,5
B08	Inne zakażenia wirusowe charakteryzujące się uszkodzeniem skóry i błon śluzowych, niesklasyfikowane gdzie indziej	21	39	60	1,4
S60	Powierzchny uraz nadgarstka i ręki	29	29	58	1,4
L30	Inne zapalenie skóry	28	26	54	1,3
N47	Nadmiar napletka, stulejka i załupek	0	54	54	1,3
A08	Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe	19	34	53	1,3
S00	Powierzchny uraz głowy	14	39	53	1,3
H53	Upośledzenie widzenia	25	27	52	1,3
L08	Inne miejscowe zakażenia skóry i tkanki podskórnej	15	35	50	1,2
--	Pozostałe rozpoznania	1 308	1 425	2 733	--
--	Razem	6 137	7 051	13 188	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2. Problemy zdrowotne dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ sprawozdano ponad 46,4 tys. rozpoznań dotyczących dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny. Rozpoznania te należały najczęściej do grupy chorób układu oddechowego, układu pokarmowego, układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej, układu krążenia, a także chorób układu moczowo-płciowego oraz narządu wzroku (łącznie ponad 76% wszystkich rozpoznań). Szczegółowe dane zobrazowano za pomocą ryciny 3.

Ryc. 3. Najczęstsze problemy zdrowotne mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 wg danych Narodowego Funduszu Zdrowia (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

Stan zdrowia dorosłych mieszkańców w wieku 18-29 r.ż.

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 18-29 lat postawiono prawie 5 tys. rozpoznań, w tym ponad 2,9 tys. w przypadku kobiet (59,6%) oraz ponad 2 tys. w przypadku mężczyzn (40,4%). Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 18-29 lat, korzystających z usług publicznej opieki zdrowotnej w roku 2022, wskazać należy przede wszystkim, podobnie jak w przypadku dzieci i młodzieży, jednostki chorobowe z grupy chorób układu oddechowego, w tym ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (7,8% ogółu rozpoznań; 16,5% populacji w tej grupie wiekowej) oraz ostre zapalenie nosa i gardła (4,4%; 9,4%). Wśród najczęstszych rozpoznań pojawia się także próchnica zębów (5,1% ogółu rozpoznań; 10,9% populacji w tej grupie wiekowej). W przypadku mieszkańców w tej grupie wiekowej wszystkie z ww. rozpoznań częściej stawiano kobietom. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XVI.

Tab. XVI. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 18-29 lat w roku 2022 w podziale na płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	2022			
		K	M	razem	% populacji
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	233	154	387	16,5
K02	Próchnica zębów	146	109	255	10,9
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	126	94	220	9,4
K03	Inne choroby tkanek twardych zębów	102	58	160	6,8
J02	Ostre zapalenie gardła	83	61	144	6,1
K05	Zapalenie dziąseł i choroby przyzębia	78	46	124	5,3
H52	Zaburzenia refrakcji i akomodacji	80	27	107	4,6
J01	Ostre zapalenie zatok przynosowych	70	32	102	4,3
J30	Naczynioruchowe i uczuleniowe zapalenie (błony śluzowej) nosa	46	46	92	3,9
M54	Bóle grzbietu	43	49	92	3,9
K52	Inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego	43	37	80	3,4
L70	Trądzik pospolity	51	29	80	3,4
J03	Ostre zapalenie migdałków	41	30	71	3,0
K04	Choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych	34	36	70	3,0
G54	Zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych	31	38	69	2,9

K07	Nieprawidłowości zębowo-twarzowe /łącznie z wadami zgryzu/	48	21	69	2,9
E03	Inne postacie niedoczynności tarczycy	49	7	56	2,4
G44	Inne zespoły bólu głowy	31	20	51	2,2
N94	Ból i inne stany związane z żeńskimi narządami płciowymi i cyklem miesięczkowym	49	0	49	2,1
T78	Ujemne skutki, niesklasyfikowane gdzie indziej	28	21	49	2,1
--	Pozostałe rozpoznania	1 539	1 088	2 627	--
--	Razem	2 951	2 003	4 954	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

Stan zdrowia dorosłych mieszkańców w wieku 30-39 r.ż.

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 30-39 lat postawiono ponad 6,4 tys. rozpoznań, w tym ponad 3,8 tys. w przypadku kobiet (59,8%) oraz prawie 2,6 tys. w przypadku mężczyzn (40,2%). Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 30-39 lat, korzystających z usług publicznej opieki zdrowotnej w roku 2022, wskazać należy przede wszystkim, podobnie jak w przypadku dorosłych w wieku 18-29, jednostki chorobowe z grupy chorób układu oddechowego, w tym ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (6,8% ogółu rozpoznań; 16,2% populacji w tej grupie wiekowej), ostre zapalenie nosa i gardła (3,2%; 7,6) oraz ostre zapalenie gardła (3,1%; 7,4%). Ponadto wśród najczęstszych rozpoznań pojawiają się także: próchnica zębów (4,6% ogółu rozpoznań; 11,1% populacji w tej grupie wiekowej), inne choroby tkanek twardych zębów (3,3%; 8%) oraz zapalenie dziąseł i choroby przyzębia (2,9%; 6,8%). Wszystkie ww. rozpoznania znacznie częściej stawiano kobietom. Należy także podkreślić, że wśród 20 najczęściej pojawiających się rozpoznań w tej grupie wiekowej odnotowuje się także przewlekłe problemy zdrowotne, takie jak: zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych, bóle grzbietu, choroby krążka międzykręgowego, czy też samoistne (pierwotne) nadciśnienie. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XVII.

Tab. XVII. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 30-39 lat w roku 2022 w podziale na płeć.

ICD	Nazwa rozpoznania	2022			
		K	M	Razem	% populacji
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	263	176	439	16,2
K02	Próchnica zębów	164	135	299	11,1
K03	Inne choroby tkanek twardych zębów	118	98	216	8,0
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	131	75	206	7,6
J02	Ostre zapalenie gardła	124	77	201	7,4
K05	Zapalenie dziąseł i choroby przyzębia	108	77	185	6,8
J01	Ostre zapalenie zatok przynosowych	123	55	178	6,6
G54	Zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych	97	72	169	6,3
M54	Bóle grzbietu	74	87	161	6,0
K04	Choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych	46	72	118	4,4
J03	Ostre zapalenie migdałków	68	43	111	4,1
E03	Inne postacie niedoczynności tarczycy	84	7	91	3,4
I10	Samoistne (pierwotne) nadciśnienie	24	60	84	3,1
M51	Inne choroby krążka międzykręgowego	31	53	84	3,1
N94	Ból i inne stany związane z żeńskimi narządami płciowymi i cyklem miesięczkowym	76	0	76	2,8
K52	Inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego	43	27	70	2,6
H52	Zaburzenia refrakcji i akomodacji	44	24	68	2,5
J20	Ostre zapalenie oskrzeli	42	26	68	2,5
M70	Choroby tkanek miękkich związane z ich używaniem, przeciążeniem i uciskiem	32	28	60	2,2
D22	Znamiona barwnikowe /melanocytowe/	37	21	58	2,1
--	Pozostałe rozpoznania	2 128	1 384	3 512	--
--	Razem	3 857	2 597	6 454	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

Stan zdrowia dorosłych mieszkańców w wieku 40-49 r.ż.

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 40-49 lat postawiono ponad 8,1 tys. rozpoznań, w tym ponad 5,1 tys. w przypadku kobiet (63,4%) oraz prawie 3 tys. w przypadku mężczyzn (36,6%). Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 40-49 lat, korzystających z usług publicznej opieki zdrowotnej w roku 2022, wskazać należy przede wszystkim ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (5% ogółu rozpoznań; 13,5% populacji w tej grupie wiekowej), próchnicę zębów (3,9%; 10,4%),

zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (3,4%; 9,1%), samoistne (pierwotne) nadciśnienie (2,9%; 7,8%) oraz ostre zapalenie nosa i gardła (2,9%; 7,8%). Wszystkie najczęstsze rozpoznania dotyczące tej grupy wiekowej, poza samoistnym (pierwotnym) nadciśnieniem, częściej stawiano kobietom. Należy także podkreślić, że populacja ta już częściej, w porównaniu do młodszych mieszkańców gminy, zmaga się z licznymi przewlekłymi problemami zdrowotnymi, takimi jak: bóle grzbietu, choroby krążka międzykręgowego, czy zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XVIII.

Tab. XVIII. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 40-49 lat w roku 2022 w podziale na płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	2022			
		K	M	razem	% populacji
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	260	149	409	13,5
K02	Próchnica zębów	175	140	315	10,4
G54	Zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych	156	121	277	9,1
I10	Samoistne (pierwotne) nadciśnienie	90	147	237	7,8
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	143	94	237	7,8
K03	Inne choroby tkanek twardych zębów	123	87	210	6,9
M54	Bóle grzbietu	133	75	208	6,9
K05	Zapalenie dziąseł i choroby przyzębia	89	84	173	5,7
H52	Zaburzenia refrakcji i akomodacji	103	46	149	4,9
M51	Inne choroby krążka międzykręgowego	88	61	149	4,9
J01	Ostre zapalenie zatok przynosowych	110	29	139	4,6
M47	Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa	99	39	138	4,6
J02	Ostre zapalenie gardła	80	49	129	4,3
E04	Wole nietoksyczne, inne	107	13	120	4,0
K04	Choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych	63	54	117	3,9
E78	Zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie	40	61	101	3,3
M25	Inne choroby stawu niesklasyfikowane gdzie indziej	33	56	89	2,9
N64	Inne zaburzenia sutka	85	0	85	2,8
K29	Zapalenie żołądka i dwunastnicy	63	21	84	2,8
M70	Choroby tkanek miękkich związane z ich używaniem, przeciążeniem i uciskiem	44	37	81	2,7
--	Pozostałe rozpoznania	3 095	1 625	4 720	--
--	Razem	5 179	2 988	8 167	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

Stan zdrowia dorosłych mieszkańców w wieku 50-59 r.ż.

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 50-59 lat postawiono prawie 8,7 tys. rozpoznań, w tym ponad 5,4 tys. w przypadku kobiet (62,1%) oraz prawie 3,3 tys. w przypadku mężczyzn (37,9%). Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 50-59 lat, korzystających z usług publicznej opieki zdrowotnej w roku 2022, wskazać należy przede wszystkim samoistne (pierwotne) nadciśnienie (4,9% ogółu rozpoznań; 17,5% populacji w tej grupie wiekowej), ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (3,8%; 13,7%), zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (3,6%; 13,1%), a także oraz zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa (3,2%; 11,3%). Wszystkie ww. rozpoznania, poza samoistnym nadciśnieniem, częściej stawiano kobietom. Populacja ta, poza przewlekłymi problemami zdrowotnymi wymienionymi powyżej, zmagają się także często z zaburzeniami przemian lipidów i innymi lipidemiami, cukrzycą (typu 2), bólami okolicy lędźwiowo-krzyżowej oraz zwyrodnieniami wielostawowymi. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XIX.

Tab. XIX. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 50-59 lat w roku 2022 w podziale na płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	2022			
		K	M	razem	% populacji
I10	Samoistne (pierwotne) nadciśnienie	201	224	425	17,5
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	223	110	333	13,7
G54	Zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych	199	118	317	13,1
M47	Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa	194	80	274	11,3
K02	Próchnica zębów	133	105	238	9,8
M54	Bóle grzbietu	103	88	191	7,9
M51	Inne choroby krążka międzykręgowego	100	70	170	7,0
H52	Zaburzenia refrakcji i akomodacji	93	57	150	6,2
E78	Zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie	87	61	148	6,1
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	101	47	148	6,1
E11	Cukrzyca insulinoniezależna	48	95	143	5,9
E04	Wole nietoksyczne, inne	113	22	135	5,6
J02	Ostre zapalenie gardła	77	45	122	5,0
N95	Schorzenia przekwitania i okresu okołomenopauzalnego	121	0	121	5,0
K03	Inne choroby tkanek twardych zębów	64	56	120	5,0

M15	Zwyrodnienia wielostawowe	89	25	114	4,7
K04	Choroby mięszki i tkanek okołowierzchołkowych	66	42	108	4,5
M17	Choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych /gonartroza/	67	41	108	4,5
K05	Zapalenie dziąseł i choroby przyzębia	52	53	105	4,3
K29	Zapalenie żołądka i dwunastnicy	67	35	102	4,2
--	Pozostałe rozpoznania	3 203	1 917	5 120	--
--	Razem	5 401	3 291	8 692	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

Stan zdrowia dorosłych mieszkańców w wieku 60 lat i więcej

W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków NFZ mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 60 lat i więcej postawiono ponad 18,1 tys. rozpoznań, w tym ponad 10,8 tys. w przypadku kobiet (59,5%) oraz ponad 7,3 tys. w przypadku mężczyzn (40,5%). Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 60 lat i więcej, korzystających z usług publicznej opieki zdrowotnej w roku 2022, wskazać należy przede wszystkim samoistne nadciśnienie tętnicze (6,2% ogółu rozpoznań; 31% populacji w tej grupie wiekowej), cukrzycę (3,6%; 18,1%), a także zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa (2,9%; 14,6%). W przypadku mężczyzn dodatkowo istotnym problemem pozostaje rozrost gruczołu krokowego (20,4% populacji mężczyzn w tej grupie wiekowej). Ponadto wśród najczęstszych rozpoznań w tej grupie wiekowej pojawiają się schorzenia narządu ruchu, takie jak: zwyrodnienia wielostawowe, choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych, choroby krążka międzykręgowego oraz bóle grzbietu. Istotne obciążenie stanowią także inne, poza samoistnym (pierwotnym) nadciśnieniem, schorzenia układu krążenia, takie jak: przewlekła choroba niedokrwienna serca, niewydolność serca oraz migotanie i trzepotanie przedsionków (4%). Częstym problemem zdrowotnym tej populacji pozostają także zaburzenia narządu wzroku. Większość z ww. rozpoznań znacznie częściej diagnozowana była u kobiet. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XX.

Tab. XX. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 60 lat i więcej w roku 2022 w podziale na płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	2022			
		K	M	razem	% populacji
I10	Samoistne (pierwotne) nadciśnienie	653	468	1 121	31,0
E11	Cukrzyca insulinoniezależna	345	308	653	18,1
M47	Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa	343	184	527	14,6
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	246	172	418	11,6
G54	Zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych	255	151	406	11,2
K02	Próchnica zębów	205	161	366	10,1
N40	Rozrost gruczołu krokowego	0	342	342	9,5
M15	Zwyrodnienia wielostawowe	226	94	320	8,8
E78	Zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie	196	100	296	8,2
I25	Przewlekła choroba niedokrwienna serca	132	156	288	8,0
H25	Zaćma starcza	178	92	270	7,5
M17	Choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych /gonartroza/	174	92	266	7,4
H52	Zaburzenia refrakcji i akomodacji	161	74	235	6,5
E04	Wole nietoksyczne, inne	193	36	229	6,3
I50	Niewydolność serca	97	123	220	6,1
K29	Zapalenie żołądka i dwunastnicy	134	73	207	5,7
M51	Inne choroby krążka międzykręgowego	122	73	195	5,4
K04	Choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych	84	104	188	5,2
I48	Migotanie i trzepotanie przedsionków	90	95	185	5,1
M54	Bóle grzbietu	106	79	185	5,1
--	Pozostałe rozpoznania	6 865	4 376	11 241	--
--	Razem	10 805	7 353	18 158	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.1. Choroby układu krążenia

Choroby układu krążenia stanowią od około 50 lat najczęstszą przyczynę zgonów w Polsce i na świecie, choć dzięki szeregu akcji o charakterze profilaktycznym, jak również poprawie dostępu do ich diagnostyki i leczenia, odsetek ten stopniowo maleje. Udział tych chorób w ogólnej liczbie zgonów obniżył się w naszym kraju z poziomu 52% w roku 1992 do 34,8% w 2021 r. Choroby układu krążenia częściej dotyczą kobiet, zarówno jeżeli chodzi o wskaźniki zachorowalności, jak i umieralności z powodu tych schorzeń. Współczynnik umieralności z tego powodu wyniósł 499,3 zgonów kobiet na 100 tys. kobiet oraz 450,7 zgonów mężczyzn na 100 tys. mężczyzn. Należy jednak zaznaczyć, że w roku 1990 odsetek zgonów kobiet wskutek chorób układu krążenia wynosił 57%, a wśród mężczyzn 48%. W powiecie białostockim odsetek zgonów z powodu ChUK w roku

2021 (34,4%) osiągnął wartość niższą od ogólnopolskiej (34,8%) oraz wojewódzkiej (35,6%)^{46,47}. Przyczyną największej liczby zgonów kardiologicznych, tak w Polsce, jak i w województwie podlaskim, jest choroba niedokrwienna serca (I20-I25), która w 2021 r. odpowiadała za 40,4% zgonów kardiologicznych, w tym w wielu przypadkach był to ostry zawał serca. Drugą istotną przyczyną są choroby naczyń mózgowych (I60-I69), odpowiadające za 17,4% zgonów kardiologicznych, a kolejne to: miażdżyca (I70), która w 2021 r. dotyczyła w Polsce ponad 13,7% zgonów kardiologicznych i choroba nadciśnieniowa (I10-I13) – 7,7% zgonów z powodów kardiologicznych⁴⁸.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło ponad 4,6 tys. rozpoznań w zakresie chorób układu krążenia (10% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy samoistne (pierwotne) nadciśnienie tętnicze (40,6% ogółu rozpoznań w tej grupie), przewlekłą chorobę niedokrwienną serca (7,6%), inne niż migotanie i trzepotanie przedsionków zaburzenia rytmu serca (7,3%) oraz niewydolność serca (5,4%). Z diagnozą ww. schorzeń, poza przewlekłą chorobą niedokrwienną serca i niewydolnością serca, częściej w systemie pojawiały się kobiety. Ok. 82% rozpoznań w tej grupie chorobowej dotyczyło mieszkańców po 50 r.ż. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXI.

Tab. XXI. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu krążenia będące przyczyną wizyt w publicznej opiece zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
I10	Samoistne (pierwotne) nadciśnienie	19	84	237	425	1121	975	911	1 886	40,6
I25	Przewlekła choroba niedokrwienna serca	0	3	15	48	288	148	206	354	7,6
I49	Inne zaburzenia rytmu serca	26	28	64	48	174	219	121	340	7,3
I50	Niewydolność serca	0	4	10	16	220	101	149	250	5,4
I48	Migotanie i trzepotanie przedsionków	0	4	8	17	185	98	116	214	4,6

⁴⁶ Z. Strzelecki, J. Szymborski, Zachorowalność i umieralność na choroby układu krążenia a sytuacja demograficzna Polski, Warszawa 2015, <http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnoscioowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej> (dostęp z dnia 02.08.2023).

⁴⁷ Bank danych lokalnych [bdl.stat.gov.pl; dostęp z dnia 02.08.2023).

⁴⁸ Ibidem.

I11	Choroba nadciśnieniowa z zajęciem serca	0	4	10	32	138	93	91	184	4,0
I84	Guzy krwawicze odbytu	16	20	38	30	41	80	65	145	3,1
I70	Miażdżycza	0	2	1	11	130	55	89	144	3,1
I83	Żyłaki kończyn dolnych	7	20	28	21	67	98	45	143	3,1
I69	Następstwa chorób naczyń mózgowych	2	1	7	16	108	62	72	134	2,9
--	Pozostałe rozpoznania	56	60	76	133	521	459	387	846	18,2
--	Razem	126	230	494	797	2 993	2 388	2 252	4 640	100,0
--	% Ogółu	2,7	5,0	10,6	17,2	64,5	51,5	48,5	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.2. Nowotwory złośliwe

Choroby nowotworowe stanowią drugą przyczynę zgonów w Polsce, tuż po chorobach układu krążenia, a liczba zachorowań i zgonów z ich powodu systematycznie rośnie. Odsetek zgonów z powodu chorób nowotworowych w powiecie białostockim, na poziomie 16,7%, jest niższy niż odsetek dla Polski (19,6%) i województwa podlaskiego (17%)⁴⁹.

Zgodnie z danymi Podlaskiego Rejestru Nowotworów⁵⁰ w powiecie białostockim w roku 2020 na chorobę nowotworową zachorowało 533 mieszkańców, w tym 265 mężczyzn oraz 268 kobiet. Zachorowania te stanowiły 13% ogółu zachorowań nowotworowych w województwie podlaskim. W tym samym okresie odnotowano w powiecie białostockim 335 zgonów z powodu nowotworów, w tym 190 zgonów wśród mężczyzn oraz 145 – wśród kobiet. Było to łącznie 12% ogółu zgonów nowotworowych w województwie.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyły 563 rozpoznania w zakresie nowotworów złośliwych (1,2% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy nowotwór złośliwy sutka (16,5% ogółu rozpoznań w tej grupie), nowotwór złośliwy gruczołu krokowego (11,7%) oraz nowotwór złośliwy oskrzela i płuca (7,1%). Ogółem więcej rozpoznań w tej grupie, z uwagi na duże rozpowszechnienie nowotworu złośliwego sutka, dotyczyło kobiet (55,2%). Mieszkańców po 50 r.ż. dotyczyło prawie 85% rozpoznań w tej grupie chorobowej (ponad 69% osób w wieku 60 lat i więcej

⁴⁹ Bank danych lokalnych [bdl.stat.gov.pl; dostęp z dnia 02.08.2023].

⁵⁰ Nowotwory złośliwe w województwie podlaskim w 2020 roku, Białostockie Centrum Onkologii, Białystok 2022.

oraz ponad 15% z grupy wiekowej 50-59 lat). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXII.

Tab. XXII. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób nowotworowych będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
C50	Nowotwór złośliwy sutka	0	3	11	11	68	93	0	93	16,5
C61	Nowotwór złośliwy gruczołu krokowego	0	0	0	0	66	0	66	66	11,7
C34	Nowotwór złośliwy oskrzela i płuca	0	0	0	2	38	21	19	40	7,1
C18	Nowotwór złośliwy jelita grubego	0	1	5	4	23	16	17	33	5,9
C44	Inne nowotwory złośliwe skóry	0	0	2	8	22	20	12	32	5,7
C73	Nowotwór złośliwy tarczycy	4	4	8	8	8	29	3	32	5,7
C64	Nowotwór złośliwy nerki, z wyjątkiem miedniczki nerkowej	0	1	4	8	13	12	14	26	4,6
C67	Nowotwór złośliwy pęcherza moczowego	0	2	0	1	22	3	22	25	4,4
C20	Nowotwór złośliwy odbytnicy	0	0	2	3	18	10	13	23	4,1
C43	Czerniak złośliwy skóry	2	3	4	3	7	15	4	19	3,4
--	Pozostałe rozpoznania	4	15	12	39	104	92	82	174	30,9
--	Razem	10	29	48	87	389	311	252	563	100,0
--	% Ogółu	1,8	5,2	8,5	15,5	69,1	55,2	44,8	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.3. Choroby układu oddechowego

Choroby układu oddechowego zajmowały w roku 2021 piąte miejsce w strukturze zgonów, powodując 5,4% zgonów w populacji krajowej. Wartość odsetka zgonów z ich powodu była wyższa, zarówno w województwie podlaskim (5,5%), jak i w powiecie białostockim (6,1%). Ponadto należy w tym miejscu podkreślić, że w roku 2021 wśród najczęstszych przyczyn zgonów Polaków pojawił się COVID-19, stanowiący w skali kraju trzecią przyczynę zgonu, po chorobach układu krążenia i nowotworach złośliwych. W roku 2021 ta jednostka chorobowa odpowiadała za 17,9% ogółu zgonów w populacji Polski oraz 20,2% populacji województwa podlaskiego. W powiecie białostockim, w analizowanym okresie, COVID-19 stanowił drugą wiodącą przyczynę zgonów (19,1% ogółu), wyprzedzając tym samym nowotwory⁵¹.

Zwiększająca się liczba przypadków chorób układu oddechowego związana jest przede wszystkim z postępującym zanieczyszczeniem powietrza i środowiska naturalnego. Często wiąże się również występowanie tego typu zaburzeń z niskim statusem socjo-ekonomicznym ludności. Najpowszechniej występującym zaburzeniem z grupy chorób zakaźnych układu oddechowego jest grypa, często lekceważona lub mylona z przeziębieniem. Tymczasem grypa to choroba o wysokim stopniu ryzyka śmierci lub powikłań, każdego roku umiera z jej powodu około 500 tys. ludzi na całym świecie⁵². Na dramatyczną sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób układu oddechowego, obecnie dodatkowo nałożyła się pandemia COVID-19. Choroba wywoływana nowym wirusem okazała się wysoce zakaźna, co w powiązaniu z możliwością spowodowania ciężkiej niewydolności układu oddechowego i jej masowego charakteru, spowodowało kryzys we wszystkich systemach ochrony zdrowia na świecie⁵³.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło prawie 7,3 tys. rozpoznań w zakresie chorób układu oddechowego (15,7% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy ostre zakażenia górnych dróg oddechowych, w tym: o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym, nosa i gardła, gardła, oskrzeli oraz migdałków (łącznie

⁵¹ Bank danych lokalnych [bdl.stat.gov.pl; dostęp z dnia 02.08.2023).

⁵² Profilaktyka i leczenie grypy, Wytyczne Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce, Zalecane przez konsultJ45anta krajowego w dziedzinie medycyny rodzinnej 2006.

⁵³ European Observatory of Health Systems and Policies.. op. cit.

ok. 70% ogółu rozpoznań w tej grupie). W grupie chorób przewlekłych najczęściej wśród rozpoznań pojawia się dychawica oskrzelowa (3,7%). Z problemem wszystkich ww. rozpoznań, częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiały się kobiety. Największy odsetek rozpoznań dotyczył dorosłych mieszkańców gminy w wieku powyżej 60 r.ż. (25,7%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXIII.

Tab. XXIII. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu oddechowego będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	387	439	409	333	418	1225	761	1 986	27,2
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	220	206	237	148	165	599	377	976	13,4
J02	Ostre zapalenie gardła	144	201	129	122	138	455	279	734	10,1
J01	Ostre zapalenie zatok przynosowych	102	178	139	87	67	414	159	573	7,9
J22	Nieokreślone ostre zakażenie dolnych dróg oddechowych	25	44	49	48	162	214	114	328	4,5
J20	Ostre zapalenie oskrzeli	43	68	67	63	84	206	119	325	4,5
J03	Ostre zapalenie migdałków	71	111	57	34	39	186	126	312	4,3
J30	Naczynioruchowe i uczuleniowe zapalenie (błony śluzowej) nosa	92	56	72	49	30	170	129	299	4,1
J45	Dychawica oskrzelowa	30	28	53	56	104	181	90	271	3,7
J18	Zapalenie płuc wywołane nieokreślonym drobnoustrojem	13	24	32	35	153	152	105	257	3,5
--	Pozostałe rozpoznania	101	187	214	216	517	733	502	1 235	16,9
--	Razem	1 228	1 542	1 458	1 191	1 877	4 535	2 761	7 296	100,0
--	% Ogółu	16,8	21,1	20,0	16,3	25,7	62,2	37,8	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.4. Choroby układu nerwowego

Choroby układu nerwowego to bardzo rozległa i niejednorodna grupa zaburzeń, obejmująca nieprawidłowości centralnego i obwodowego układu nerwowego. Mogą mieć one charakter pierwotny, ale równie często są następstwem innych zaburzeń, mających początkowo miejsce poza tym układem. Wśród chorób ośrodkowego układu nerwowego wymienić można padaczkę, udary, urazy, neuroinfekcje, guzy, ale również zespoły otępienne, czy wady rozwojowe. Najczęstszymi zaburzeniami obwodowej części układu będą z kolei: zapalenia nerwów, polineuropatie lub zespoły korzeniowe. Niektóre zaburzenia obejmują swym zasięgiem oba rodzaje układów: ośrodkowy i obwodowy, tak jak ma to miejsce w przypadku stwardnienia rozsianego⁵⁴.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło ponad 2,3 tys. rozpoznań w zakresie chorób układu nerwowego (5,1% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy: zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (52,4% ogółu rozpoznań w tej grupie), migrenę oraz inne zespoły bólu głowy (łącznie 13,5%) oraz mononeuropatie kończyny górnej (6,5%). Z problemem wszystkich ww. rozpoznań częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiały się kobiety. Największy odsetek rozpoznań w tej grupie chorób dotyczył dorosłych mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej (ponad 35%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXIV.

Tab. XXIV. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu nerwowego będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
G54	Zaburzenia korzeni nerwów rdzeniowych i splotów nerwowych	69	169	277	317	406	738	500	1238	52,4
G44	Inne zespoły bólu głowy	51	56	52	40	53	171	81	252	10,7
G56	Mononeuropatie kończyny górnej	10	17	28	51	50	115	41	156	6,6
G40	Padaczka	19	16	12	12	25	34	50	84	3,6
G45	Przemijające mózgowo napady niedokrwienia i zespoły pokrewne	1	5	7	10	54	51	26	77	3,3

⁵⁴ W. Kozubski, P. Liberski, Choroby układu nerwowego, PZWL, 2004.

G43	Migrena	10	25	24	4	5	61	7	68	2,9
G96	Inne choroby ośrodkowego układu nerwowego	8	5	4	11	18	17	29	46	1,9
G25	Inne zaburzenia pozapiramidowe i zaburzenia czynności ruchowych	5	1	1	5	29	20	21	41	1,7
G20	Choroba parkinsona	0	0	0	4	31	20	15	35	1,5
G81	Porażenie połowicze	1	2	3	4	25	11	24	35	1,5
--	Pozostałe rozpoznania	42	38	45	57	150	170	162	332	14,0
--	Razem	216	334	453	515	846	1 408	956	2 364	100,0
--	% Ogółu	9,1	14,1	19,2	21,8	35,8	59,6	40,4	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.5. Choroby układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej

Dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego (MSDs) są problemem najczęściej dotyczącym osób pracujących i stanowią trzecią przyczynę absencji chorobowej⁵⁵. Występowanie problemów narządu ruchu jest silnie związane z wiekiem. Z kolei choroba zwyrodnieniowa stawów oraz osteoporoza, będąca główną przyczyną złamańiskoenergetycznych, są powszechnym zjawiskiem wśród osób w wieku senioralnym. W grupie osób dorosłych główną przyczyną zespołów bólowych kręgosłupa oraz chorób układu mięśniowo-szkieletowego są jego zmiany przeciążeniowe, najczęściej przemijające, ale u około 10% osób przyjmujące charakter przewlekły. Wieloletnie występowanie zespołów bólowych oraz chorób układu mięśniowo-szkieletowego wpływa na postępujące ograniczenie lub utratę sprawności fizycznej, następstwem tego procesu może być niepełnosprawność⁵⁶.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło ponad 6,4 tys. rozpoznań w zakresie chorób układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej (13,9% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa (15,5%), bóle grzbietu (13% ogółu rozpoznań), oraz inne choroby krążka międzykręgowego (9,9%). Z problemem wszystkich ww. rozpoznań częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiały się kobiety. Największy odsetek

⁵⁵ ZUS, Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2021 r. Departament Statystyki i Prognoz Aktuarnych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, 2022.

⁵⁶ M. Cybulski, E. Krajewska-Kułak, K. Kowalczyk, Pielęgnacyjno-rehabilitacyjne problemy starzejącego się społeczeństwa, Wyd. Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, Białystok 2016.

rozpoznać w tej grupie chorób dotyczył dorosłych mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej (43%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXV.

Tab. XXV. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD -10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
M47	Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa	12	47	138	274	527	666	332	998	15,5
M54	Bóle grzbietu	92	161	208	191	185	459	378	837	13,0
M51	Inne choroby krążka międzykręgowego	36	84	149	170	195	354	280	634	9,9
M15	Zwyrodnienia wielostawowe	1	6	32	114	320	344	129	473	7,3
M17	Choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych /gonartroza/	2	8	31	108	266	263	152	415	6,4
M70	Choroby tkanek miękkich związane z ich użytkowaniem, przeciążeniem i uciskiem	48	60	81	95	122	232	174	406	6,3
M25	Inne choroby stawu niesklasyfikowane gdzie indziej	34	51	89	86	107	201	166	367	5,7
M50	Choroby kręgow szyjnych	6	29	70	95	104	208	96	304	4,7
M16	Choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych /koksartroza/	3	3	9	46	150	125	86	211	3,3
M79	Inne określone choroby tkanek miękkich niesklasyfikowane gdzie indziej	23	31	34	46	71	129	76	205	3,2
--	Pozostałe rozpoznania	89	122	262	390	723	1041	545	1586	24,6
--	Razem	346	602	1 103	1 615	2 770	4 022	2 414	6 436	100,0
--	% Ogółu	5,4	9,4	17,1	25,1	43,0	62,5	37,5	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.6. Zaburzenia wydzielania wewnętrznego i przemian metabolicznych

Zaburzenia wydzielania wewnętrznego i przemian metabolicznych dotyczą gruczołów dokrewnych i mogą przebiegać z ich nadczynnością, niedoczynnością lub zmienioną wrażliwością na działanie hormonów. Najczęściej występujące choroby z tego zakresu dotyczą nieprawidłowości w funkcjonowaniu tarczycy (tyreotoksykoza, wole, choroba Hashimoto) i trzustki (cukrzyca typu 1 i 2). Niebezpieczeństwo wynikające z tych chorób wiąże się przede wszystkim z możliwością wystąpienia licznych powikłań, często o charakterze wielonarządowym⁵⁷.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło ponad 3,4 tys. rozpoznań w zakresie zaburzeń wydzielania wewnętrznego i przemian metabolicznych (7,3% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy cukrzycę (25,1% rozpoznań w tej grupie), zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie (17,1%), wole nietoksyczne (17%) oraz inne niż związane z niedoborem jodu postacie niedoczynności tarczycy (13,4%). Z problemem wszystkich ww. rozpoznań, poza cukrzycą typu 2, częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiały się kobiety. Największy odsetek rozpoznań w tej grupie chorób dotyczył dorosłych mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej (prawie 49%). Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXVI.

Tab. XXVI. Najczęstsze rozpoznania w grupie zaburzeń wydzielania wewnętrznego i przemian metabolicznych będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD -10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
E11	Cukrzyca insulinoniezależna	4	8	48	143	653	423	433	856	25,1
E78	Zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie	8	31	101	148	296	341	243	584	17,1
E04	Wole nietoksyczne, inne	37	58	120	135	229	490	89	579	17,0
E03	Inne postacie niedoczynności tarczycy	56	91	79	73	159	409	49	458	13,4
E89	Zaburzenia wydzielania wewnętrznego i metaboliczne po zabiegach, gdzie indziej niesklasyfikowane	3	12	22	34	95	144	22	166	4,9

⁵⁷ F. Kokot, Choroby wewnętrzne. Podręcznik akademicki, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004.

E07	Choroby tarczycy, inne	24	25	28	24	39	116	24	140	4,1
E66	Otyłość	22	29	33	21	23	85	43	128	3,8
E06	Zapalenie tarczycy	16	23	24	19	23	100	5	105	3,1
E05	Tyreotoksykoza /nadczynność tarczycy/	6	9	4	13	26	47	11	58	1,7
E10	Cukrzyca insulinozależna	7	7	5	10	18	18	29	47	1,4
--	Pozostałe rozpoznania	45	51	44	49	99	196	92	288	8,4
--	Razem	228	344	508	669	1 660	2 369	1 040	3 409	100,0
--	% Ogółu	6,7	10,1	14,9	19,6	48,7	69,5	30,5	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.7. Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania

Problematyka zdrowia psychicznego jest współcześnie traktowana jako jeden z fundamentów dobrostanu człowieka. Wskutek zachodzących globalnie przemian społecznych, ekonomicznych i środowiskowych jest ona przedmiotem narastającej uwagi, zarówno ze względu na rosnącą świadomość znaczenia zdrowia psychicznego dla ogólnego dobrostanu człowieka, jak i z powodu narastającej skali występowania tego rodzaju problemów zdrowotnych – samoistnie oraz w powiązaniu z innymi chorobami, jak nowotwory, choroby układu krążenia, cukrzyca, czy inne choroby przewlekłe. W ostatnich latach liczba zaburzeń psychicznych, które pogarszają jakość życia osób nimi dotkniętych oraz ich rodzin i najbliższych, gwałtownie wzrasta⁵⁸.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło ponad 1,6 tys. rozpoznań w zakresie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania (3,6% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy inne niż w postaci fobii zaburzenia lękowe (11,9% rozpoznań w tej grupie), reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne (10,9%), a także zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu (10,2%). Z problemem wszystkich rozpoznań wyszczególnionych w poniższej tabeli, z wyjątkiem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu, częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiały się kobiety. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXVII.

⁵⁸ WHO Mental Health Action Plan [apps.who.int; dostęp: 02.08.2023r.]

Tab. XXVII. Najczęstsze rozpoznania w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD-10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
F41	Inne zaburzenia lękowe	34	32	59	36	37	158	40	198	11,9
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	26	36	58	37	24	140	41	181	10,9
F10	Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu	5	43	41	45	36	22	148	170	10,2
F32	Epizod depresyjny	17	21	41	35	39	109	44	153	9,2
F33	Zaburzenie depresyjne nawracające	2	8	30	48	57	99	46	145	8,7
F06	Inne zaburzenia psychiczne spowodowane uszkodzeniem lub dysfunkcją mózgu i chorobą somatyczną	1	2	6	10	100	74	45	119	7,2
F20	Schizofrenia	14	17	14	24	22	44	47	91	5,5
F51	Nieorganiczne zaburzenia snu	5	8	4	20	38	52	23	75	4,5
F48	Inne zaburzenia nerwicowe	1	6	18	12	32	52	17	69	4,2
F01	Otępienie naczyniowe	0	0	0	3	57	36	24	60	3,6
--	Pozostałe rozpoznania	64	51	58	42	183	230	168	398	24,0
--	Razem	169	224	329	312	625	1 016	643	1 659	100,0
--	% Ogółu	10,2	13,5	19,8	18,8	37,7	61,2	38,8	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.8. Choroby układu pokarmowego

Choroby układu pokarmowego stanowią bardzo obszerną i niejednorodną grupę zaburzeń, mogących występować w każdym odcinku przewodu pokarmowego. Znaczna część z nich to choroby jamy ustnej. Z kolei choroby górnego odcinka przewodu pokarmowego (tj. przełyku, żołądka i dwunastnicy) to najczęściej choroby przewlekłe, związane z nadprodukcją kwasu solnego w żołądku. Wśród rozpoznań w tej grupie dominują: choroba refluksowa przełyku, przewlekłe zapalenie żołądka i dwunastnicy, a także choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy. Za najczęściej występującą chorobę dolnego odcinka przewodu pokarmowego uznaje się zespół jelita drażliwego⁵⁹.

⁵⁹ Poniewierka E., Żywnienie w chorobach przewodu pokarmowego, i zaburzeniach metabolicznych, wyd. Cornetis Sp. z o.o., Wrocław 2010.

W roku 2022 dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny korzystających z publicznego rynku usług zdrowotnych dotyczyło ponad 6,8 tys. rozpoznań w zakresie chorób układu pokarmowego (14,8% ogółu rozpoznań). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy próchnicę i inne choroby jamy ustnej (łącznie ponad 55% rozpoznań w tej grupie) oraz zapalenie żołądka i dwunastnicy (7,1%). Z problemem wszystkich ww. rozpoznań częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiały się kobiety. Ponad 30% ogółu rozpoznań dotyczyło mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXVIII.

Tab. XXVIII. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu pokarmowego będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.

ICD -10	Nazwa rozpoznania	wiek					płeć		razem	% ogółu
		18-29	30-39	40-49	50-59	≥60	K	M		
K02	Próchnica zębów	255	299	315	238	366	823	650	1 473	21,4
K03	Inne choroby tkanek twardych zębów	160	216	210	120	115	465	356	821	11,9
K05	Zapalenie dziąseł i choroby przyzębia	124	185	173	105	147	409	325	734	10,7
K04	Choroby miazgi i tkanek okołowierzchołkowych	70	118	117	108	188	293	308	601	8,7
K29	Zapalenie żołądka i dwunastnicy	38	58	84	102	207	327	162	489	7,1
K21	Zarzucanie (refluks) żołądkowo-przełykowe	43	48	74	69	168	263	139	402	5,8
K52	Inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego	80	70	49	37	37	178	95	273	4,0
K08	Inne zaburzenia zębów i struktur podtrzymujących	10	12	24	40	171	145	112	257	3,7
K30	Dyspepsja	46	39	31	23	32	107	64	171	2,5
K76	Inne choroby wątroby	3	18	30	36	74	91	70	161	2,3
--	Pozostałe rozpoznania	216	211	246	252	579	801	703	1 504	21,8
--	Razem	1 045	1 274	1 353	1 130	2 084	3 902	2 984	6 886	100,0
--	% Ogółu	15,2	18,5	19,6	16,4	30,3	56,7	43,3	100,0	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Podlaskiego OW NFZ.

6.2.9. Absencja chorobowa

Problemy zdrowotne znajdują także swoje odzwierciedlenie na rynku pracy. Grupami chorobowymi generującymi najwyższe wydatki w strukturze wydatków ogółem na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy w 2021 r. w Polsce były zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (16,7% ogółu wydatków), choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej (14,5%), choroby związane z okresem ciąży, porodu i połogu (12,5%), urazy, zatrucia i inne określone skutki działania czynników zewnętrznych (12,2%), choroby układu oddechowego (8,2%), układu krążenia (8%) oraz układu nerwowego (7,7%). Wszystkie wyżej wymienione grupy chorobowe były przyczyną ok. 80% wydatków poniesionych w związku z niezdolnością do pracy⁶⁰.

W roku 2022 mieszkańcy powiatu białostockiego byli niezdolni do pracy łącznie przez prawie 815 tys. dni w związku z wydanymi im zaświadczeniami lekarskimi o niezdolności do pracy z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS. Najwięcej dni absencji spowodowanych było opieką położniczą z powodu stanów związanych głównie z ciążą (14,3% ogółu), ostrymi zakażeniami górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym (4,9%) bólami grzbietu (3,7%) oraz zaburzeniami korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych (3,4%). Dane na poziomie gmin nie są dostępne, w związku z czym szczegółowe dane na poziomie powiatu przedstawiono w tabeli XXIX.

Tab. XXIX. Ranking 30 jednostek chorobowych najczęściej powodujących absencję chorobową w powiecie białostockim w 2022 r.

Rozpoznanie		Liczba dni absencji chorobowej	
		Liczba	%
OGÓŁEM (A00-Z99)		814 937	100,0
w tym:			
O26	Opieka położnicza z powodu stanów związanych głównie z ciążą	116 876	14,3
J06	Ostre zakażenie górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym	40 119	4,9
M54	Bóle grzbietu	29 809	3,7
G54	Zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych	27 430	3,4
J00	Ostre zapalenie nosa i gardła (przeziębienie)	25 137	3,1
M51	Inne choroby krążka międzykręgowego	24 608	3,0
F43	Reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne	16 621	2,0
F32	Epizod depresyjny	16 587	2,0

⁶⁰ ZUS, Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych.. op. cit.

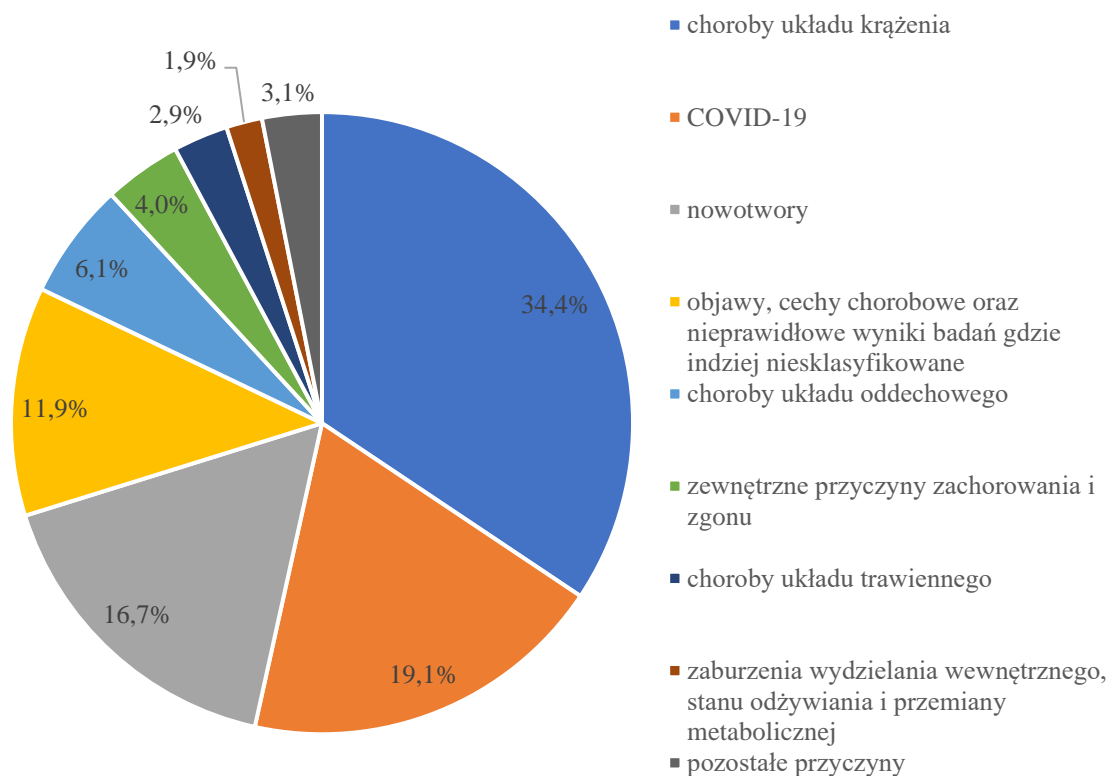

S83	Zwichnięcie, skręcenie i naderwanie stawów i więzadeł kolana	14 908	1,8
M23	Wewnętrzne uszkodzenia stawu kolanowego	12 732	1,6
S93	Zwichnięcie, skręcenie i naderwanie stawów i więzadeł stawu skokowego i poziomu stopy	11 147	1,4
U07	U07.1 COVID-19	11 037	1,4
J01	Ostre zapalenie zatok przynosowych	9 945	1,2
S82	Złamanie podudzia łącznie ze stawem skokowym	9 888	1,2
T93	Następstwa urazów kończyny dolnej	9 253	1,1
M17	Choroba zwyrodnieniowa stawów kolanowych [Gonartroza]	8 702	1,1
F41	Inne zaburzenia łękowe	8 700	1,1
F33	Zaburzenia depresyjne nawracające	8 469	1,0
S62	Złamanie na poziomie nadgarstka i ręki	8 407	1,0
J02	Ostre zapalenie gardła	8 189	1,0
S52	Złamanie przedramienia	8 189	1,0
M50	Choroby kręgow szyjnych	7 875	1,0
O47	Poród fałszywy	7 764	1,0
S92	Złamanie stopy, bez stawu skokowego	7 718	0,9
M47	Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa	7 716	0,9
O20	Krwawienie we wczesnym okresie ciąży	7 462	0,9
M70	Choroby tkanek miękkich związane z ich używaniem, przeciążeniem i uciskiem	6 936	0,9
J20	Ostre zapalenie oskrzeli	6 693	0,8
G56	Mononeuropatie kończyny górnej	6 092	0,7
K40	Przepuklina pachwinowa	5 420	0,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZUS.

6.3. Umieralność

W roku 2022 w gminie Juchnowiec Kościelny odnotowano 155 zgonów, w tym 85 zgonów mężczyzn (54,8%) oraz 70 zgonów kobiet (45,2%). Szczegółowe dane dotyczące przyczyn zgonów na poziomie gmin nie są dostępne, w związku z czym poniżej przedstawiono dane na poziomie powiatu. W roku 2021 w powiecie białostockim odnotowano 699 zgonów. Wśród głównych przyczyn zgonów w tym okresie dominowały, podobnie jak w całym kraju i województwie podlaskim, choroby układu krążenia (34,4% ogółu). Drugie miejsce wśród najczęstszych przyczyn zgonów zajął COVID-19 (19,1%), podczas gdy w Polsce drugą wiodącą przyczyną zgonów były w analizowanym okresie choroby nowotworowe. W powiecie białostockim nowotwory zajęły trzecią pozycję w tym rankingu, odpowiadając za 16,7% ogółu zgonów. Szczegółowe dane zobrazowano za pomocą ryciny 4.

Ryc. 4. Przyczyny zgonów mieszkańców powiatu białostockiego w roku 2021 (%).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W powiecie białostockim w 2021 roku współczynnik zgonów ogółem na 100 tys. mieszkańców był niższy od wartości dla województwa podlaskiego i kraju. W regionie odnotowano niższą liczbę zgonów/100 tys. ludności, w porównaniu do kraju i województwa, w przypadku zgonów z powodu chorób układu krążenia, nowotworów, zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu, zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej oraz chorób układu trawiennego i moczowo-płciowego. Wskaźnik zgonów na 100 tys. ludności z powodu chorób układu oddechowego oraz COVID-19 osiągnął wartość niższą, niż województwo podlaskie, ale wyższą niż wartość dla kraju. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli XXX.

Tab. XXX. Zgony z powodu głównych przyczyn w powiecie białostockim na tle województwa podlaskiego i Polski w roku 2021.

Przyczyna zgonu	ogółem			na 100 tys. ludności		
	powiat białostocki	woj. podlaskie	Polska	powiat białostocki	woj. podlaskie	Polska
choroby układu krążenia	699	5 947	180 760	450,8	517,7	476,8
nowotwory	340	2 835	101 854	219,3	246,8	268,7
objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań gdzie indziej niesklasyfikowane	242	1 392	36 710	156,1	121,2	96,8
COVID-19	388	3 376	92 780	250,2	293,9	244,8
choroby układu oddechowego	123	920	28 141	79,3	80,1	74,2
zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu	82	682	21 670	52,9	59,4	57,2
choroby układu trawiennego	58	581	20 693	37,4	50,6	54,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	38	338	11 633	24,5	29,4	30,7
choroby układu moczowo-płciowego	10	117	6 118	6,4	10,2	16,1
pozostałe przyczyny	53	537	19 158	34,2	46,7	50,5
razem	2 033	16 725	519 517	1311,0	1456,0	1370,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wnioski

1. W roku 2022 w placówkach świadczących usługi zdrowotne finansowane ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia mieszkańcom Gminy Juchnowiec Kościelny postawiono 59 613 rozpoznań chorób i problemów zdrowotnych. Ponad 34,3 tys. rozpoznań dotyczyło kobiet (57,6% ogółu), natomiast ponad 25,2 tys. – mężczyzn (42,4%). W analizowanym okresie zdecydowanie największa liczba rozpoznań dotyczyła mieszkańców w wieku 60 lat i więcej (30,5% ogółu), najmniejsza – osób w wieku 18-29 lat (8,3%)
2. Wśród problemów zdrowotnych o największym rozpowszechnieniu w populacji dzieci i młodzieży wskazać należy choroby układu oddechowego (w tym głównie ostre choroby zapalne górnych dróg oddechowych) oraz choroby układu pokarmowego (głównie próchnicę).
3. Wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny znajdują się choroby układu oddechowego, układu pokarmowego, układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej, układu krążenia, a także chorób układu moczowo-płciowego oraz narządu wzroku (łącznie ponad 76% wszystkich rozpoznań). W populacji mieszkańców w wieku 18-39 lat, podobnie jak w przypadku dzieci i młodzieży, dominują ostre choroby zapalne układu oddechowego. Z kolei w populacji osób w wieku 40 lat i więcej wśród najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych pojawiają się dodatkowo samoistne (pierwotne) nadciśnienie, a także choroby układu ruchu oraz, szczególnie w populacji po 60 r.ż., cukrzyca insulinozależna.
4. Choroby układu krążenia stanowią przyczynę 34,8% zgonów w Polsce, odsetek ten jest niższy w powiecie białostockim (34,4%). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych mieszkańców gminy Juchnowiec Kościelny w grupie chorób układu krążenia wskazać należy samoistne nadciśnienie tętnicze, przewlekłą chorobę niedokrwinną serca oraz inne niż migotanie i trzepotanie przedsionków zaburzenia rytmu serca. Około 82% rozpoznań w tej grupie chorobowej dotyczyło mieszkańców po 50 r.ż.
5. Choroby nowotworowe stanowią drugą przyczynę zgonów w Polsce, tuż po chorobach układu krążenia (19,6% wszystkich zgonów), a liczba zachorowań

i zgonów z ich powodu systematycznie rośnie. W powiecie białostockim odsetek zgonów z powodu chorób nowotworowych jest nieco niższy niż odsetek dla Polski (16,7%). Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w tym obszarze wskazać należy nowotwór złośliwy sutka, nowotwór złośliwy gruczołu krokowego oraz nowotwór złośliwy oskrzela i płuca.

6. Choroby układu oddechowego zajmują obecnie piąte miejsce w strukturze zgonów, powodując 5,4% zgonów w populacji krajowej. Wartość odsetka zgonów z ich powodu dla powiatu białostockiego jest wyższa (6,1%). Wyższy jest także, w porównaniu do kraju, odsetek zgonów z powodu COVID-19. Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych mieszkańców gminy w obszarze chorób układu oddechowego wskazać należy ostre zakażenia górnych dróg oddechowych, a także dychawicę oskrzelową (w grupie chorób przewlekłych).
7. Wśród najczęściej pojawiających się zaburzeń w funkcjonowaniu układu nerwowego u mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny występują zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych, migrena oraz inne zespoły bólu głowy, a także mononeuropatie kończyny górnej. Największy odsetek rozpoznań w tej grupie chorób dotyczy dorosłych mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej.
8. W grupie chorób układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej występujących u mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny dominują zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa, bóle grzbietu oraz inne choroby krążka międzykręgowego. Ponad 43% rozpoznań w tej grupie chorób dotyczy dorosłych mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej.
9. Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych w zakresie zaburzeń wydzielania wewnętrznego i przemian metabolicznych u mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny występują: cukrzyca insulinoniezależna, zaburzenia przemian lipidów i inne lipidemie oraz inne niż związane z niedoborem jodu postaci niedoczynności tarczycy oraz. Z problemem wszystkich ww. rozpoznań częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiają się kobiety. Największy odsetek rozpoznań w tej grupie chorób dotyczy dorosłych mieszkańców gminy w wieku 60 lat i więcej.
10. Wśród najczęściej pojawiających się u mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wskazać należy inne niż w postaci fobii zaburzenia lękowe, reakcję na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne, a także zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania

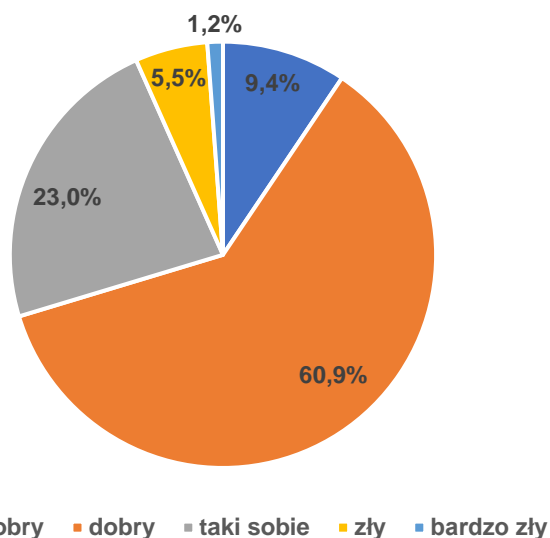
spowodowane użyciem alkoholu. Z problemem wszystkich rozpoznań w tej grupie, z wyjątkiem zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania spowodowanych użyciem alkoholu, częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiają się kobiety.

11. Wśród najczęściej pojawiających się problemów zdrowotnych populacji Gminy Juchnowiec Kościelny w obszarze układu pokarmowego wskazać należy próchnicę i inne choroby jamy ustnej, a także zapalenie żołądka i dwunastnicy. Ponad 30% ogółu tych rozpoznań dotyczy populacji powiatu w wieku 60 lat i więcej.
12. W roku 2022 mieszkańcy powiatu białostockiego byli niezdolni do pracy łącznie przez prawie 815 tys. dni w związku z wydanymi im zaświadczeniami lekarskimi o niezdolności do pracy z tytułu choroby własnej osób ubezpieczonych w ZUS. Najwięcej dni absencji spowodowanych było opieką położniczą z powodu stanów związanych głównie z ciążą, ostrymi zakażeniami górnych dróg oddechowych o umiejscowieniu mnogim lub nieokreślonym, bólami grzbietu oraz zaburzeniami korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych.
13. Wśród głównych przyczyn zgonów w tym okresie dominowały, podobnie jak w całym kraju i województwie podlaskim, choroby układu krążenia. Drugie miejsce wśród najczęstszych przyczyn zgonów zajął COVID-19, podczas gdy w Polsce drugą wiodącą przyczyną zgonów były w analizowanym okresie choroby nowotworowe. W powiecie białostockim nowotwory zajęły trzecią pozycję w tym rankingu. W roku 2021 odnotowano niższą liczbę zgonów/100 tys. ludności, w porównaniu do kraju i województwa, w przypadku zgonów z powodu chorób układu krążenia, nowotworów, zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu, zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej oraz chorób układu trawiennego i moczowo-płciowego. Wskaźnik zgonów na 100 tys. ludności z powodu chorób układu oddechowego oraz COVID-19 osiągnął wartość niższą, niż województwo podlaskie, ale wyższą niż wartość dla kraju.

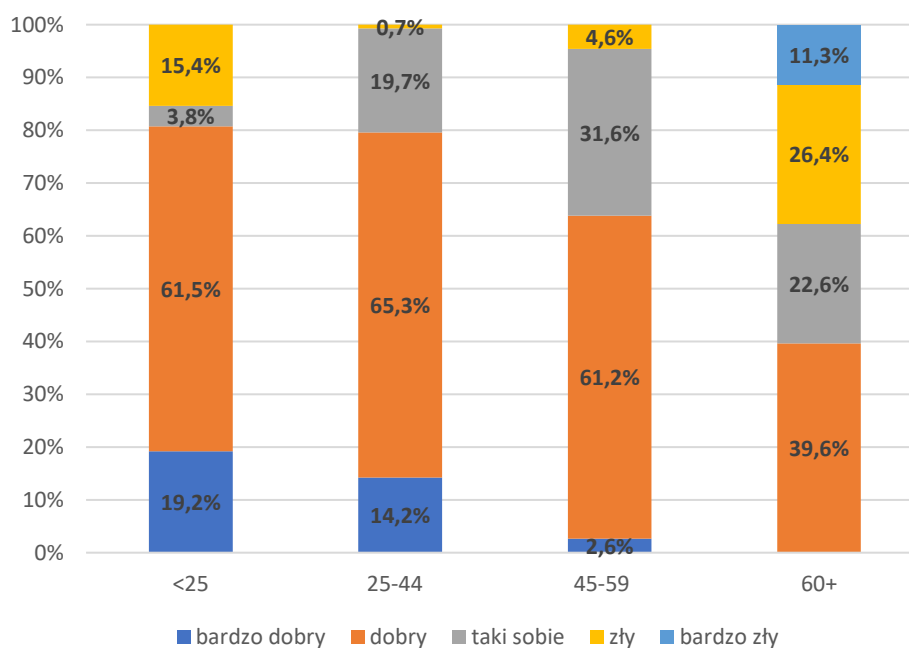
6. 4. Ocena zaspokojenia potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia publicznego w populacji dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny

Badaniem kwestionariuszowym, mającym na celu określenie potrzeb zdrowotnych, objęto 509 mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny, w tym 405 kobiet (79,6%) i 104 mężczyzn (20,4%). Spośród mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym, najwięcej osób było w wieku 25-44 lat (54,3%) oraz w wieku 45-59 lat (30,1%), a najmniej osób poniżej 25 r.ż. (5,1%) oraz respondentów po 60 r.ż. (po 10,5%). Największy odsetek respondentów legitymował się wykształceniem wyższym (66,3%) i średnim (26,3%), najmniej było osób z wykształceniem podstawowym (3,8%) oraz zawodowym (3,6%). Ponad 81% badanych mieszkańców gminy pozostaje w związku małżeńskim (67%), związek nieformalny deklaruje natomiast ok. 4% osób. Wdowy/wdowcy lub osoby rozwiedzione stanowią łącznie 7,7% respondentów, a ok. 7% spośród badanych to osoby stanu wolnego (rycina 13). Zdecydowana większość badanych dorosłych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny jest aktywna zawodowo (81,7%). Pozostałe grupy ankietowanych to emeryci (9,4%), renciści (1,2%), osoby bezrobotne (3,9%) oraz uczniowie/studenci (3,7%). Respondenci w ramach badania zostali poproszeni także o ocenę swojej sytuacji finansowej. Zdecydowana większość deklaruje, że sytuacja ta jest dobra (49,1%) lub przeciętna (40,1%).

Zasadniczą część badania kwestionariuszowego miała na celu subiektywną ocenę stanu zdrowia respondentów oraz ocenę ich potrzeb zdrowotnych. Zgodnie z wynikami badania problem niepełnosprawności w badanej grupie dotyczy zaledwie ok. 6% respondentów. Zdecydowanie wyższy odsetek badanych pozostaje pod stałą opieką lekarską i/lub pielęgniarską (28,5%). Ponad 60% osób biorących udział w badaniu deklaruje, że ich ogólny stan zdrowia fizycznego jest dobry. Niepokojącą obserwacją stanowi fakt, że na swój zły lub bardzo zły stan zdrowia wskazuje ponad 6,5% badanych mieszkańców gminy. Zauważono, że istnieje zależność pomiędzy samooceną fizycznego aspektu zdrowia a wiekiem badanych, wraz z wiekiem ocena stanu zdrowia jest coraz niższa. Niepokojący jest jednak wysoki deklarowany odsetek złego stanu zdrowia w grupie osób młodych poniżej 25 r.ż. Szczegóły zobrazowano za pomocą ryciny 5 oraz 6.

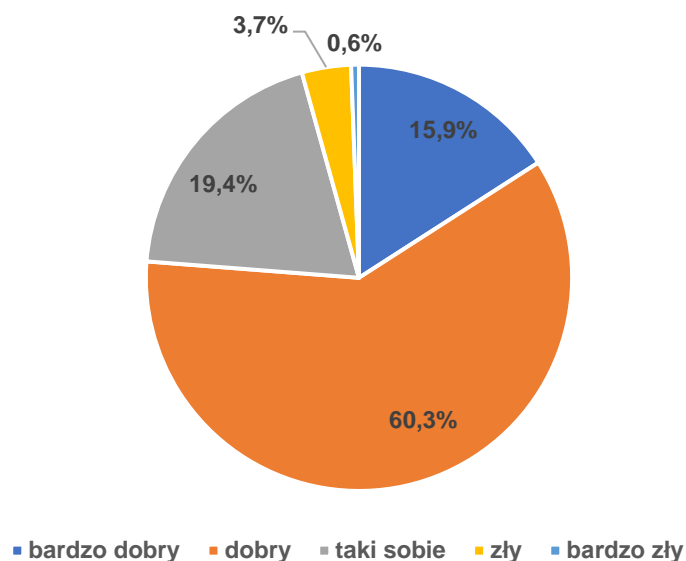
Ryc. 5. Samoocena stanu zdrowia fizycznego respondentów (%) (n=509).

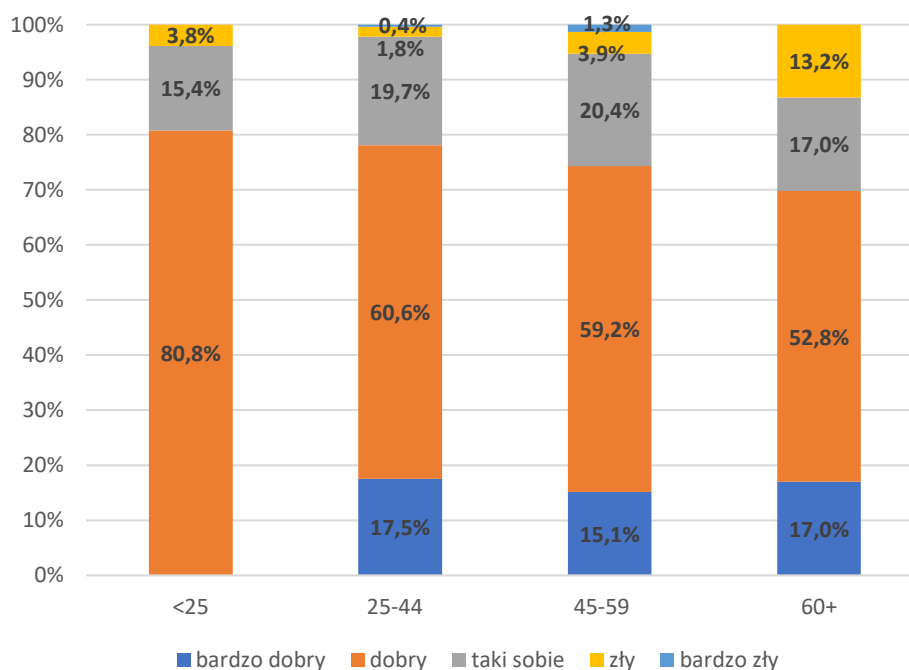
Ryc. 6. Samoocena stanu zdrowia fizycznego respondentów wg wieku (%) (n=509).

Ponad 60% ankietowanych osób ocenia stan swojego zdrowia psychicznego jako dobry, bardzo dobry deklaruje prawie 16% respondentów. Niewiele ponad 4% ankietowanych uważa, że poziom ich zdrowia psychicznego jest zły lub bardzo zły. Nie zauważono wyraźnej korelacji oceny zdrowia psychicznego z wiekiem. Szczegóły ukazano za pomocą ryciny 7 i 8.

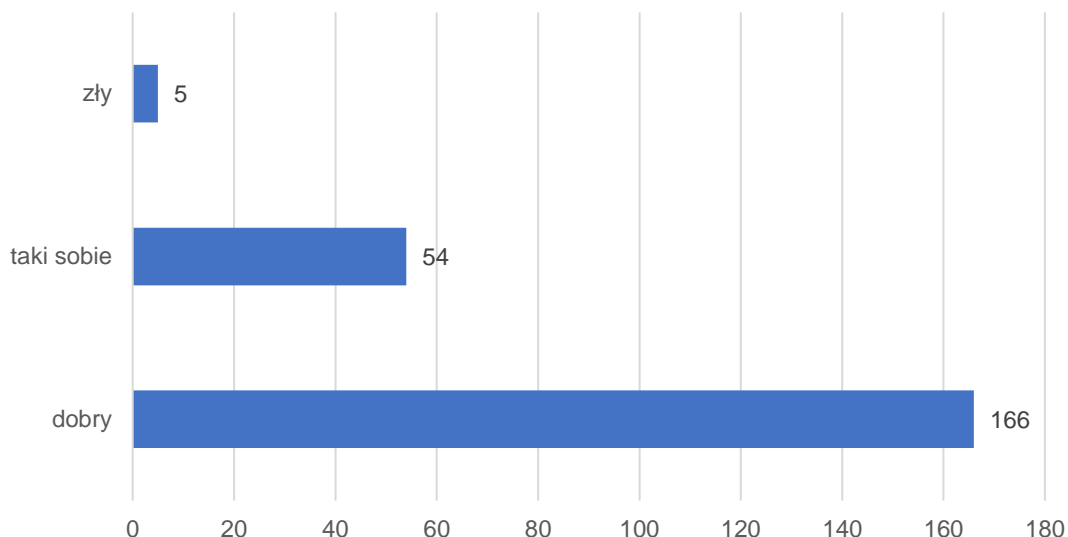

Ryc. 7. Samoocena stanu zdrowia psychicznego respondentów (%) (n=509).

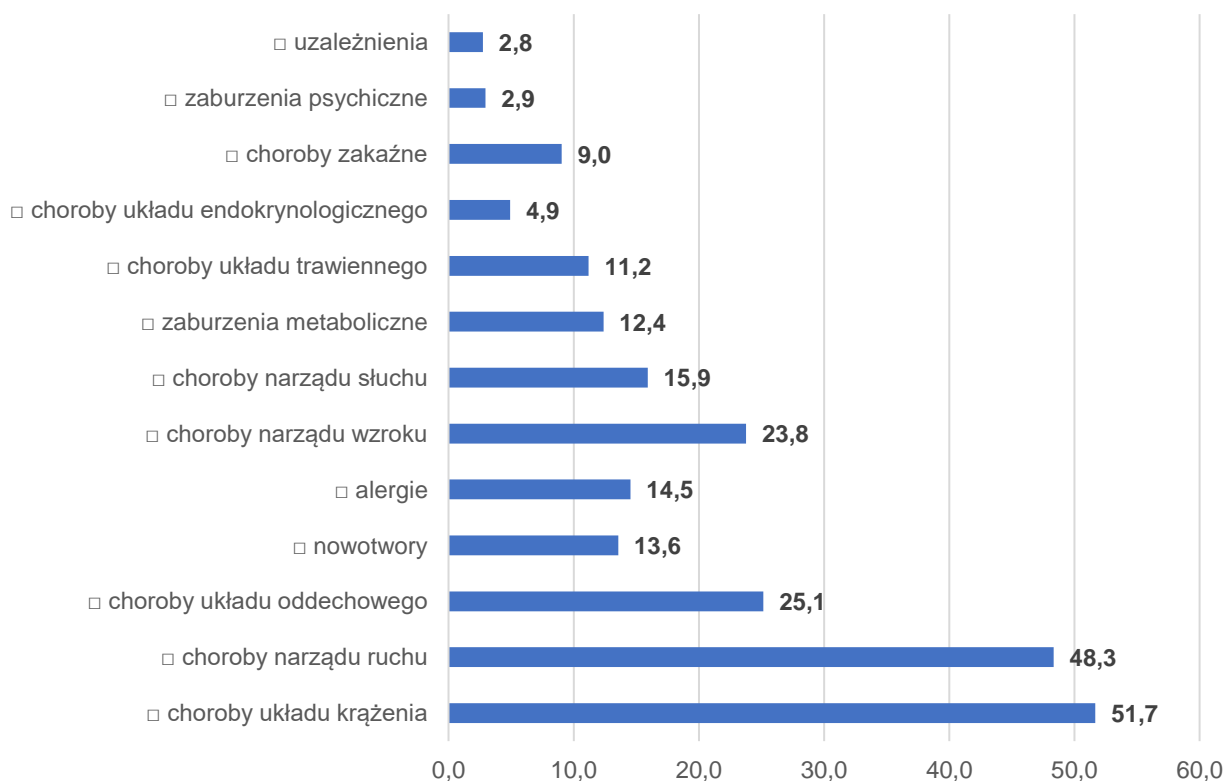
Ryc. 8. Samoocena stanu zdrowia psychicznego respondentów wg wieku (%) (n=505).

Zaledwie 3,2% respondentów deklaruje poprawę swojego ogólnego stanu zdrowia w porównaniu z czasem sprzed pandemii COVID-19, prawie 60% badanych deklaruje brak zmiany, a u ponad 37% - stan zdrowia w tym okresie uległ pogorszeniu (rycina 9).

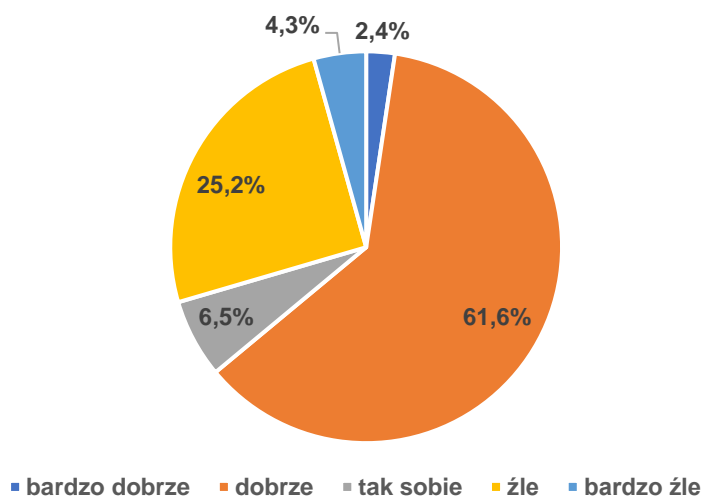
Ryc. 9. Deklarowana zmiana ogólnego stanu zdrowia ankietowanych w porównaniu z okresem sprzed pandemii COVID-19 (%) (n=506).

Najczęstsze problemy zdrowotne respondentów oraz dorosłych członków ich najbliższej rodziny dotyczą chorób układu krążenia (51,7%) oraz chorób narządu ruchu (48,3%), najrzadziej deklarowane to uzależnienia (2,8%) i zaburzenia psychiczne (2,9%). Szczegóły obrazuje rycina 10.

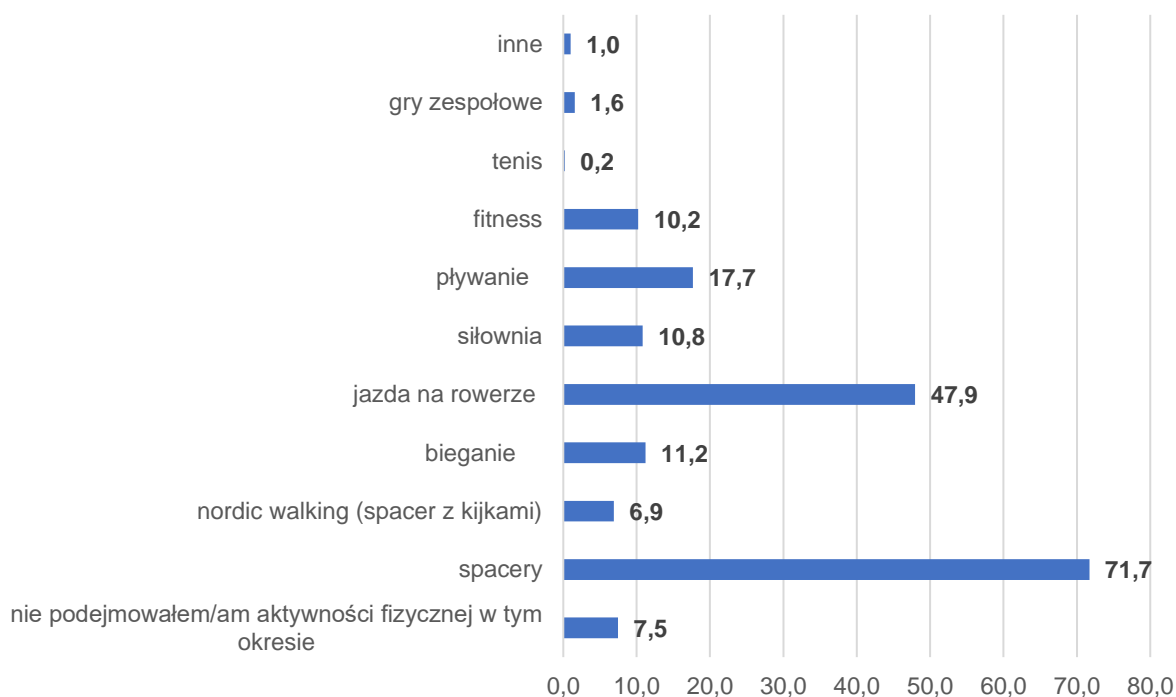
Ryc. 10. Problemy zdrowotne respondentów oraz dorosłych członków ich najbliższej rodziny (%) (n=509).

Ponad 60% ankietowanych deklaruje, że radzą sobie ze stresem dobrze lub bardzo dobrze. Z kolei niespełna 30% radzi sobie ze stresem źle (25,2%) lub bardzo źle (4,3%). Szczegółowe dane zobrazowano na rycinie 11.

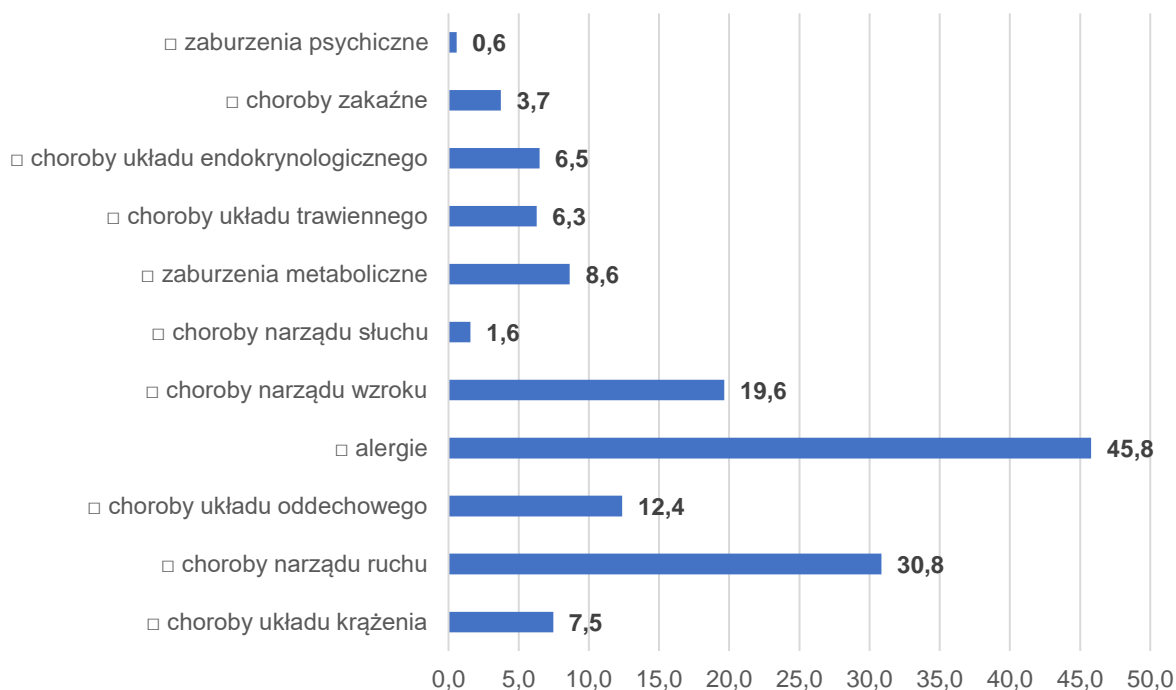
Ryc. 11. Radzenie sobie ze stresem przez badane osoby (%) (n=508).

Najchętniej wybierane przez badanych formy aktywności fizycznej w ciągu ostatnich 3 miesięcy to spacer (71,7%) i jazda na rowerze (47,9%). Niestety 7,5% osób nie podejmowało w tym okresie żadnej aktywności fizycznej. Szczegóły obrazuje rycina 12.

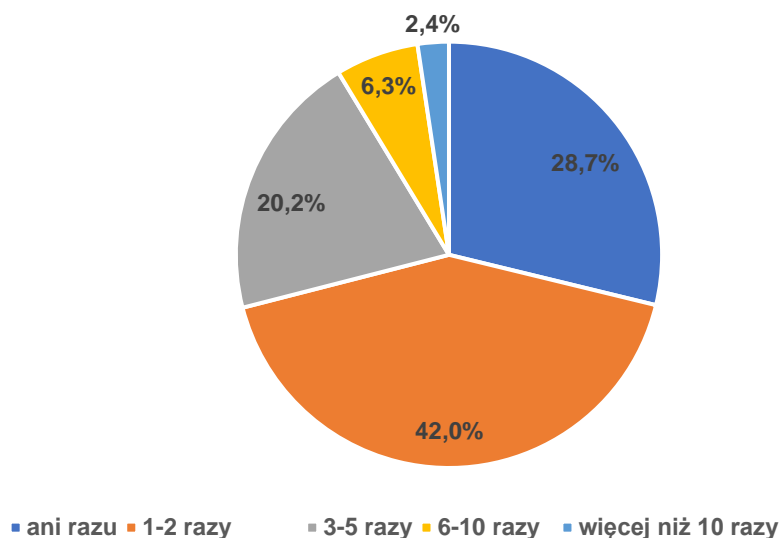
Ryc. 12. Formy aktywności fizycznej realizowane przez badanych w ciągu ostatnich 3 miesięcy (%) (n=509).

Ankietowani zostali także zapytani o najczęściej występujące problemy zdrowotne wśród dzieci w ich rodzinach. Odpowiedzi udzieliło ok. 85% ankietowanych (ok. 15% stwierdziło, że nie ma wiedzy w tym temacie). Najwięcej respondentów wskazało, że wśród problemów w tej grupie wiekowej dominują alergie (45,8%) oraz choroby narządu ruchu (30,8%). Szczegóły przedstawiono na rycinie 13.

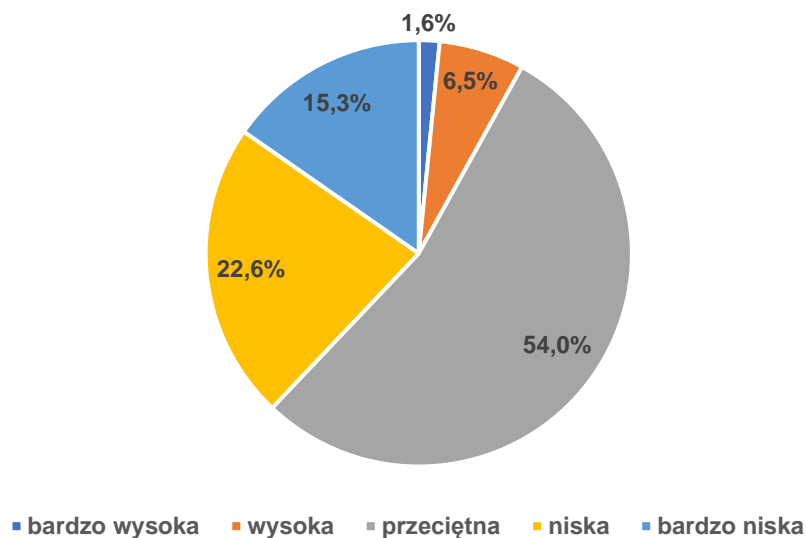
Ryc. 13. Problemy zdrowotne dzieci w rodzinach respondentów (%) (n=432).

Badani respondenci korzystali ze świadczeń ochrony zdrowia finansowanej przez NFZ najczęściej 1-2 razy w ciągu ostatnich 6 miesięcy (42%), powyżej 10 razy udało się na wizytę w tym samym przedziale czasu jedynie 2,4%, natomiast w ogóle nie korzystało z opieki zdrowotnej finansowanej przez NFZ 28,7% respondentów. Szczegóły obrazuje rycina 14.

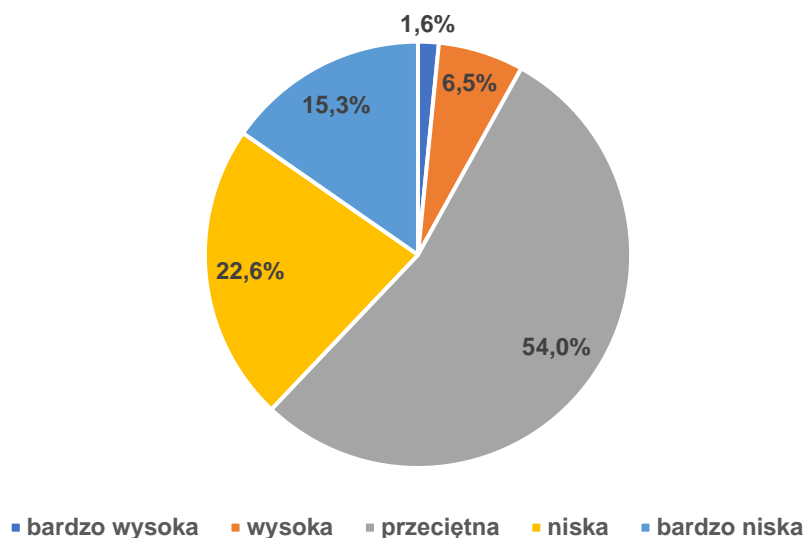
Ryc. 14. Częstotliwość korzystania przez respondentów z ochrony zdrowia finansowanej przez NFZ (%).

Ponad połowa mieszkańców gminy Juchnowiec Kościelny oceniła dostępność do świadczeń zdrowotnych finansowanych przez NFZ jako przeciętną (54%). Aż 39% respondentów ocenia, że dostępność ta jest niska lub bardzo niska (rycina 15).

Ryc. 15. Ocena dostępności świadczeń ochrony zdrowia finansowanych przez NFZ w opinii respondentów (%) (n=509).

Prawie 28% ankietowanych ocenia dobrze stopień zaspokojenia swoich potrzeb zdrowotnych, z kolei ponad 55% uważa, że są one zaspokojone „tak sobie”. Źle lub bardzo źle ocenia zaspokojenie swoich potrzeb zdrowotnych ponad 15% badanych. Szczegóły przedstawiono na rycinie 16.

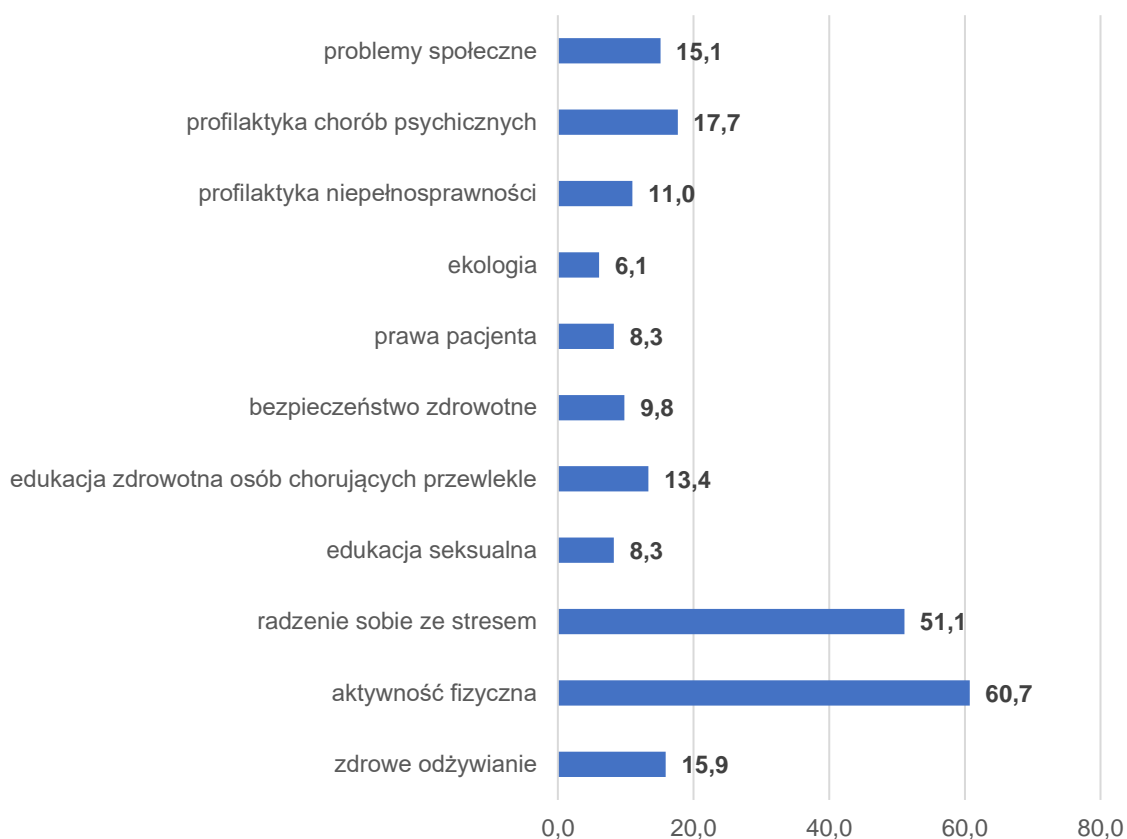
Ryc. 16. Ocena zaspokojenia potrzeb zdrowotnych ankietowanych (%) (n=508).

Ankietowani oczekiwali poprawy dostępności do świadczeń przede wszystkim w zakresie aktywizacji ruchowej starszych mieszkańców gminy (52,1%), rehabilitacji narządu ruchu (46%) oraz poprawy aktywności fizycznej dzieci (43,4%). Szczegółowych danych dostarcza rycina 17.

Ryc. 17. Zakres w jakim badani respondenci oczekivaliby poprawy dostępności do świadczeń w gminie Juchnowiec Kościelny (%) (n=509).

Respondenci oczekują również większej liczby zadań w zakresie promocji zdrowia dla mieszkańców gminy, szczególnie w obszarze aktywności fizycznej (60,7%) oraz radzenia sobie ze stresem (51,1%) (rycina 18).

Ryc. 18. Zakres oczekiwanych od Urzędu Gminy działań w zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców (%) (n=508).

Wnioski

1. Pod stałą opieką lekarską lub pielęgniarską przebywa obecnie ponad ¼ badanych osób, z problemem niepełnosprawności mierzy się ok. 6%.
2. Ponad 60% osób biorących udział w badaniu deklaruje, że ich ogólny stan zdrowia fizycznego jest dobry. Niepokojącą obserwacją stanowi fakt, że na swój zły lub bardzo zły stan zdrowia wskazuje ponad 6,5% badanych mieszkańców gminy. Zauważono, że istnieje zależność pomiędzy samooceną fizycznego aspektu zdrowia a wiekiem badanych, wraz z wiekiem ocena stanu zdrowia jest coraz niższa.
3. Niewiele ponad 4% ankietowanych uważa, że poziom ich zdrowia psychicznego jest zły lub bardzo zły. Nie zauważono wyraźnej korelacji oceny zdrowia psychicznego z wiekiem.
4. Ponad 1/3 badanych deklaruje pogorszenie stanu zdrowia w ciągu ostatniego roku.
5. Najczęstsze problemy zdrowotne u respondentów i dorosłych członków ich najbliższej rodziny dotyczą chorób układu krążenia i narządu ruchu.
6. Ponad połowa badanych radzi sobie dobrze ze stresem.
7. Najchętniej wybierane przez badanych formy aktywności fizycznej to spacerowanie i jazda na rowerze.
8. W opinii mieszkańców gminy najważniejsze problemy zdrowotne dzieci w ich rodzinach to alergie oraz choroby narządu ruchu.
9. Ponad połowa mieszkańców gminy ocenia dostępność do świadczeń zdrowotnych finansowanych przez NFZ jako przeciętną, kolejnych 39% - jako niską lub bardzo niską.
10. Ponad połowa ankietowanych ocenia tak sobie stopień zaspokojenia swoich potrzeb zdrowotnych.
11. Ankietowani oczekiwaliby poprawy dostępności do świadczeń przede wszystkim w zakresie aktywizacji ruchowej starszych mieszkańców gminy, rehabilitacji narządu ruchu oraz poprawy aktywności fizycznej dzieci
12. Oczekiwania związane ze zwiększaniem liczby zadań promocji zdrowia dotyczą aktywności fizycznej oraz radzenia sobie ze stresem.

7. PRIORYTETY DLA REGIONALNEJ POLITYKI ZDROWOTNEJ DLA GMINY JUCHNOWIEC KOŚCIELNY

PRIORYTET 1: Profilaktyka chorób układu krążenia jako wyraz realizacji Priorytetu 1a Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (*Zmniejszenie zapadalności i przedwczesnej umieralności z powodu: chorób układu sercowo-naczyniowego, w tym zawałów serca, niewydolności serca i udarów mózgu*)

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Zapobieganie chorobom układu krążenia w populacji mieszkańców gminy poprzez działania z zakresu profilaktyki pierwotnej	1.1	Prowadzenie działań na rzecz zapobiegania chorobom cywilizacyjnym w szczególności chorobom sercowo-naczyniowym.	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników
2	Zwiększenie wykrywalności chorób układu krążenia w populacji mieszkańców gminy poprzez działania z zakresu profilaktyki wtórnej	2.1	Rozważenie możliwości finansowania i wdrożenia PPZ w zakresie profilaktyki chorób układu krążenia dla mieszkańców gminy	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników
3.	Zwiększenie wiedzy i świadomości zdrowotnej w zakresie problemu chorób układu krążenia w populacji	3.1	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanych przez NFZ programach profilaktycznych (np. Program profilaktyki chorób układu krążenia)	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań

mieszkańców gminy	3.2	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanych przez Ministerstwo Zdrowia programach profilaktycznych (np. Profilaktyka 40 Plus, Program profilaktyki udarów)	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań
	3.3	Działania informacyjno-edukacyjne, kierowane do młodzieży i społeczności szkolnej, realizowane w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Juchnowiec Kościelny	2024-2028	UG Placówki oświatowe	Liczba działań
Uzasadnienie dla wyboru priorytetu		Choroby układu krążenia stanowią od około 50 lat najczęstszą przyczynę zgonów w Polsce i na świecie. Jednocześnie dzięki poprawie dostępu do ich diagnostyki i leczenia oraz podejmowaniu działań o charakterze profilaktycznym, odsetek ten stopniowo maleje. Udział chorób układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów obniżył się w naszym kraju z poziomu 52% w roku 1992 do 34,8% w 2021 r. W powiecie białostockim odsetek zgonów z powodu ChUK w roku 2021 osiągnął co prawda wartość nieco niższą od ogólnopolskiej oraz wojewódzkiej, ale nadal ta grupa chorób odpowiada corocznie za największą liczbę zgonów w regionie. Wśród najczęstszych problemów zdrowotnych mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny choroby układu krążenia stanowią 10% ogółu rozpoznań, zajmując tym samym 4 pozycję. Najwyższa liczba rozpoznań dotyczy samoistnego (pierwotnego) nadciśnienia tętniczego, przewlekłej choroby niedokrwiennej serca oraz innych niż migotanie i trzepotanie przedsionków zaburzeń rytmu serca. Ponad 80% rozpoznań w tej grupie chorobowej dotyczy mieszkańców po 50 r.ż. Zgodnie z wynikami badania ankietowego, najczęstsze problemy zdrowotne u respondentów i dorosłych członków ich najbliższej rodziny dotyczą, obok schorzeń narządu ruchu, chorób układu krążenia.			

PRIORYTET 2: Profilaktyka i wczesne wykrywanie nowotworów jako wyraz realizacji Priorytetu 1b Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (*Zmniejszenie zapadalności i przedwczesnej Umieralności z powodu: nowotworów złośliwych*) oraz celów Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych na lata 2016-2024

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Zapobieganie chorobom nowotworowym w populacji mieszkańców gminy	1.1	Prowadzenie działań na rzecz zapobiegania chorobom cywilizacyjnym, w szczególności nowotworowym	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań
2	Zwiększenie wykrywalności chorób nowotworowych w populacji mieszkańców gminy poprzez działania z zakresu profilaktyki wtórnej	2.1	Rozważenie możliwości finansowania i wdrożenia PPZ w zakresie wczesnego wykrywania nowotworów	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań
3	Zwiększenie wiedzy i świadomości zdrowotnej w zakresie problemu chorób nowotworowych w populacji mieszkańców gminy	3.1	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanych przez NFZ programach profilaktyki chorób nowotworowych (m.in. Program profilaktyki raka piersi, Program profilaktyki raka szyjki macicy, Program badań przesiewowych raka jelita grubego, Program profilaktyki nowotworów skóry, Program profilaktyki raka płuca, Profilaktyka nowotworów głowy i szyi)	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą organizacje pozarządowe	Liczba działań

		3.2 Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego „Programie polityki zdrowotnej profilaktyki i wczesnego wykrywania raka jelita grubego wśród mieszkańców województwa podlaskiego”	2024-2025	UG	Liczba działań
		3.3 Działania informacyjno-edukacyjne, kierowane do młodzieży i społeczności szkolnej, realizowane w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Juchnowiec Kościelny	2024-2028	UG Placówki oświatowe organizacje pozarządowe	Liczba działań
Uzasadnienie dla wyboru priorytetu	Choroby nowotworowe stanowią drugą przyczynę zgonów w Polsce, tuż po chorobach układu krążenia, a liczba zachorowań i zgonów z ich powodu systematycznie rośnie. Odsetek zgonów z powodu chorób nowotworowych w powiecie białostockim osiąga poziom 16,7%, porównywalny do odsetka dla województwa. Najczęstsze rozpoznania nowotworowe w gminie Juchnowiec Kościelny dotyczą nowotworu złośliwego sutka, nowotworu złośliwego gruczołu krokowego oraz nowotworu złośliwego oskrzela i płuca. Zgodnie z danymi NFZ grupami najbardziej obciążonymi chorobami nowotworowymi w gminie Juchnowiec Kościelny są kobiety (z uwagi na wysoką liczbę przypadków nowotworów sutka) oraz osoby po 50 r.ż. Zatem to na te dwie grupy należy zwrócić szczególną uwagę w trakcie planowania działań profilaktycznych i edukacyjnych.				

PRIORYTET 3: Profilaktyka nadwagi i otyłości jako wyraz realizacji celu operacyjnego 1 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (*Profilaktyka nadwagi i otyłości*) oraz Priorytetu 3 Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (*Przeciwdziałanie występowaniu otyłości*)

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Zapobieganie nadwadze i otyłości wśród dzieci i dorosłych mieszkańców gminy poprzez działania z zakresu profilaktyki pierwotnej	1.1	Zachęcanie do korzystania z portalu internetowego Narodowego Centrum Edukacji Żywieniowej	2024-2028	UG Placówki oświatowe	Liczba działań Liczba uczestników
		1.2	Upowszechnianie koncepcji Szkół Promujących Zdrowie wśród placówek oświatowych prowadzonych przez UG	2024-2028	UG Placówki oświatowe	Liczba działań Liczba uczestników
2	Zwiększenie wykrywalności nadwagi i otyłości wśród dzieci i dorosłych mieszkańców gminy poprzez kompleksowe działania z zakresu profilaktyki wtórnej	2.1	Rozważenie możliwości finansowania i wdrożenia PPZ w zakresie profilaktyki i wczesnego wykrywania nadwagi i otyłości wśród dzieci oraz/lub wśród dorosłych mieszkańców gminy	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań
		2.2	Działania profilaktyki zdrowotnej skierowane na populację dzieci i młodzieży (np.: bilanse zdrowia realizowane przez pielęgniarki szkolne)	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą Placówki oświatowe	Liczba działań Liczba uczestników
		2.3	Zwiększanie dostępności do porad dietetycznych w ramach opieki koordynowanej POZ i/lub poza nią	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników

3	Zwiększenie wiedzy i świadomości zdrowotnej w zakresie zdrowego żywienia i chorób dietozależnych w populacji mieszkańców gminy	3.1	Edukacja zdrowotna rodziców na temat zdrowego żywienia dzieci	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą Placówki oświatowe organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
		3.2	Działania informacyjno-edukacyjne, kierowane do młodzieży i społeczności szkolnej, realizowane w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Juchnowiec Kościelny	2024-2028	UG Placówki oświatowe organizacje pozarządowe	Liczba działań
4	Promocja aktywności fizycznej mieszkańców gminy	4.1	Organizowanie spotkań, festynów, zajęć i konkursów sportowych mających na celu propagowanie aktywności fizycznej wśród mieszkańców	2024-2028	UG Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
		4.2	Działania w ramach wspierania i upowszechniania kultury fizycznej realizowane w ramach Programu współpracy Gminy Juchnowiec Kościelny z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	2024-2028	UG organizacje pozarządowe	Liczba zawartych umów na realizację opisanych zadań publicznych Liczba środków finansowych przekazanych organizacjom na realizację opisanych zadań publicznych
		4.3	Inspirowanie działań w obszarze kultury i sportu	2023 i dalej	UG Ośrodek Kultury Placówki oświatowe Biblioteka Sołectwa	Zgodnie ze SIIRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy

		4.4	Rozwój oferty zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozszerzenie oferty sportowo-rekreacyjnej	2023 i dalej	UG Ośrodek Kultury Biblioteka Organizacje pozarządowe Placówki oświatowe Sołectwa	Zgodnie ze SliRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy
		4.5	Realizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych jako integralnego elementu programu profilaktycznego (w obszarze profilaktyki uzależnień)	2023-2025 i dalej	UG Placówki oświatowe	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
Uzasadnienie dla wyboru priorytetu		Nadwaga i otyłość to ważne czynniki ryzyka rozwoju wielu chorób przewlekłych i dolegliwości zdrowotnych. Bez podejmowania działań zmierzających do powstrzymania rozwoju epidemii otyłości społeczeństwo czeka znaczący wzrost zachorowalności na cukrzycę, choroby krążenia, nowotwory oraz wiele innych chorób. Z badań Instytutu Żywności i Żywienia wynika, że rozpowszechnienie nadwagi i otyłości wśród uczniów szkół podstawowych województwa podlaskiego wynosi ok. 20,5%. Jak wynika z badania kwestionariuszowego najchętniej wybierane przez badanych mieszkańców Juchnowiec Kościelny formy aktywności fizycznej to spacer i jazda na rowerze. Jednocześnie ponad 7% populacji badanej nie podejmowała żadnej aktywności fizycznej w ostatnim okresie. Ankietowani dostrzegają ten problem, bowiem deklarują, że oczekivaliby poprawy dostępności do opieki zdrowotnej w zakresie aktywności fizycznej oraz rehabilitacji narządu ruchu, oczekują również większej liczby zadań w zakresie promocji zdrowia dla mieszkańców gminy koncentrujących się wokół zwiększenia aktywności ruchowej.				

PRIORYTET 4: Profilaktyka uzależnień jako wyraz realizacji celu operacyjnego 2 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (profilaktyka uzależnień) oraz Priorytetu 4 Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (Ograniczanie następstw zdrowotnych spowodowanych stosowaniem substancji psychoaktywnych lub uzależnieniem od tych substancji)

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Zapobieganie problemom alkoholowym, przeciwdziałanie narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym	1.1	Prowadzenie na terenie szkół i innych placówek oświatowych programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży, rodziców, a w szczególności rekomendowanych programów profilaktycznych	2023-2025 i dalej	UG Placówki oświatowe	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		1.2	Realizacja i finansowanie autorskich środowiskowych programów profilaktycznych	2023-2025 i dalej	UG ZHP Ośrodek Kultury w Gminie Juchnowiec Kościelny	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		1.3	Wspieranie i finansowanie obozów oraz kolonii z programem profilaktycznym	2023-2025 i dalej	UG GOPS	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		1.4	Kształcenie młodzieżowych liderów promocji zdrowia i wspieranie edukacji rówieśniczej	2023-2025 i dalej	UG Placówki oświatowe	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		1.5	Zakup diagnozy problemów alkoholowych, od narkotyków oraz uzależnień behawioralnych w ramach monitorowania i badania problematyki uzależnień	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		1.6	Prowadzenie i finansowanie lokalnych kampanii edukacyjnych z zakresu uzależnień	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy

	1.7	Udział w ogólnopolskich kampaniach i akcjach promujących życie bez alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
	1.8	Współpraca z mediami w zakresie upowszechniania wiedzy na temat uzależnień oraz działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach	2023-2025 i dalej	UG Lokalne media	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
	1.9	Działania na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości na drogach	2023-2025 i dalej	UG Lokalne media Policja	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
	1.10	Organizowanie i finansowanie spotkań, szkoleń, narad z osobami starszymi, ich rodzinami i osobami zawodowo zajmującym się osobami starszymi o ryzyku spożywania alkoholu w podeszłym wieku	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
	1.11	Ograniczenie skali występowania ryzykownych zachowań u dzieci i młodzieży poprzez realizację programów profilaktycznych i wspieranie różnych form aktywnego spędzania wolnego czasu przez rodziny	2024-2028	GOPS UG Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
	1.12	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanych przez NFZ programach profilaktyki chorób odtytoniowych (Profilaktyka przewlekłej obturacyjnej choroby płuc)	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników

		1.13	Działania w ramach przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, realizowane w ramach Programu współpracy Gminy Juchnowiec Kościelny z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	2024-2028	UG organizacje pozarządowe	Liczba zawartych umów na realizację opisanych zadań publicznych Liczba środków finansowych przekazanych organizacjom na realizację opisanych zadań publicznych
2	Ograniczanie dostępności do alkoholu i środków psychoaktywnych	2.1	Kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości, w tym zakazu sprzedaży i podawania alkoholu osobom poniżej 18 roku życia	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		2.2	Finansowanie szkoleń i podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców oraz właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w ramach zwiększanie skuteczności w przestrzeganiu prawa w zakresie sprzedaży napojów alkoholowych	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
3	Zapewnienie adekwatnej do potrzeb dostępności świadczeń zdrowotnych i społecznych dla osób zagrożonych i dotkniętych	3.1	Prowadzenie punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniom i ich rodzin	2023-2025 i dalej	UG GOPS organizacje pozarządowe	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		3.2	Utworzenie sieci punktów informacyjnych o dostępnej ofercie pomocy na terenie gminy	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy

	uzależnieniami	3.3	Wspieranie działań na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych w Domu Pomocy Społecznej w Czerewkach	2023-2025 i dalej	UG DPS w Czerewkach	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		3.4	Współpraca z placówkami leczenia w zakresie potrzeb mieszkańców gminy dotyczących problemów uzależnień	2023-2025 i dalej	UG Podmioty Lecznicze	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		3.5	Przyjmowanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków dotyczących osób uzależnionych od alkoholu, osób nieuzależnionych ale pijących szkodliwie lub ryzykownie	2023-2025 i dalej	GKRPAIN	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		3.6	Współpraca z placówkami leczenia w zakresie potrzeb mieszkańców gminy dotyczących problemu współuzależnienia	2023-2025 i dalej	UG Podmioty Lecznicze	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		3.7	Pomoc dzieciom z grup ryzyka, zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym	2023-2025 i dalej	UG GOPS	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		4	Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	4.1	Prowadzenie i finansowanie lokalnych kampanii edukacyjnych z zakresu przemocy w rodzinie	2023-2025 i dalej
4.2	Udział w ogólnopolskich kampaniach i akcjach promujących życie bez przemocy w rodzinie			2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
4.3	Udział członka Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w pracach grup roboczych, zespołu interdyscyplinarnego ds. przemocy w rodzinie			2023-2025 i dalej	UG GKRPAIN	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy

		4.4	Upowszechnianie informacji dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości jej przeciwdziałania, w szczególności w rodzinach z problemem alkoholowym	2023-2025 i dalej	UG Placówki oświatowe	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		4.5	Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy poprzez finansowanie szkoleń, konferencji, warsztatów w ramach edukacji kadr, o której mowa w NPZ	2023-2025 i dalej	UG	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		4.6	Współpraca z mediami w zakresie upowszechniania wiedzy na temat przemocy w rodzinie	2023-2025 i dalej	UG Lokalne media	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		4.7	Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz zapobieganie jego skutkom na terenie gminy Juchnowiec Kościelny poprzez tworzenie zwartego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób uwikłanych w przemoc oraz zagrożonych jej występowaniem.	2023-2025 i dalej	GOPS Zespół Interdyscyplinarny Policja GKRPAIN Placówki Oświatowe Podmioty lecznicze Biblioteka Ośrodek Kultury Organizacje pozarządowe	Zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2025 i kolejne okresy

		4.8	Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jej skutków	2023 i dalej	UG GOPS Placówki oświatowe Policja Zespół Interdyscyplinarny Punkt konsultacyjny Zespół interdyscyplinarny Organizacje pozarządowe	Zgodnie ze SIIRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy
		4.9	Rozwój zintegrowanego i kompleksowego systemu wsparcia rodziny na terenie gminy Juchnowiec Kościelny	2023-2024 i dalej	UG GOPS Placówki oświatowe Policja Zespół Interdyscyplinarny Punkt konsultacyjny Zespół interdyscyplinarny Organizacje pozarządowe	Zgodnie z Gminnym Programem Wspierania Rodziny w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2024
5	Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów wynikających z uzależnień	5.1	Wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców/opiekunów poprzez realizację i finansowanie programów wspierających rodziców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi	2023-2025 i dalej	UG Placówki oświatowe	Zgodnie z GPPIRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
		5.2	Podnoszenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą (nauczycieli, pedagogów, wychowawców) oraz realizatorów programów profilaktycznych	2023-2025 i dalej	UG Placówki oświatowe	Zgodnie z GPPIRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy

		5.3	Działania mające na celu wspieranie i udzielanie pomocy instytucjom, osobom fizycznym i organizacjom pozarządowym w zakresie realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz problemów narkomanii	2023-2025 i dalej	UG Ruchy samopomocowe Kościoły i związki wyznaniowe Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Policja GKRPAIN	Zgodnie z GPPiRPA/PN na lata 2022-2025 i kolejne okresy
Uzasadnienie dla wyboru priorytetu		Uzależnienia od substancji psychoaktywnych stanowią poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego. Wg danych Światowej Organizacji Zdrowia rocznie umiera z przyczyn mających związek ze spożyciem alkoholu około 2,5 miliona osób na całym świecie, z czego aż 13% stanowią ludzie młodzi, w przedziale wiekowym 25-29 lat. Zgodnie z szacunkami alkohol jest odpowiedzialny za około 5,9% wszystkich zgonów na świecie i dodatkowo odpowiada za 5,1% przewlekłych stanów chorobowych i niepełnosprawności. Z kolei w skali całego świata, co najmniej raz po jakiś narkotyk sięgnęło 250 milionów osób w wieku między 15 a 64 rokiem życia. Z tej liczby blisko 12% (29 milionów osób) cierpi z powodu szkód zdrowotnych wywołanych spożywaniem narkotyków. Poza negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi uzależnienia od substancji psychoaktywnych, bardzo ważne jest zwrócenie uwagi na szkody społeczne. Największe krzywdy w tym przypadku dotyczą członków rodziny osoby uzależnionej. Niejednokrotnie z nadużywaniem substancji psychoaktywnych związana jest przemoc w rodzinie, negatywne wzorce rodzicielskie, trudności ekonomiczne. Dodatkowo osoba uzależniona nierzadko zaniedbuje obowiązki rodzinne, a także zawodowe, doprowadzając często do utraty pracy, co w konsekwencji wpływa na funkcjonowanie ekonomiczne całej rodziny. Zaniedbania ulegają także więzi społeczne.				

PRIORYTET 5: Promocja zdrowia psychicznego jako wyraz realizacji celu operacyjnego 3 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (promocja zdrowia psychicznego), Priorytetu 5 Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (Zapobieganie, leczenie i rehabilitacja zaburzeń psychicznych) oraz celów głównych Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023–2030

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Zapobieganie zaburzeniom psychicznym w populacji mieszkańców gminy poprzez działania z zakresu profilaktyki pierwotnej	1.1	Działania informacyjno-edukacyjne, kierowane do młodzieży i społeczności szkolnej, realizowane w szkołach, dla których organem prowadzącym jest UG	2024-2028	UG Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
		1.2	Działania informacyjno-edukacyjne, kierowane do społeczności mieszkańców gminy	2024-2028	UG Lokalne media Organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
2	Zapewnienie zróżnicowanych form pomocy i oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi	2.1	Specjalistyczna pomoc dla dzieci ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi	2024-2028	UG ZPPP Placówki oświatowe	Liczba działań Liczba uczestników
		2.2	Organizacja systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
		2.3	Zwiększenie integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi	2024-2028	UG GOPS	Liczba działań Liczba uczestników
		2.4	Aktywizacja zawodowa osób z zaburzeniami psychicznymi	2024-2028	UG PUP	Liczba działań Liczba uczestników

		2.5	Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych w społeczności lokalnej, w tym zapewnienie wsparcia psychologicznego i społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi	2023 i dalej	UG GOPS Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Łażniach	Zgodnie ze SliRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy
		2.6	Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami w obszarze zdrowia psychicznego, realizowane w ramach Programu współpracy Gminy Juchnowiec Kościelny z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	2024-2028	UG organizacje pozarządowe	Liczba zawartych umów na realizację opisanych zadań publicznych Liczba środków finansowych przekazanych organizacjom na realizację opisanych zadań publicznych
Uzasadnienie dla wyboru priorytetu		Zachorowalność na zaburzenia psychiczne wykazuje tendencję wzrostową w skali globalnej i krajowej. Najczęściej pojawiające się rodzaje zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania u mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny to inne niż w postaci fobii zaburzenia lękowe oraz reakcja na ciężki stres i zaburzenia adaptacyjne. Z problemami tymi częściej w publicznym systemie opieki zdrowotnej pojawiają się kobiety. 36% ankietowanych mieszkańców deklaruje, iż radzi sobie ze stresem tak sobie, źle lub bardzo źle. Respondenci oczekują większej liczby zadań w zakresie promocji zdrowia dla mieszkańców gminy, szczególnie w obszarze radzenia sobie ze stresem (ponad 51%). Ponadto należy podkreślić, że zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania to grupa chorobowa generująca najwyższe wydatki w strukturze wydatków ogółem na świadczenia z tytułu niezdolności do pracy.				

PRIORYTET 6: Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne jako wyraz realizacji celu operacyjnego 4 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (*Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne*) oraz Priorytetu 6 i 7 Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (*Zwiększenie skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym i zakażeniom, w tym przeciwdziałanie skutkom nieprawidłowej antybiotykoterapii; Tworzenie warunków sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia w środowisku nauki, pracy i zamieszkania*)

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Zapobieganie chorobom zakaźnym w populacji mieszkańców gminy poprzez działania z zakresu profilaktyki pierwotnej	1.1	Promocja szczepień ochronnych wg kalendarza szczepień, w tym promowanie szczepień p/grypie, p/pneumokokom	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników
		1.2	Zachęcanie do szczepień przeciwko SARS-CoV-2	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników
		1.3	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanym przez NFZ Programie profilaktyki gruźlicy	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań Liczba uczestników
		1.4	Edukacja zdrowotna w obszarze zapobiegania próchnicy w populacji dzieci i młodzieży	2023-2028	UM Placówki oświatowe	Liczba działań Liczba uczestników
2	Tworzenie warunków sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia w środowisku nauki	2.1	Działania edukacyjne dotyczące wpływu środowiska życia na zdrowie w szkołach, dla których organem prowadzącym jest gmina Juchnowiec Kościelny	2024-2028	UG Placówki oświatowe	Liczba działań

3	Tworzenie warunków sprzyjających utrzymaniu i poprawie zdrowia w środowisku pracy	3.1	Podjmowanie inicjatyw na rzecz profilaktyki chorób zawodowych i związanych z pracą, w tym konsultacje z największymi przedsiębiorcami w mieście	2024-2028	UG PUP	Liczba działań
		3.2	Działania w ramach profilaktyki pierwotnej i wtórnej chorób układu ruchu wynikających z pracy zawodowej	2024-2028	UG Podmioty lecznicze	Liczba działań
Uzasadnienie dla wyboru priorytetu		Czynniki środowiskowe odpowiadają za ok. 20% chorobowości populacji. Choroby układu oddechowego zajmują obecnie piąte miejsce w strukturze zgonów, powodując 5,4% zgonów w populacji krajowej. Wartość odsetka zgonów z ich powodu dla powiatu białostockiego jest wyższa (6,1%). Wyższy jest także, w porównaniu do kraju, odsetek zgonów z powodu COVID-19. Schorzenia te stanowią istotny problem z punktu widzenia kosztów pośrednich, związanych z niezdolnością do pracy – znalazły się wśród 30 głównych przyczyn niezdolności do pracy powiecie białostockim w roku 2021 (łącznie ok. 11% ogółu dni absencji chorobowej). Wśród chorób zakaźnych w populacji mieszkańców Cieszyna, innych niż choroby układu oddechowego, dominuje próchnica zębów. W populacji dzieci i młodzieży choroba ta znajduje się na drugim miejscu w rankingu najczęstszych rozpoznań, z którymi niepełnoletni mieszkańcy pojawiają się w systemie opieki zdrowotnej. Prawie 19% ankietowanych mieszkańców miasta wskazało, że konieczna jest poprawa dostępności do świadczeń w obszarze profilaktyki próchnicy wśród dzieci. Istotnym problemem zdrowotnym pracujących mieszkańców są choroby układu ruchu – w powiecie białostockim odpowiadają za ponad 16% ogółu dni absencji chorobowej. Najczęstsze problemy zdrowotne u respondentów i dorosłych członków ich najbliższej rodziny, zgodnie z wynikami badania ankietowego, dotyczą m.in. chorób narządu ruchu, stąd też ankietowani oczekiwali by poprawy dostępności do opieki zdrowotnej przede wszystkim w zakresie rehabilitacji narządu ruchu i aktywności fizycznej.				

PRIORYTET 7: Wyzwania demograficzne jako wyraz realizacji celu operacyjnego 5 Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 oraz Priorytetu 10 Priorytetów zdrowotnych określonych Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (*Zwiększenie koordynacji opieki nad pacjentami starszymi, niepełnosprawnymi oraz niesamodzielnymi.*)

Cel operacyjny		Zaplanowane interwencje		Czas realizacji	Podmioty realizujące	Miernik efektywności
1	Budowanie i rozwijanie potencjału zdrowotnego osób starszych	1.1	Profilaktyczna działalność informacyjna i edukacyjna dla osób z niepełnosprawnością oraz seniorów	2024-2028	UG Organizacje pozarządowe GOPS	Liczba działań Liczba uczestników
		1.2	Rozwój usług wspierających zdrowie i jakość życia związaną ze zdrowiem u osób starszych i ich opiekunów nieformalnych, w szczególności przez rozwój dziennych form wsparcia i pomocy psychologicznej	2024-2028	UG Organizacje pozarządowe GOPS	Liczba działań
		1.3	Zapewnienie wsparcia dla osób starszych, w tym rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych	2023 i dale	UG GOPS	Zgodnie ze SliRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy
		1.4	Wspierania działań na rzecz aktywności osób starszych	2023 i dalej	Ośrodek Kultury Biblioteka	Zgodnie ze SliRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy
2	Rozwijanie więzi międzypokoleniowej w społeczności gminy	2.1	Realizacja międzypokoleniowych integracyjnych programów edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych	2024-2028	UG GOPS organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
		2.2	Wsparcie organizacji działających na rzecz integracji międzypokoleniowej	2024-2028	UG	Liczba działań Liczba uczestników

		2.3	Działania w ramach działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym, realizowane w ramach Programu współpracy Gminy Juchnowiec Kościelny z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego	2024-2028	UG organizacje pozarządowe	Liczba zawartych umów na realizację opisanych zadań publicznych Liczba środków finansowych przekazanych organizacjom na realizację opisanych zadań publicznych
		2.4	Integracja społeczna osób starszych i osób niepełnosprawnych	2023 i dalej	UG GOPS Ośrodek Kultury Biblioteka Organizacje pozarządowe Placówki oświatowe	Zgodnie ze SliRPS gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023 oraz kolejne okresy
3	Kreowanie postaw prozdrowotnych oddziałujących na zdrowie prokreacyjne	3.1	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanym przez NFZ Programie badań prenatalnych	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą organizacje pozarządowe	Liczba działań Liczba uczestników
4	Zapobieganie chorobom wieku podeszłego poprzez działania w zakresie profilaktyki pierwotnej i wtórnej	4.1	Działania informacyjne na rzecz zachęcania do udziału w finansowanym przez NFZ Programie profilaktyki osteoporozy	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań
		4.2	Rozważenie możliwości finansowania i wdrożenia PPZ w zakresie rehabilitacji leczniczej seniorów	2024-2028	UG Podmioty wykonujące działalność leczniczą	Liczba działań
		4.3	Określenie potrzeb związanych z opieką geriatryczną w związku ze starzeniem się populacji na terenie gminy	2024-2028	UG GOPS	Liczba działań

Uzasadnienie dla wyboru priorytetu	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wynosi obecnie w gminie Juchnowiec Kościelny 16,5%, w roku 2012 było to 13,7%. Obserwowany wzrost udziału tej grupy w ogóle mieszkańców niewątpliwie będzie się pogłębiać w najbliższych latach. Analiza trendów w latach 2019-2021 pokazuje, że przeciętne dalsze trwanie życia w momencie narodzin wśród mieszkańców powiatu białostockiego uległo skróceniu, na co wpływ niewątpliwie miała sytuacja epidemiologiczna związana z pandemią COVID-19. Dane te niewątpliwie wskazują na konieczność podejmowania działań na rzecz poprawy stanu zdrowia populacji seniorów w gminie Juchnowiec Kościelny. Biorący udział w badaniu kwestionariuszowym mieszkańcy oczekiwaliby poprawy dostępności do świadczeń przede wszystkim w zakresie aktywizacji ruchowej starszych mieszkańców gminy.

8. KOSZTY REALIZACJI ZAPLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Interwencje zaplanowane w ramach realizacji Lokalnej strategii polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny finansowane będą z budżetu Gminy Juchnowiec Kościelny oraz innych źródeł pozabudżetowych.

9. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring Lokalnej Strategii Polityki Zdrowotnej na lata 2023-2028 dla Gminy Juchnowiec Kościelny będzie oparty o wykonanie corocznego sprawozdania ze wszystkich zrealizowanych w danym roku kalendarzowym działań wykazanych w Strategii. Sprawozdania będą składane Radzie Gminy Juchnowiec Kościelny do dnia 30 czerwca następnego roku, począwszy od roku 2024. Elementarną częścią składową sprawozdania będą sprawozdania cząstkowe składane przez podmioty realizujące zadania opisane w strategii, w tym sprawozdania składane obligatoryjnie przez jednostki budżetowe podlegające gminie, a także sprawozdania składane dobrowolnie – przez pozostałe podmioty. Miernikiem jego właściwej realizacji będą wartości wskaźników opisanych w strategii. Ewaluacja w perspektywie długofalowej ma być pomocna w niwelowaniu niekorzystnych tendencji charakterystycznych dla zdrowia populacji w gminie Juchnowiec Kościelny i zbliżenie się do średniego poziomu opieki zdrowotnej w Polsce oraz Unii Europejskiej.

10. SPIS TABEL

Tab. I. Ludność Gminy Juchnowiec Kościelny na tle woj. podlaskiego i kraju – dane ogólne.....	21
Tab. II. Ludność Gminy Juchnowiec Kościelny wg ekonomicznych grup wieku i płci na tle woj. podlaskiego i kraju.....	22
Tab. III. Ruch naturalny ludności w gminie Juchnowiec Kościelny na tle województwa podlaskiego i kraju.....	24
Tab. IV. Przeciętne dalsze trwanie życia (w latach) w momencie narodzin w podregionie białostockim na tle woj. podlaskiego i kraju w latach 2019-2021.....	25
Tab. V. Struktura organizacyjna podmiotów leczniczych udzielających świadczeń w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna w gminie Juchnowiec Kościelny.	27
Tab. VI. Dostęp do świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.	29
Tab. VII. Dostęp do świadczeń lecznictwa szpitalnego na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.....	31
Tab. VIII. Dostęp do świadczeń opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.	32
Tab. IX. Dostęp do świadczeń rehabilitacji leczniczej na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.....	34
Tab. X. Podmioty wykonujące działalność leczniczą i praktyki lekarzy dentyków udzielające finansowanych ze środków NFZ świadczeń leczenia stomatologicznego w gminie Juchnowiec Kościelny.	35
Tab. XI. Dostęp do świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.....	36
Tab. XII. Dostęp do świadczeń opieki paliatywnej i hospicyjnej na rynku publicznym dla mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny.....	36
Tab. XIII. Apteki na terenie Gminy Juchnowiec Kościelny.....	37
Tab. XIV. Liczba rozpoznań będących przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na płeć oraz grupy wiekowe.....	40

Tab. XV. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku poniżej 18 r.ż. w roku 2022 w podziale na płeć.....	41
Tab. XVI. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 18-29 lat w roku 2022 w podziale na płeć.	44
Tab. XVII. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 30-39 lat w roku 2022 w podziale na płeć.....	46
Tab. XVIII. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 40-49 lat w roku 2022 w podziale na płeć.....	47
Tab. XIX. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 50-59 lat w roku 2022 w podziale na płeć.	48
Tab. XX. Najczęstsze rozpoznania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w wieku 60 lat i więcej w roku 2022 w podziale na płeć.....	50
Tab. XXI. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu krążenia będące przyczyną wizyt w publicznej opiece zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.....	51
Tab. XXII. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób nowotworowych będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.	53
Tab. XXIII. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu oddechowego będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.	55
Tab. XXIV. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu nerwowego będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.	56
Tab. XXV. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.....	58

Tab. XXVI. Najczęstsze rozpoznania w grupie zaburzeń wydzielania wewnętrznego i przemian metabolicznych będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.	59
Tab. XXVII. Najczęstsze rozpoznania w grupie zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.	61
Tab. XXVIII. Najczęstsze rozpoznania w grupie chorób układu pokarmowego będące przyczyną wizyt w placówkach publicznej opieki zdrowotnej mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 w podziale na grupy wiekowe i płeć.	62
Tab. XXIX. Ranking 30 jednostek chorobowych najczęściej powodujących absencję chorobową w powiecie białostockim w 2022 r.	63
Tab. XXX. Zgony z powodu głównych przyczyn w powiecie białostockim na tle województwa podlaskiego i Polski w roku 2021.	66

11. SPIS RYCIN

Ryc. 1. Ludność Gminy Juchnowiec Kościelny wg grup wieku na tle woj. podlaskiego i kraju w roku 2022 (%).....	23
Ryc. 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Juchnowiec Kościelny na tle woj. podlaskiego i kraju w roku 2022.	24
Ryc. 3. Najczęstsze problemy zdrowotne mieszkańców Gminy Juchnowiec Kościelny w roku 2022 wg danych Narodowego Funduszu Zdrowia (%).....	43
Ryc. 4. Przyczyny zgonów mieszkańców powiatu białostockiego w roku 2021 (%). 65	
Ryc. 5. Samoocena stanu zdrowia fizycznego respondentów (%) (n=509).	71
Ryc. 6. Samoocena stanu zdrowia fizycznego respondentów wg wieku (%) (n=509).	71
Ryc. 7. Samoocena stanu zdrowia psychicznego respondentów (%) (n=509).....	72
Ryc. 8. Samoocena stanu zdrowia psychicznego respondentów wg wieku (%) (n=505).	72
Ryc. 9. Deklarowana zmiana ogólnego stanu zdrowia ankietowanych w porównaniu z okresem sprzed pandemii COVID-19 (%) (n=506).	73
Ryc. 10. Problemy zdrowotne respondentów oraz dorosłych członków ich najbliższej rodziny (%) (n=509).	73
Ryc. 11. Radzenie sobie ze stresem przez badane osoby (%) (n=508).	74
Ryc. 12. Formy aktywności fizycznej realizowane przez badanych w ciągu ostatnich 3 miesięcy (%) (n=509).	74
Ryc. 13. Problemy zdrowotne dzieci w rodzinach respondentów (%) (n=432).	75
Ryc. 14. Częstotliwość korzystania przez respondentów z ochrony zdrowia finansowanej przez NFZ (%).	76
Ryc. 15. Ocena dostępności świadczeń ochrony zdrowia finansowanych przez NFZ w opinii respondentów (%) (n=509).	76
Ryc. 16. Ocena zaspokojenia potrzeb zdrowotnych ankietowanych (%) (n=508). ...	77
Ryc. 17. Zakres w jakim badani respondenci oczekiwaliby poprawy dostępności do świadczeń w gminie Juchnowiec Kościelny (%) (n=509).	78
Ryc. 18. Zakres oczekiwanych od Urzędu Gminy działań w zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców (%) (n=508). 79	

12. PIŚMIENNICTWO

1. Bank danych lokalnych [bdl.stat.gov.pl].
2. C. E. A. Winslow, The untilled fields of public health. *Science N.S.* 1920, 51, 22 - 33 [za:] C.E.A. Winslow. The evolution and significance of the modern public health campaign. New Haven, Yale University Press, 1923.
3. Caplan R. The importance of social theory for healthpromotion: from description to reflexivity. *Health Promot Int* 1993, 8(2): 147-157.
4. European Observatory of Health Systems and Policies [https://www.covid19healthsystem.org/mainpage.aspx; dostęp]
5. F. Kokot, Choroby wewnętrzne. Podręcznik akademicki, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004.
6. HEALTH21: the health for all policy framework for the WHO European Region [euro.who.int].
7. Informacja o wynikach kontroli „Realizacja programów polityki zdrowotnej przez jednostki samorządu terytorialnego”, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 19.08.2016, s. 8, 41 [10/2016/P/15/063/KZD].
8. J. Frank, J.L. Bobadilla, J. Sapielveda, J.Rosenthal, E. Ruelas, A conceptual model for Public Health Research; PAHO Bulletin 1988, 22, s. 60-71.
9. J. Opolski, Zdrowie publiczne – geneza, przedmiot i zakres. Wprowadzenie do zagadnienia [w:] Janusz Opolski (red.), Zdrowie Publiczne, Wybrane zagadnienia tom. I, Szkoła Zdrowia Publicznego CMKP w Warszawie, Warszawa 2011, s. 16.
10. J. Woźniak-Holecka, T. Holecki, Promocja zdrowia w kompetencjach samorządu województwa, w: Ryszard Walkowiak, Roman Lewandowski (red.) Zarządzanie w ochronie zdrowia. Finanse i zasoby ludzkie, Wydawnictwo Olsztyńskiej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania im. Prof. Kotarbińskiego, Olsztyn 2011.
11. M. Cybulski, E. Krajewska-Kułak, K. Kowalczyk, Pielęgnacyjno-rehabilitacyjne problemy starzejącego się społeczeństwa, Wyd. Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, Białystok 2016.
12. M. Higgins, W. Kannel, R. Garrison et al.: Hazards of obesity: the Framingham experience. *Acta Med. Scand.* 1988; 723: 23-36.
13. M. Lalonde A New perspective on the health of Canadians, A working document Government of Canada, Ottawa, 1974.
14. M. Wysocki. M. Miller, Paradygmat Lalonde'a, Światowa Organizacja Zdrowia i Nowe Zdrowie Publiczne, *Przegląd Epidemiologiczny*, 2003; 57. (3): 506 – 511, [za:] Janusz Opolski (red.), Zdrowie Publiczne, Wybrane zagadnienia tom. I, Szkoła Zdrowia Publicznego CMKP w Warszawie, Warszawa 2011, s. 20.
15. Miquel Porta: A Dictionary of Epidemiology. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-53149-6.
16. Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 [https://legislacja.rcl.gov.pl/].
17. Nowotwory złośliwe w województwie podlaskim w 2020 roku, Białostockie Centrum Onkologii, Białystok 2022.
18. Obwieszczenie Ministra Zdrowia z dnia 27 sierpnia 2021 r. w sprawie mapy potrzeb zdrowotnych [DZ. URZ. Min. Zdr. 2021.69].

19. Obwieszczenie nr 21/2021 Wojewody Podlaskiego z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie wojewódzkiego planu transformacji [<https://puw.bip.gov.pl/>].
20. Ottawa Charter for Health Promotion. First International Conference on Health Promotion. Ottawa, 21 November 1986–WHO/HPR/HEP/95.1.
21. Poniewierka E., Żywnienie w chorobach przewodu pokarmowego i zaburzeniach metabolicznych, wyd. Cornetis Sp. z o.o., Wrocław 2010.
22. Profilaktyka i leczenie grypy, Wytyczne Kolegium Lekarzy Rodzinnych w Polsce, Zalecane przez konsultanta krajowego w dziedzinie medycyny rodzinnej 2006.
23. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu świadczeń pielęgnacyjnych i opiekuńczych w ramach opieki długoterminowej [Dz.U. 2013 poz. 1480 ze zm.].
24. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie priorytetów zdrowotnych [Dz.U. 2021 poz. 2144].
25. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej [Dz.U. 2013 poz. 1248 ze zm.].
26. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 października 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki paliatywnej i hospicyjnej [Dz.U. 2013 poz. 1347 ze zm.].
27. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej [Dz.U. 2013 poz. 1413 ze zm.].
28. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień [Dz.U. 2013 poz. 1386 ze zm.].
29. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu rehabilitacji leczniczej [Dz.U. 2013 poz. 1522 ze zm.].
30. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 [Dz.U. 2021 poz. 642].
31. Social Europe [www.socialeurope.eu/a-european-public-health-facility; dostęp: 21.08.2023].
32. Szymańska J. Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki, wyd. Ośrodek Rozwoju Edukacji, 2012.
33. Uchwała NR III/23/2018 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 27 grudnia 2018 r. w sprawie zmiany Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2011-2023.
34. Uchwała NR XXXVI/395/2022 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2024.
35. Uchwała NR XXXVII/409/2022 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 7 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Juchnowiec Kościelny na lata 2022-2025.
36. Uchwała XXXVII/411/2022 Rady Gminy Juchnowiec Kościelny z dnia 7 marca 2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 – 2025 (ze zm.).

37. Ustawa z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej [Dz.U. 1997 Nr 78, poz. 483 z późn. zm.].
38. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2561 z późn. zm.].
39. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych [tekst jedn. Dz.U. 2022 poz. 2561 z późn. zm.].
40. W. Kozubski, P. Liberski, Choroby układu nerwowego, PZWL, 2004.
41. WHO Mental Health Action Plan [apps.who.int; dostęp: 02.08.2023r.]
42. Woźniak-Holecka J. Cele i zadania promocji zdrowia [w:] Promocja zdrowia i edukacja zdrowotna z elementami pedagogiki (red. Woźniak-Holecka J., Braczkowski R.), SUM, Katowice 2014, s. 9.
43. Z. Strzelecki, J. Szyborski, Zachorowalność i umieralność na choroby układu krążenia a sytuacja demograficzna Polski, Warszawa 2015, <http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej> (dostęp z dnia 02.08.2023).
44. Załącznik do uchwały nr 196/2021 Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 2021 r. [www.gov.pl/web/zdrowie].
45. Zarządzenie Nr 61/2022/DSOZ Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 6 maja 2022 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju ambulatoryjna opieka specjalistyczna (z późn. zm.).
46. ZUS, Wydatki na świadczenia z ubezpieczeń społecznych związane z niezdolnością do pracy w 2021 r. Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Warszawa, 2022.

13. ZAŁĄCZNIK 1 – KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Ocena potrzeb zdrowotnych i oczekiwań w zakresie zdrowia publicznego mieszkańców Juchnowiec Kościelny na potrzeby opracowania „Strategii polityki zdrowotnej dla Gminy Juchnowiec Kościelny na lata 2023-2028”.

Szanowni Państwo, uprzejmie prosimy o wypełnienie poniższej ankiety. Ankieta jest anonimowa, a jej wyniki posłużą jedynie do celów badawczych. Badanie kwestionariuszowe zostało zlecone przez Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny, a jego wyniki przyczynią się do kształtowania przyszłej polityki zdrowotnej Gminy.

ANKIETĘ MOŻNA WYPEŁNIĆ WYŁĄCZNIE JEDEN RAZ

Czy mieszka Pan/Pani w Juchnowiec Kościelny?

- tak**
- nie (kwestionariusz ankiety kierowany jest wyłącznie do mieszkańców Juchnowiec Kościelny)**

I. METRYCZKA

1. Płeć: K M
2. Wiek: <25 25-44 50-59 60+
3. Wykształcenie: podstawowe zawodowe średnie wyższe
4. Stan cywilny:
  - związek małżeński związek nieformalny stan wolny wdowa/wdowiec
  - rozwiedziona/-y
5. Status zawodowy:
  - uczeń/student
  - aktywny zawodowo
  - emeryt
  - rencista
  - bezrobotny

6. Czy jest Pan/Pani osobą niepełnosprawną (z orzeczeniem o niepełnosprawności)?

tak nie

7. Czy przebywa Pan/Pani pod stałą opieką lekarską/pielęgniarską? tak nie

8. Jak ocenia Pan/Pani swoją sytuację finansową?

(5 – bardzo dobra, 4 - dobra, 3 - przeciętna, 2 - zła, 1 - bardzo zła)

5 4 3 2 1

II. KWESTIONARIUSZ ANKIETY

9. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani stan swojego zdrowia fizycznego?

(5 – bardzo dobry, 4 – dobry, 3 – taki sobie, 2 - zły, 1 - bardzo zły)

5 4 3 2 1

10. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani stan swojego zdrowia psychicznego?

(5 – bardzo dobry, 4 – dobry, 3 – taki sobie, 2 - zły, 1 - bardzo zły)

5 4 3 2 1

11. Czy w porównaniu z czasem sprzed pandemii COVID-19 Pana/Pani ogólny stan zdrowia:

poprawił się pogorszył się pozostał bez zmian

12. Jakie problemy zdrowotne występują najczęściej u Pana(i) lub u dorosłych członków najbliższej rodziny? (Proszę zaznaczyć **maksymalnie 3 odpowiedzi**)

choroby układu krążenia (np. nadciśnienie tętnicze, choroby serca, udar mózgu)

choroby narządu ruchu (np. schorzenia kręgosłupa, osteoporoza, reumatyzm)

choroby układu oddechowego (np. astma, chroniczne zapalenie oskrzeli, rozedma płuc)

nowotwory

alergie

choroby narządu wzroku (np. wady wzroku, zaćma, jaskra)

choroby narządu słuchu (np. głuchota)

zaburzenia metaboliczne (np. cukrzyca, nadwaga, otyłość, zespół metaboliczny)

choroby układu trawiennego (np. choroba wrzodowa, kamica pęcherzyka)

choroby układu endokrynologicznego (np. choroby tarczycy)

choroby zakaźne (np. grypa, gruźlica, wirusowe zapalenie wątroby)

zaburzenia psychiczne (np. stres, depresja, zaburzenia lękowe, nerwica)

- uzależnienia (np. alkoholizm, uzależnienie od substancji psychotropowych)
- inne (jakie?)

13. Jak Pan/Pani radzi sobie ze stresem?

(5 – bardzo dobrze, 4 – dobrze, 3 – tak sobie, 2 - źle, 1 - bardzo źle)

- 5   4   3   2   1

14. Jakie formy aktywności fizycznej podejmował/a Pan/Pani w ciągu ostatnich 3 miesięcy? (można zaznaczyć kilka odpowiedzi)

- nie podejmowałem/am żadnej formy aktywności fizycznej w tym okresie
- spacer
- nordic walking (spacer z kijkami)
- bieganie
- jazda na rowerze
- siłownia
- pływanie
- fitness
- tenis
- gry zespołowe (np. piłka nożna, koszykówka, siatkówka)
- inne (jakie? .....

15. Jakie problemy zdrowotne występują najczęściej u dzieci w Pana/Pani rodzinie lub u dzieci znajomych?

(Proszę zaznaczyć **maksymalnie 3 odpowiedzi**)

- nie wiem
- choroby układu krążenia (np. nadciśnienie tętnicze, choroby serca)
- choroby narządu ruchu (np. schorzenia kręgosłupa, wady postawy)
- choroby układu oddechowego (np. astma, chroniczne zapalenie oskrzeli, rozedma płuc)
- alergie
- choroby narządu wzroku (np. wady wzroku)
- choroby narządu słuchu (np. głuchota)
- zaburzenia metaboliczne (np. cukrzyca, nadwaga, otyłość, zespół metaboliczny)
- choroby układu trawiennego (np. choroba wrzodowa, zespół jelita drażliwego)

- choroby układu endokrynologicznego (np. choroby tarczycy)
- choroby zakaźne (np. grypa, gruźlica, wirusowe zapalenie wątroby)
- zaburzenia psychiczne (np. stres, depresja, zaburzenia lękowe, nerwica)
- uzależnienia (np. alkoholizm, uzależnienie od substancji psychotropowych)
- inne (jakie?)

16. Jak często w ciągu ostatnich 6 miesięcy korzystał/a Pan/Pani ze świadczeń finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia?

- ani razu   1-2 razy   3-5 razy   6-10 razy   więcej niż 10 razy

17. Jak ocenia Pan/Pani dostępność do świadczeń finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia dla mieszkańców Juchnowiec Kościelny?

(5 – bardzo wysoka, 4 – wysoka, 3 – przeciętna, 2 – niska, 1 - bardzo niska)

- 5   4   3   2   1

18. Jak ocenia Pan/Pani zaspokojenie swoich potrzeb zdrowotnych w skali 1-5?

(5 – bardzo dobrze, 4 – dobrze, 3 – tak sobie, 2 - źle, 1 - bardzo źle)

- 5   4   3   2   1

19. Czy chciałby/łaby Pan/Pani, aby Urząd Gminy realizował świadczenia z zakresie zwiększania dostępności do wybranych świadczeń zdrowotnych dla mieszkańców Juchnowiec Kościelny?

- tak   nie (*proszę przejść do pytania 20*)

20. Jakie to powinny być świadczenia?

(Proszę zaznaczyć **maksymalnie 3 odpowiedzi**)

- szczepienia ochronne przeciwko grypie
- poprawa aktywności fizycznej dzieci
- poprawa aktywności fizycznej dorosłych
- aktywizacja ruchowa starszych mieszkańców
- rehabilitacja narządu ruchu
- profilaktyka chorób układu krążenia
- zapobieganie nadwadze, otyłości oraz chorobom metabolicznym w populacji dzieci i młodzieży
- zapobieganie nadwadze, otyłości oraz chorobom metabolicznym w populacji osób dorosłych

- wczesne wykrywanie i profilaktyka boreliozy
- wczesne wykrywanie i profilaktyka zakażeń HCV (wirus zapalenia wątroby typu C)
- szczepienia ochronne przeciwko ospie dla małych dzieci i mieszkańców w wieku 60+
- szczepienie przeciwko pneumokokom u osób powyżej 65 roku życia
- szczepienia ochronne przeciwko meningokokom dla małych dzieci i nastolatków
- zapobieganie i leczenie zaburzeń psychicznych
- terapia uzależnień
- opieka długoterminowa
- geriatrya
- profilaktyka próchnicy w populacji dzieci
- inne, jakie?.....

21. Czy chciałby/łaby Pan/Pani, aby Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny realizował więcej zadań z zakresu promocji zdrowia?

- tak   nie *(dziękujemy za wypełnienie ankiety)*

22. Jakich z poniższych obszarów powinny dotyczyć te działania?

(Proszę zaznaczyć **maksymalnie 3 odpowiedzi**)

- zdrowe odżywianie
- aktywność fizyczna
- radzenie sobie ze stresem
- edukacja seksualna
- edukacja zdrowotna osób chorujących przewlekle
- bezpieczeństwo zdrowotne
- prawa pacjenta
- ekologia
- profilaktyka niepełnosprawności
- profilaktyka chorób psychicznych
- problemy społeczne
- inne, jakie?.....

Dziękujemy za wypełnienie ankiety